

KERKENBELEIDSPLAN KERKENBELEIDSPLAN LEUVEN

2025

Platform Toekomst
Parochiekerken

PARCUM vvsq

2025

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	3
INLEIDING	8
1. RUIMTELIJKE SITUERING KERKGEBOUWEN.....	11
2. FICHES PER KERKGEBOUW	14
2.1. Sint-Pieter, Leuven	15
2.1.1. Identificatie	15
2.1.2. Beschrijving.....	16
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	24
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	25
2.2. Sint-Jozef, Leuven.....	26
2.2.1. Identificatie	26
2.2.2. Beschrijving.....	27
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	31
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	31
2.3. Sint-Jacob, Leuven (huidig).....	33
2.3.1. Identificatie	33
2.3.2. Beschrijving.....	33
2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	36
2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	36
2.4. Sint-Jacob, Leuven (oude)	37
2.4.1. Identificatie	37
2.4.2. Beschrijving.....	38
2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	46
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	46
2.5. Sint-Michiel, Leuven	47

2.5.1. Identificatie	47
2.5.2. Beschrijving.....	48
2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	55
2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	55
2.6. Sint-Kwinten, Leuven	57
2.6.1. Identificatie	57
2.6.2. Beschrijving.....	58
2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	66
2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	67
2.7. Sint-Geertrui, Leuven	68
2.7.1. Identificatie	68
2.7.2. Beschrijving.....	69
2.7.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	75
2.7.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	76
2.8. Sint-Agatha, Wilsele-Putkapel.....	78
2.8.1. Identificatie	78
2.8.2. Beschrijving.....	78
2.8.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	83
2.8.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	84
2.9. Sint-Hadrianus, Wijnmaal	85
2.9.1. Identificatie	85
2.9.2. Beschrijving.....	85
2.9.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	90
2.9.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	92
2.10. Sint-Martinus, Wilsele	93
2.10.1. Identificatie	93
2.10.2. Beschrijving	94

2.10.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	98
2.10.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	99
2.11. Onze-Lieve-Vrouw, Vlierbeek.....	100
2.11.1. Identificatie	100
2.11.2. Beschrijving	101
2.11.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	104
2.11.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	105
2.12. Heilige Familie, Boven-Lo/Kessel-Lo.....	106
2.12.1. Identificatie	106
2.12.2. Beschrijving	106
2.12.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	112
2.12.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	112
2.13. Sint-Antonius van Padua, Heverlee	113
2.13.1. Identificatie	113
2.13.2. Beschrijving	113
2.13.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	116
2.13.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	117
2.14. Heilig Hart, Blauwput, Kessel-Lo.....	119
2.14.1. Identificatie	119
2.14.2. Beschrijving	120
2.14.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	123
2.14.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	124
2.15. Kapel van de Heilige Drievuldigheid, Blauwput, Kessel-Lo.....	125
2.15.1. Identificatie	125
2.15.2. Beschrijving	126
2.15.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	129
2.15.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	129

2.16. Sint-Franciscus van Assisi, Heverlee.....	130
2.16.1. Identificatie	130
2.16.2. Beschrijving	131
2.16.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	134
2.16.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	135
2.17. Sint-Joannes Bosco, Kessel-Lo	136
2.17.1. Identificatie	136
2.17.2. Beschrijving	136
2.17.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	142
2.17.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	142
2.18. Sint-Lambertus, Heverlee.....	144
2.18.1. Identificatie.....	144
2.18.2. Beschrijving	145
2.18.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	150
2.18.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	151
2.19. Onze-Lieve-Vrouw van Troost, Heverlee	152
2.19.1. Identificatie	152
2.19.2. Beschrijving	152
2.19.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	156
2.19.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	157
2.20. Onbevlekt Hart van Maria, Terbank/Heverlee.....	158
2.20.1. Identificatie.....	158
2.20.2. Beschrijving	158
2.20.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	163
2.20.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	163
2.21. Sint-Jan-Evangelist, Heverlee	165
2.21.1. Identificatie.....	165

2.21.2. Beschrijving	166
2.21.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	170
2.21.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	171
2.22. Sint-Michiel & Sint-Reneldis	172
2.21.1. Identificatie	172
2.21.2. Beschrijving	173
2.21.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	175
2.21.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	176
3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE	177
3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie	178
3.2. Plan van aanpak: jaarlijks evaluatiemoment en stappenplan bij ingrijpende nevenbestemming en herbesteding.....	182
3.2.1. Jaarlijks evaluatiemoment door de kerkraad en de parochieploeg	182
3.2.2. Stappenplan bij overweging tot ingrijpende nevenbestemming of herbesteding	182

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan betreft de actualisatie van het goedgekeurde kerkenbeleidsplan van Leuven dd. 28 augustus 2017 en omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Leuven:

1. Parochiekerk Sint-Pieter, Mathieu de Layensplein zonder nr., 3000 Leuven
2. Parochiekerk Sint-Jozef, Bogaardenstraat 72, 3000 Leuven
3. Parochiekerk Sint-Jacob (nieuwe), Goudsbloemstraat 26, 3000 Leuven
4. Parochiekerk Sint-Michiel, Naamsestraat 57A, 3000 Leuven
5. Parochiekerk Sint-Kwinten, Naamsestraat z.nr., 3000 Leuven
6. Parochiekerk Sint-Geertrui, Sint-Geertruiabdij 10, 3000 Leuven
7. Parochiekerk Sint-Agatha, Aarschotsesteenweg 734, 3012 Wilsele-Putkapel
8. Parochiekerk Sint-Hadrianus, Sint-Hadrianusstraat 7, 3000 Leuven
9. Parochiekerk Sint-Martinus, Pastoor Legrandstraat 51, 3012 Wilsele
10. Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Vlierbeek, Abdij Vlierbeek 2, 3010 Leuven
11. Parochiekerk Heilige Familie, Heidebergstraat 262, 3010 Bovenlo
12. Parochiekerk Sint-Antonius van Padua, Léon Schreursvest 33, 3001 Heverlee
13. Parochiekerk Heilig Hart, Lindensestraat 1, 3010 Blauwput, Kessel-Lo
14. Kapel van de Heilige Drievuldigheid, Baron August De Becker-Remyplein z.nr., 3010 Kessel-Lo
15. Parochiekerk Sint-Franciscus van Assisi, Tiensesteenweg 190 B, 3001 Heverlee
16. Parochiekerk Heilige Joannes Bosco, Ortolanenstraat 4/6, 3010 Kessel-Lo
17. Parochiekerk Sint-Lambertus, Waversebaan zonder nr., 3001 Heverlee
18. Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw van Troost Heverlee, Pakenstraat 65 B, 3001 Heverlee
19. Parochiekerk Onbevlekt Hart van Maria, Tervuursesteenweg 92B-3001 Terbank
20. Parochiekerk Sint-Jan Evangelist, Abdij van Park, 3000 Leuven
21. Parochiekerk Sint-Michiel & Sint-Reneldis, Sint-Reneldisplein 23, 3001 Heverlee

Aan de opmaak van dit kerkenbeleidsplan ging een communicatietraject vooraf met het centraal kerkbestuur, de pastorale ploeg, het bisdom en de betrokken diensten van de stad Leuven, met name de erfgoedcel, de studiedienst gebouwen en de dienst onroerend erfgoed.

In een eerste fase werden verkennende gesprekken gevoerd met het centraal kerkbestuur, waarbij gepolst werd naar (nieuwe) noden en problemen in het dagelijkse gebruik en beheer van de parochiekerken. Een overleg daarover met het Centraal Kerkbestuur vond plaats op 21 oktober 2024.

Aansluitend daarbij werden de fiches, zoals opgenomen in het 'Kerkenbeleidsplan Leuven 2017' omgevormd naar het nieuwe sjabloon dat Parcum maakte voor de kerkenbeleidsplannen 2025. De informatie werd in eerste instantie geactualiseerd door de betrokken stadsdiensten. Daarna werden de fiches door het Centraal Kerkbestuur aan de kerkraden bezorgd voor verdere aanvulling. Er werd geopteerd om de rubrieken rond budgettering en toekomstige werken niet in te vullen/op te nemen, gezien voor een correcte inschatting van uit te voeren werken een architect nodig is en de geraamde kosten doorgaans onderschat worden en/of achterhaald zijn tegen dat de werken worden uitgevoerd.

Parallel met het actualiseren van de fiches werd contact genomen met de pastorale ploeg om zicht te krijgen op het pastoraal plan. Dat proces was in december 2024 nog lopend en werd over de jaarwisseling getild.

De door de kerkraden geactualiseerde fiches van de parochiekerken werden verzameld tegen 1 maart 2025.

Op 4 maart 2025 vond een stuurgroepvergadering plaats met vertegenwoordigers van het Centraal Kerkbestuur, de pastorale ploeg, de bevoegde schepen en een vertegenwoordiger van zowel de erfgoedcel als de dienst onroerend erfgoed van stad Leuven. Opzet van het overleg was te peilen naar de pastorale visie voor de Leuvense parochiekerken, een aanzet te geven tot de doorvertaling van de pastorale visie in een kerkenbeleidsplan, en te denken over een stappenplan voor scenario's van nevenbestemming en herbestemming van Leuvense parochiekerken. De resultaten van dit overleg leidden tot een eerste ontwerpversie van het kerkenbeleidsplan en een bijkomende opname van volgende gebouwen voor de eredienst:

- Kerk Sint-Jacob (oude), Kruisstraat 2, 3000 Leuven
- Kapel van de Heilige Drievuldigheid, Baron August De Becker-Remyplein, 3010 Kessel-Lo.

De oude Sint-Jacobskerk werd in erfpacht gegeven aan de Stad Leuven tot 2030 en kreeg recent een gemeenschapsvormende functie. Gezien de legislatuur tot 2031 loopt en de verlenging van de erfpacht nog niet beslist is, werd geopteerd om de oude Sint-Jacobskerk op te nemen in dit kerkenbeleidsplan en zo alle opties voor de kerk in de toekomst open te houden. Rekening houdend met de gemeenschapsvormende functie die de kerk vandaag heeft, is het opnieuw in gebruik nemen van de kerk voor de eredienst geen evidentie maar tevens ook geen anomalie. Beide functies zijn verzoenbaar wanneer gestreefd wordt naar een in tijd en ruimte beperkt gebruik voor de eredienst naast een ruimere nevenbestemming.

Een tweede gebouw voor de eredienst dat aan het kerkenbeleidsplan wordt toegevoegd, is de kapel van de Heilige Drievuldigheid in Kessel-Lo (Blauwput). Deze kapel doet dienst als gelegenheidskerk voor kleine diensten, huwelijken en doopsels, maar wordt ook gebruikt voor culturele activiteiten. Gezien de bestemming voor de eredienst de komende jaren bestendig wordt, is een opname in dit kerkenbeleidsplan een logische keuze.

Om te komen tot een gedragen plan werden de ontwerpversies van dit kerkenbeleidsplan door de betrokkenen van de stuurgroep nagelezen en mee vorm gegeven. Voorafgaand aan de finale versie van het kerkenbeleidsplan vonden nog enkele individuele mondelinge en schriftelijke contactmomenten plaats met het centraal kerkbestuur, de deken en enkele voorzitters van kerkfabrieken.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de stad Leuven, de pastorale zone Leuven aan de Dijle, Kessel-Linde en Heverlee, het centraal kerkbestuur van Leuven en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van het Aartsbisdom Mechelen-Brussel op 8 mei 2025 (zie bijlage 1)

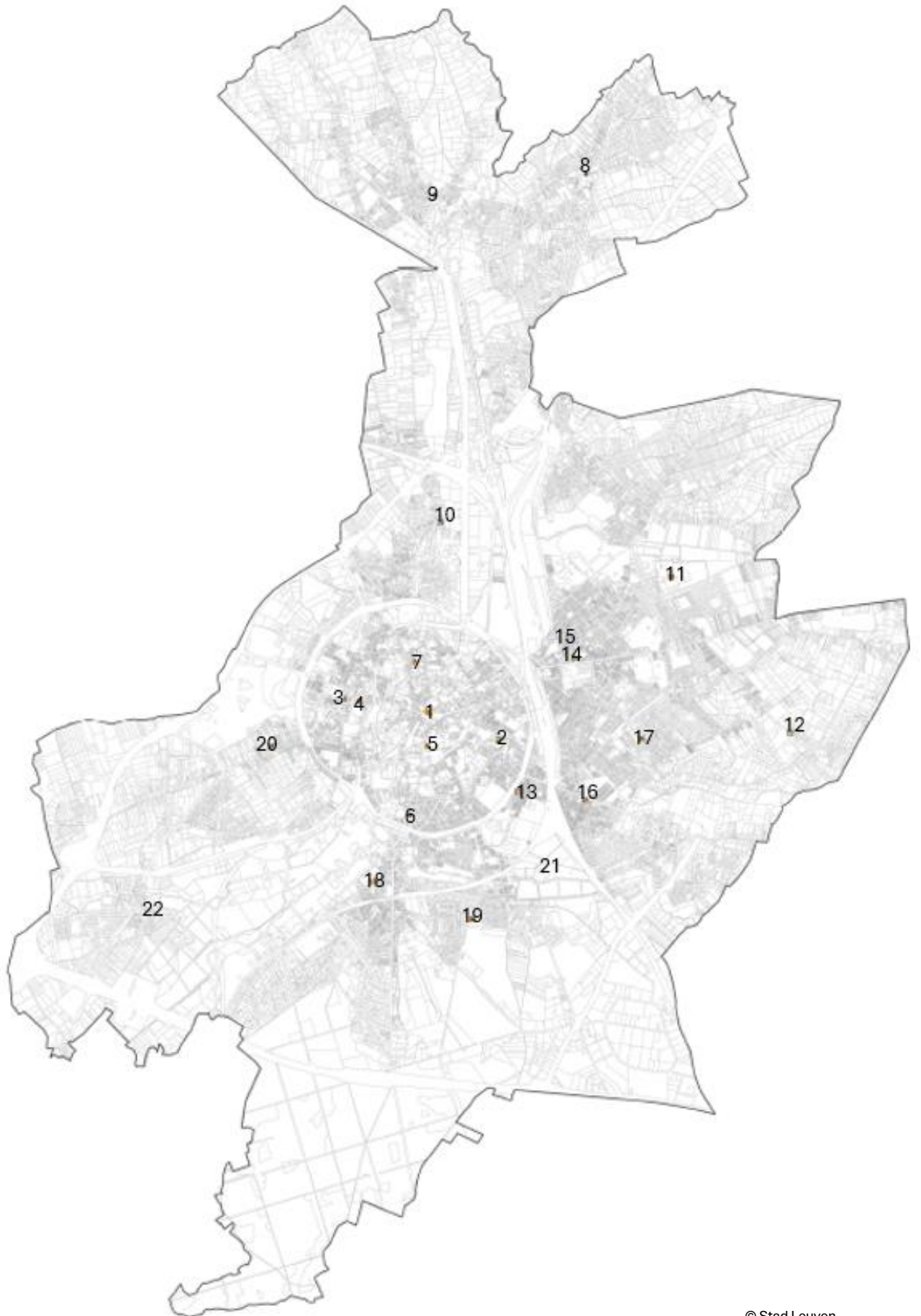
- door de gemeenteraad van de stad Leuven op 26 mei 2025 (zie bijlage 1)

De pastorale visie die aan de basis ligt van dit Kerkenbeleidsplan steunt op de visie die in het Kerkenbeleidsplan van 2017 werd uitgedragen: zolang er engagement is in de parochies, blijven ze bestaan en blijft elke kerk voor de eredienst bestemd. Het besef dat dit echter op lange termijn geen houdbaar scenario is, werd duidelijk tijdens de voorbereiding van voorliggende actualisatie en groeit nog steeds. In alle pastorale zones is men bekommerd om de toekomst van de parochies en wordt een fusie van parochies als toekomstscenario opengehouden.

Opbouw kerkenbeleidsplan

In voorliggend kerkenbeleidsplan worden eerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen de beschrijving, de situering in de ruimtelijke omgeving en de beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

1. RUIMTELIJKE SITUERING KERKGEBOUWEN

Leuven aan de Dijle

1. Sint-Pieter, Grote Markt z.nr./Mathieu de Laeyensplein z. nr., 3000 Leuven
2. Sint-Jozef, Bogaardenstraat 72, 3000 Leuven
3. Sint-Jacob (nieuwe), Goudsbloemstraat 26, 3000 Leuven
4. Sint-Jacob (oude), Kruisstraat z.nr., 3000 Leuven
5. Sint-Michiel, Naamsestraat 57A, 3000 Leuven
6. Sint-Kwinten, Naamsestraat z. nr., 3000 Leuven
7. Sint-Geertrui, Sint-Geertruiabdij 10, 3000 Leuven
8. Sint-Agatha, Aarschotsesteenweg 734, 3012 Leuven
9. Sint-Hadrianus, Sint-Hadrianusstraat 7, 3018 Wijgmaal
10. Sint-Martinus, Pastoor Legrandstraat z. nr., 3012 Wilsele

Kessel-Linde

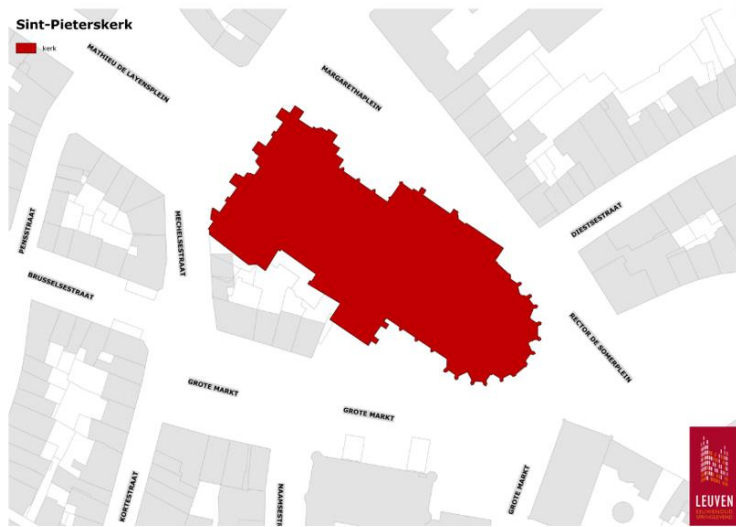
11. Onze-Lieve-Vrouw, Abdij van Vlierbeek z. nr., 3010 Kessel-Lo
12. Heilige Familie, Heidebergstraat z. nr., 3010 Kessel-Lo (Bovenlo)
13. Sint-Antonius van Padua, Léon Schreursvest 33 C, 3001 Heverlee
14. Heilig Hart, Lindenstraat 1, 3010 Kessel-Lo (Blauwput)
15. Kapel van de Heilige Drievuldigheid, Baron August De Becker-Remyplein z.nr., Kessel-Lo (Blauwput)
16. Sint-Franciscus van Assisi, Tiensesteenweg z.nr., 3001 Heverlee
17. Sint-Joannes Bosco, Ortolanenstraat 6, 3010 Kessel-Lo

Heverlee

18. Sint-Lambertus, Waversebaan z. nr., 3001 Heverlee
19. Onze-Lieve-Vrouw van Troost, Pakenstraat z. nr., 3001 Heverlee
20. Onbevlekt Hart van Maria, Tervuursesteenweg z. nr., 3001 Heverlee
21. Sint-Jan-Evangelist, Abdij van Park z. nr., 3001 Heverlee
22. Sint-Michiel & Sint-Reneldis, Sint-Reneldisplein 23, 3001 Heverlee (Egenhoven)

2. FICHES PER KERKGEBOUW

2.1. Sint-Pieter, Leuven

Foto's exterieur: Thomas, Hans, 28-10-2009, ©VIOE
©Vlaamse Gemeenschap

Debonne, Vincent, 29-07-2011,

2.1.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Pieters

Geografische ligging

- Grote Markt zonder nr. / Mathieu de Layensplein zonder nr., 3000 Leuven
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Pieter

Eigenaar: Stad Leuven

Bescherming(en)/vastgesteld

- UNESCO, Belgische en Franse belforten, 1999 - [Belfries of Belgium and France](#)
- Beschermd monument, K.B. 19.04.1937 - <https://id.erfgoed.net/bsluiten/21>
- Vastgestelde archeologische zone 'Historische stadskern van Leuven', 2016 - <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11901>
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - [Parochiekerk Sint-Pieter | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Waardering: Uiterst waardevol

Stijl: Gotiek

Kerktype: Basilicaal

Bouwgeschiedenis:

De bouw van de huidige gotische kerk werd gestart in de eerste helft van de 15de-eeuw. De westbouw werd als laatste gebouwd in 1507 en werd om stabiliteitsredenen pas voltooid in 1613.

Vanaf 1860 werd gestart met de ontleistering van het interieur, waarbij verschillende vroeg 16de-eeuwse schilderijen aan het licht kwamen. Deze zijn het best zichtbaar op de gewelven van de noordelijke en de zuidelijke zijbeuk.

De Sint-Pieterskerk werd zwaar beschadigd door de brand van Leuven in augustus 1914. De westbouw en de zuidelijke transeptarm brandden uit en de dakkap werd volledig verwoest.

Tijdens het bombardement van mei 1944 werden de noordelijke dwarsarm, het kapittelhuis en de sacristie grotendeels verwoest. De wederopbouw werd pas in 1954 begonnen onder leiding van de architecten R. en F. Vandendael en onder begeleiding van kanunnik R. Lemaire en diens neef professor R.M. Lemaire.

De kerk neemt samen met het gotische stadhuis een centrale plaats in de stad.

Betrokken architecten:

de Layens, Matthijs

du Hamel, Alard

Keldermans, Jan II

Langerock, Pierre

(kanunnik) Lemaire, Raymond

(professor) Lemaire, Raymond Marie

Metsys, Joos

van Vorst, Sulpitius

Vandendael, Robert J.

Vandendael, Frans

Lavergne, Edward

Stuerbout, Gielys

restauraties sinds 2004 door BOA/Arter – Architect Johan Van Dessel

Beschrijving: exterieur

De laatgotische Sint-Pieterskerk is een driebeukige, basilicale kruiskerk. De kerk bestaat uit de aanzet van een monumentale, onvoltooid gebleven westbouw, een vijf traveeën lang schip, een transept met dwarsarmen van elk drie traveeën diep en een vier traveeën lang koor met zevenzijdige apsis. Het schip en de rechte koortraveeën worden geflankeerd door ondiepe, rechthoekige zijkapellen met topgevels. Rondom de apsis loopt een kooromgang met zeven vijfzijdig afgesloten straalkapellen. Het muurwerk is in kalkzandsteen, de dakbedekking in leien. De dakkap is sinds de beschadiging tijdens de Eerste Wereldoorlog in staal. De achthoekige dakruiter op de kruising vervangt de barokke voorganger (1726-1727) die werd verwoest tijdens de Eerste Wereldoorlog.

De onvoltooide westbouw heeft een drieledige opbouw. Het centrale volume wordt ingenomen door het hoofdportaal en het grote westvenster van het middenschip. Daarboven bevindt zich de aanzet van de eerste klokkenverdieping van de middentoren met twee galmgaten. Van de zijtoren is de noordelijke opgetrokken tot aan de tweede bouwlaag. De zuidelijke zijtoren heeft slechts een bouwlaag overdekt door een steil lessenaarsdak, aanleunend tegen de middentoren. De door een centrale steunbeer geritmeerde muurvlakken van de zijtoren zijn ont dubbeld, met open spitsboogopeningen in de buitenste muurwand, een loopgang uitgespaard in de muurdammen en de eigenlijke vensters in de binnenste muurwand. De open spitsboogopeningen zijn bovenaan versierd met maaswerk en worden onderaan afgesloten door een balustrade.

De huidige aanblik van het middenschip en het koor met opengewerkte balustraden en met hogels en kruisbloemen versierde steunberen en luchtboogstoelen dateert van de restauratie door Pierre Langerock. Voor de bovenlichten van de kerk loopt een buitenloopgang, uitgespaard in de muurdammen tussen de vensters. De transeptgevels bestaan uit een portaal en een groot spitsboogvenster, gevat tussen een waterlijst onderaan en de balustrade van de topgevel bovenaan. Tegen de zuidelijke transeptgevel bevinden zich de aanzetten van de neggen van een groots opgevat portaal, begonnen in 1497 door Alard du Hamel. Tegen de steunberen van de transeptgevel zijn de basissen van beeldnissen op hoge polygonale sokkels zichtbaar. In de geveltop bevindt zich een uurwerk, op de vlak afgedekte traptoren ernaast staat een in 1998 geplaatste Jacquemart (mechanische klok met figuur van klokkenluider).

Tussen het koor en de noordelijke dwarsarm staat de aanbouw met het kapittelhuis en de sacristie, nagenoeg volledig verwoest tijdens het bombardement van mei 1944. Het drie traveeën lange gebouw telt twee verdiepingen, onderaan verlicht door lage getraliede vensters, bovenaan door grote spitsboogvensters. De verbindingen met de kooromgang en met de noordelijke dwarsarm worden verlicht door kruisvensters. Aan de westzijde van de noordelijke dwarsarm bevindt zich de grafkapel van de familie Van Rivieren, opgericht in 1474. De met een puntgevel bekroonde westgevel van de kapel wordt geschoord door overhoeks geplaatste steunberen. Tussen de derde zuidelijke en de

centrale straalkapel staat de kapel van Fiere Margriet, volgens de gedenksteen in 1535 opgericht om de relieken van deze Leuvense volksheilige te herbergen. De met hogels en een kruisbloem versierde puntgevel van de kapel is op de hoeken met pinakels afgezet. Het gevelveld bevat twee kleine spitsboogvensters en een nis met het beeld van Fiere Margriet.

Beschrijving: interieur

De Sint-Pieterskerk heeft een driedelige opstand (arcaden, triforium, bovenlichten) en wordt overkluisd door kruisribgewelven. Het laatgotische interieur vertoont een grote uniformiteit. Kapiteelloze bundelpijlers lopen zonder onderbreking over in de gewelfribben; de stijlen van het triforium lopen door in het maaswerk van de bovenlichten en op de zwikken van de scheibogen.

Verschillen in afwerking tussen koor, transept en schip zijn echter merkbaar. In het koor zijn de vakken van het triforium ingevuld met een korfboog met ingeschreven drielob, met daarboven een spitse driepas met drielob en onderaan afwisselend een oculus met driepas en een spitse vierpas. De triforia van het transept en het schip zijn steeds ingevuld met een spitsboog en een kielboog met ingeschreven drielob bovenaan en een vierpas onderaan. In het koor hebben de zwikken boven de scheibogen een gevarieerde versiering van ruiten, vierkanten en korfbogen met ingeschreven drielobben. In het schip zijn de zwikken steeds bezet door spitsbogen met drielobben, terwijl de zwikken van het transept onversierd zijn. De wanden van de zij- en straalkapellen zijn onder de vensters bezet met blinde spitsbogen op geprofileerde sokkels. De wanden van de steunberen tussen de zij- en straalkapellen zijn versierd met stijlen van onvoltooid gebleven blind maaswerk.

Ondanks de ernstige oorlogsschade bewaart de Sint-Pieterskerk nog heel wat kerkmeubilair en interieurelementen uit de 13de tot 19de eeuw. Centraal in het hoogkoor staat sinds de restauratie van 1997-1998 het grafmonument van Hendrik I (†1235), eerste hertog van Brabant. De grafplaat in Doornikse kalksteen is origineel uit de 13de eeuw. Het onderstel met de zuilen dateert uit 1835, toen het omstreeks 1800 ontmantelde monument werd gereconstrueerd. In een muurnis in de noordelijke kooromgang bevindt zich het grafmonument van de echtgenote van hertog Hendrik I, Mathilde van Boulogne (†1211) en hun dochter Maria van Brabant (†1260), echtgenote van de Duitse koning Otto IV. De tombe wordt afgedekt door een 13de-eeuwse grafplaat in Doornikse kalksteen op deels wellicht nog oorspronkelijke natuurstenen zuiltjes met bladkapitelen.

Onder de eerste noordelijke scheibog van de apsis staat de 12m hoge laatgotische sacramentstoren, volgens Edward Van Even naar een ontwerp van Matthijs de Layens. De sacramentstoren werd in 1450 besteld door de broederschap van het Heilig Sacrament, dezelfde broederschap die bij Dirk Bouts het drieluik met Het Laatste Avondmaal bestelde. De opbouw van de zeshoekige sacramentstoren in Avesneskalksteen bestaat uit een open onderstel, daarboven het eigenlijke tabernakel met hekwerk in messing, vervolgens reliëfs met de passie van Christus en ten slotte de rijkelijk uitgewerkte torenbekroning. Aan de noord- en zuidzijde van het hoogkoor staan de resten van het laatgotische koorgestoelte, in 1438-1442 vervaardigd door de Brusselse beeldsnijder Claes de Bruyn en schrijnwerker Gert Goris. Sinds een gedeeltelijke ontmanteling omstreeks 1803 resteren er nog dertig stoelen van de oorspronkelijke 96.

De kapellen van de kooromgang, oorspronkelijk toebehorend aan Leuvense broederschappen, ambachten, gilden, patriciërs en universiteitsfaculteiten, worden sinds 1998 ingenomen door de Schatkamer van Sint-Pieter. Topstukken zijn de twee drieluiken van Dirk Bouts (circa 1410-1475), Het laatste avondmaal en De marteling van de Heilige Erasmus, besteld door de in 1432 opgerichte broederschap van het Heilig Sacrament. Beide werken staan opgesteld op hun oorspronkelijke locatie, in de eerste twee westelijke straalkapellen aan de noordzijde van het koor. Van de oorspronkelijke inrichting van het koor resteren verder een laat 15de-eeuwse kroonluchter, muurnissen afgesloten door deurtjes met laatgotisch sluitwerk en laatgotische natuurstenen reliëfs met resten van oorspronkelijke polychromie. Jongere elementen zijn de 18de-eeuwse natuurstenen vloeren, een barokke dubbele deur naar de kapel van Fiere Margriet, de barokke communiebank (1708) in de kapel van het H. Sacrament en de neogotische reliëfs met de kruisweg van Christus in de koorafsluiting. Het interieur van de kapel van Fiere Margriet is ontoegankelijk omwille van de bouwvallige toestand.

Onder het koor bevindt zich een archeologische kelder met resten van de in 1953-1962 opgegraven crypte van de oostelijke centraalbouw van de romaanse kerk. Acht pijlers scheiden de achthoekige kern met centrale pijler van een circulaire rondgang met drie oostelijke apsidiole. Bouwmaterialen zijn kalkzandsteen en ijzerzandsteen. Mogelijk diende deze crypte als grafruimte voor de graven van Leuven en de eerste hertogen van Brabant.

Het hoogkoor wordt afgesloten door het laatgotische doksaal, sinds de restauratie van 1997-1998 opnieuw hersteld in zijn 19de-eeuwse afwerking van wit en goud. Gebouwd in 1488-1490 is dit het oudst bewaarde doksaal in de regio Leuven, met diverse maar onbevestigde toeschrijvingen wat het auteurschap betreft (Matthijs de Layens, Jan II Borreman, Jan de Messemaker, Hendrik van Evergem). De lekenzijde van het doksaal bestaat uit drie vakken, gescheiden door thans lege beeldnissen met rijk versierde baldakijnen. Boven de met hogels en open maaswerk versierde kielbogen loopt een rij van kleine beeldnissen. De oorspronkelijke beelden verdwenen tijdens de Franse tijd en werden in de loop van de 19de eeuw vervangen door nieuwe exemplaren. Het onderstel van het triomfkruis draagt afbeeldingen van de vier kerkvaders en van de heilige Petrus en Hendrik. Het laat 15de-eeuwse triomfkruis wordt toegeschreven aan de Brusselse beeldsnijder Jan II Borreman (de oude). Tegen de oostmuur van de zuidelijke dwarsarm staat het natuurstenen model van de noord- en middentoren van de westbouw, vervaardigd door Joos Metsys in 1524.

Het 15de-eeuwse beeld van de Sedes Sapientiae, patrones van de Leuvense universiteit, staat opgesteld tegen de noordwestelijke kruisingspijler. De barokke preekstoel (1742, Jacques Bergé) in het schip is afkomstig uit de norbertijner abdij van Ninove; hij werd door de Sint-Pieterskerk verworven in 1807. De noordelijke zijkapellen van het schip hebben een rijke barokke aankleding (altaren, afsluitingen, lambriseringen), aangebracht door Leuvense broederschappen en gilden. De laatste oostelijke zijkapel heeft een neogotische inrichting (altaar, heiligenbeeld onder baldakijn en muurschilderingen) en een muurkast met 15de-eeuwse deurtjes. Op een vroeg 16de-eeuwse stenen epitaaf na bevatten de zuidelijke zijkapellen sinds de brand van 1914 geen oude interieurelementen. Het laatgotisch getinte tochtportaal in blauwe hardsteen van de westelijke hoofdingang vervangt het in 1914 verwoeste eikenhouten tochtportaal. Dat dateerde uit 1552-1553 en was uitgevoerd in renaissance naar de school van Fontainebleau. De aan Carolus Borromeus gewijde kapel in de zuidelijke toren van de westbouw bewaart een laat 17de-eeuwse barokke inrichting (altaar, glasraam en epitaaf) en een neogotische afsluiting. De doopvont in de kapel in de noordtoren van de westbouw is

laat 15de-eeuws. Het neogotische deksel naar ontwerp van Joseph Van Uytvanck werd toegevoegd in 1954.

Orgel:

Orgelbouwer: M. Delmotte (Doornik)
 Bouwjaar of periode: 1935
 Tractuur: electro-pneumatisch
 Restauratie(s): Onbekend
 Historische waarde: relatief: de herkomst (met verwijzing naar Prins Karel) is belangrijker dan de artistieke waarde. Voor deze centrumkerk voldoet het instrument niet. In de periode van 2018 -2020 werden er restauratiewerken uitgevoerd aan dit orgel ten belope van +/- 260.000,00€.
 Bestemming: Liturgie (niet geschikt voor orgelconcerten)

Roerend patrimonium:

Beschermde roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: Ondanks het niet onbewogen verleden van de Sint-Pieterskerk bleven enkele topstukken van uitzonderlijke kwaliteit bewaard. Vooral de cluster Vlaamse Primitieven is absoluut uniek. Drie schilderijen werden dan ook samen met een monumentaal gekruisigde Christusbeeld door de Vlaamse Gemeenschap op de Topstukkenlijst opgenomen. Het triomfkruis (eind 15de eeuw) van Jan Borman domineert het sierlijke laatgotische doksaal. De twee altaarstukken van Dieric Bouts ‘Het Laatste Avondmaal’ en ‘De Marteling van de Heilige Erasmus’ zijn absolute publiekstrekkers. Kortom een rijkdom aan objecten die in hun vaak nog originele plaats de authenticiteit van het kerkbezoek compleet maken.

Inventaris: Enkel een inventaris van de stukken beheerd door Museum M.

KIK: [337 items](#)

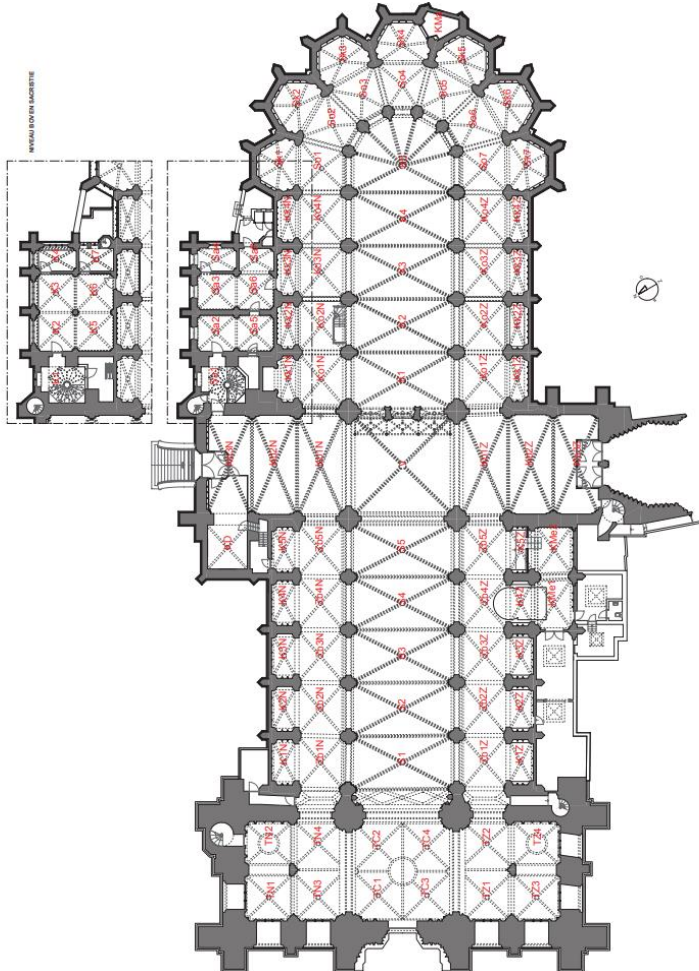
Interieurrapport Monumentenwacht: Zie Museum M

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Beheer van de waardevolste stukken gebeurt door Museum M. Inventaris opstellen van het erfgoed niet in het beheer van Museum M

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 3427,855 m²
- aantal zitplaatsen: ca. 450 losse stoelen

Opbouw

- type gebouw:
De kerk is van het basilicale type.
- Aantal en soort bijruimtes:
  - o Sacristie / kapittelhuis
  - o Aanbouw zijbeuk zuidkant: sanitair, personeelsruimte, grote berging
  - o Onthaal en museumshop aan zuidportaal, winterkapel aan noordtransept
- Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden:

Er wordt gestreefd naar het behoud van de kerk als één ruimte. De opdeling die vroeger bestond tussen het koor – als museumruimte ingericht - en de kerk werd verwijderd om de kerk in haar geheel te kunnen beschouwen. Opdeling is dus niet aan de orde. Het is niet mogelijk het gebouw uit te breiden.

Voorzieningen

Sanitair	Ja, toilet in sacristie + dubbel toilet in aanbouw nabij zuidportaal
Verwarming	2 x Viessmann Vitocrossal 200, condensatieketel op gas, 2021, Mahr-sturing, convectorputten Sacristie: 1 x Vaillant Ecotec plus, condensatieketel op gas, 2010
Verlichting	LED, TL
Keukenvoorzieningen	Gootsteen, microgolfoven en frigo in personeelsruimte
Audiosysteem	ja
Beeldscherm(en)	Ja, in shop/onthaal
Rolstoeltoegankelijkheid	ja
Diefstal- en brandbeveiliging	Inbraakalarm met sirenes, deurcontacten en ca. 70 detectoren. Brandalarm met 130 detectoren. Doormelding naar centrale.
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen (en batterijen)	Neen – geen optie gezien werelderfgoed
Regenwateropvang	neen
Dakisolatie	hellende daken alleszins, mogelijks plat dak noordertoren?

Groendak	Neen – geen optie gezien werelderfgoed en archeologische context
Warmtepomp	Neen – geen optie gezien werelderfgoed
Warmtenet	Neen – geen optie gezien archeologische context
Windenergie	Neen - geen optie gezien werelderfgoed
Aquathermie	

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Neen
- Aanwezigheid andere dieren? Muizen, zéér beperkt.
- Aanwezige vliegopeningen? Neen
- Aanvliegroutes? Neen

Bouwfysische toestand

- Algemeen in goede staat.
- Recent uitgevoerde restauratiewerken:

De restauratie van Sint-Pieterskerk is opgesplitst in verschillende fasen. In eerste instantie werd het exterieur gerestaureerd. Deze werken waren voltooid in 2011. Daarna werd gestart met de restauratie van het interieur.

Voorafgaand aan de effectieve interieurrestauratie werden de nodige vooronderzoeken uitgevoerd.

Er werd geopteerd om in verschillende fasen te werken, zodat de Sint-Pieterskerk, de hoofdkerk van Leuven, nog steeds voor de eredienst kan gebruikt worden. Elke fase duurt ongeveer een jaar.

In 2011 werden ook nog vooronderzoeken uitgevoerd ifv de restauratie van de gewelfschilderingen van het schip en de restauratie van de natuurstenen binnenmuren.

De eerste fase omvatte de vernieuwing van de verwarming, het MAHR-systeem en de verlichting.

Aansluitend volgde fase 9, de noordelijke zijkapellen. De binnenmuren, gewelven, gewelfschilderingen, altaren en de bijhorende kunstvoorwerpen werden toen gerestaureerd.

Fase 10A omvatte de restauratie van de natuurstenen binnenmuren, de gewelven en de gewelfschilderingen.

Fase 10B omvatte de restauratie van de natuurstenen binnenmuren, de gewelven en gewelfschilderingen van het transept, de torenmaquette en de bouw van 2 nieuwe inkomportalen. Het inkomportaal aan de zuidzijde omvat tevens een museumwinkel, het inkomportaal aan de noordzijde een weekkapel.

Fase 11 omvatte de restauratie van het natuursteenparement en de gewelven van het koor en de restauratie van de kapel van de Fiere Margriet, de restauratie van de kunstvoorwerpen in het koor, het koorgestoelte, de preekstoel, de doopvont en de sacramentstoren.

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Pieterskerk is gelegen op de Grote Markt, in de Middeleeuwse stadskern, binnen de contour van de eerste 12de-eeuwse stadsomwalling. Op de Grote Markt bevindt zich eveneens het stadhuis van Leuven. De kerk is beschermd als monument en omwille van zijn belfort erkend als UNESCO werelderfgoed (zie hoger). De hoofdingang met de monumentale trappenpartij, bevindt zich op het Mathieu De Layensplein.

De kerk is gelegen binnen de 'voetgangerszone' van het circulatieplan van Leuven. Dit betekent dat de kerk met de auto enkel onder strikte voorwaarden te bereiken is en dat een toelating dient te worden aangevraagd. Op ongeveer 500m van de kerk bevindt zich een ondergrondse parking (parking Ladeuze) met een capaciteit van 736 auto's.

Voor wat betreft de bereikbaarheid voor fietsers en voetgangers, is die uitstekend. Ook is de kerk te bereiken via openbaar vervoer, meer bepaald met de bus. Naast de kerk bevindt zich een bushalte waar tal van lijnen halt houden.

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Pieterskerk is in gebruik voor de eredienst en kent een groot aantal aanwezigen op de wekelijkse vieringen. De dagelijkse vieringen gaan door in de weekkapel, die een apart volume is in de ruimte.

- Gemiddeld aantal aanwezigen eredienst: gemiddeld 30 aanwezigen op de dagelijkse doordeweekse viering (om 9 uur), gemiddeld 100 op de zaterdagavondviering, gemiddeld 120 op de zondagochtendviering en gemiddeld 100 op de zondagavondviering.
- Huwelijken, dopen, uitvaarten per jaar: zéér beperkt, handjevol per jaar

Daarnaast heeft de Sint-Pieterskerk zowel nevenbestemmingen in de tijd als in de ruimte.

In het koor bevindt zich de 'M-schatkamer'. De Schatkamer maakt deel uit van de presentatie van M - Museum Leuven en herbergt onder meer een uitzonderlijke collectie Vlaamse Primitieven die door de Vlaamse Overheid als topstuk zijn erkend. M-Museum Leuven is aangesteld als beheerder van de waardevolle collectie van de stad Leuven die door de eeuwen heen verzameld is, om ze zorgvuldig te beheren en te ontsluiten. Hier en nu, maar ook voor de generaties die na ons komen.

De kerk wordt eveneens gebruikt voor concerten en andere culturele evenementen, onder andere in organisatie van 30CC, de cultuurdienst van Leuven en in het kader van Leuven Orgelstad.

Museum M noteerde in 2022, 2023 en 2024 respectievelijk 216.151, 288.138 en 297.044 bezoekers in de Sint-Pieterskerk.

2.2. Sint-Jozef, Leuven

Foto: Vandevorst, Kris, 01-01-2005, ©Vlaamse Gemeenschap
Foto: Archeonet Vlaanderen

2.2.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Jozef

Geografische ligging

- Bogaardenstraat 72, 3000 Leuven
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Jozef

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jozef

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd monument (orgel), K.B. 19.12.2014 - <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5630>
- Vastgestelde archeologische zone 'Historische stadskern van Leuven', 2016 - <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11901>
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/116578>

2.2.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: waardevol

Stijl: modern

Kerktype: zaalkerk

Bouwgeschiedenis:

Moderne kerk, volgens de bouwvergunning van 1973 als "liturgisch en catechetisch centrum" ontworpen door architect V. Broos. Gebouwd als parochiekerk ter vervanging van de voormalige Sint-Jozefskerk in de Ravenstraat, die in 1860-1871 was opgetrokken door stadsarchitect E. Lavergne en in 1966 werd gesloopt.

Beschrijving kerk:

Binnen een geknikt, nagenoeg rechthoekig grondplan vormt het geheel een combinatie van duidelijk onderscheiden, rechte en gebogen volumes voor de aan de straat gelegen terugwijkende inkomhal, weekkapel en toren met erachter aansluitende sacristie en de ten zuiden gelegen kerk, met zijdelingse berging en bijkomende toegang. Opbouw met zichtbaar gelaten structuur en metselwerk van beton en baksteen. Met hun cilindervormige horizontale en verticale vormgeving en hun gesloten gevelopbouw met expressieve reliëfwerking en gearticuleerde lijnvoering, vormen de weekkapel en de quasi vrijstaande klokkentoren een vrij dynamische architectuur aan de straatkant. De kerk daarentegen is geconcipieerd als een strak belijnd rechthoekig volume onder afhellend plat dak, aan tuinzijde en binnenplein doorbroken door verticale lichtstroken en glasraampartijen. Typerend in het interieur zijn de kokervormige plafondlichten die punctueel de diverse ruimten zenithaal verlichten. De beslotenheid en de diffuse lichtinval via een smal glasraam bepalen de ingetogen sfeer van de weekkapel. De kerk zelf is opgevat als een open zaalruimte onder houten plafond, met ten westen centraal het altaar, ten noorden een nisvormige middenruimte - volgens het ontwerp bestemd voor het zangkoor - en links een tribune met ingebouwd orgel.

Orgel:

Sinds 12.10.1981 als monument beschermd klein 19de-eeuws demonstratieorgel dat gebouwd werd in de vermaarde Parijse ateliers Cavallé-Coll en dat circa 1880 door de Sint-Jozefsparochie werd aangekocht voor de voormalige gelijknamige kerk. Voor de integratie in het nieuwe kerkgebouw, werd het instrument onder meer voorzien van nieuw buitenpijpwerk en een front samengesteld uit gerecupereerde elementen van het vroegere neogotische kerkmeubilair. De originele orgelkast en speeltafel met signatuur "A. Cavallé-Coll & Cie - Paris" werden in de kerk in bewaring geplaatst.

Orgelbouwer:	A. Cavallé-Coll (Parijs)
Bouwjaar of periode:	1871
Tractuur:	Mechanisch
Restauratie(s):	Drastische ombouw door A. Van de Loo (Leuven) in 1974
Historische waarde:	Leuven is de enige stad buiten Frankrijk met twee, weliswaar kleine Cavallé-Coll-orgels (cfr. Jezuïtenhuis Heverlee). A. Cavallé-Coll staat voor absolute top inzake (romantische) orgelbouw.
Bestemming:	Liturgie, concerten, orgelbespelingen, orgelstudie

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: Naast een aantal moderne 20ste-eeuwse werken herbergt de kerk voornamelijk fragmentarisch bewaard neogotisch mobiliair afkomstig uit de vroegere 19de-eeuwse Sint-Jozefskerk - onder meer houten beelden, taferelen en elementen van de door de gebroeders H. en P. Goyers vervaardigde preekstoel, hoofdaltaar en communiebank; een door B. Van Uytvanck circa 1907 vervaardigde kopie van het minstens tot de tweede helft 16de eeuw opklimmende miraculeus beeld Onze-Lieve-Vrouw-ter-Koorts, textiel uit de 19de eeuw en liturgisch vaatwerk uit de 17de tot 20ste eeuw. Het mobiliair wordt in detail opgesomd en beschreven in de door F. Houben en A. Vlaeminck opgestelde brochure over de Sint-Jozefskerk.

Inventaris: Opgemaakt in 2020 in Erfgoedplus. Bestaat uit 180 items waarvan [178 openbaar](#).

KIK: [19 items](#)

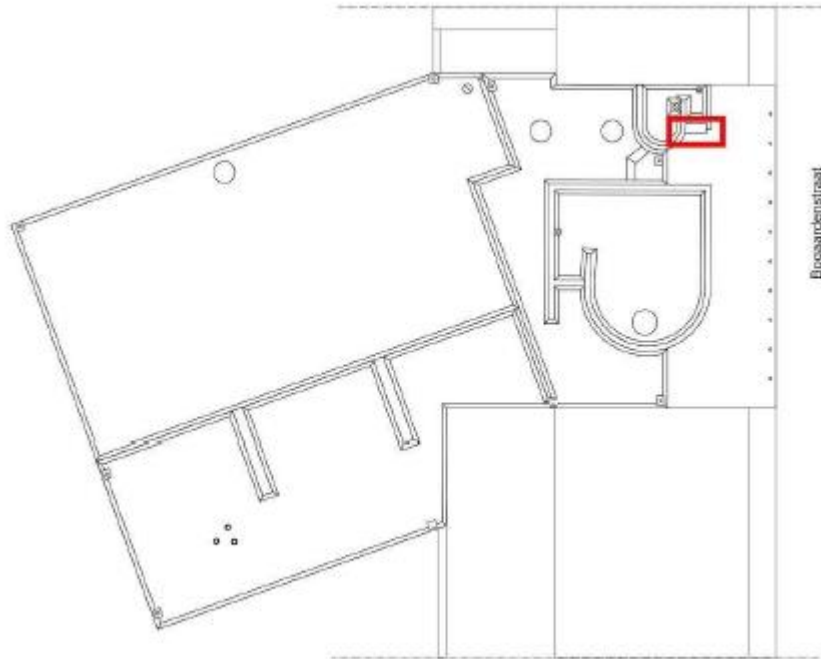
Interieurrapport Monumentenwacht: 20.04.2020

Prioriteiten voor erfgoedzorg: geen

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 712 m²
- grondplan

- vrije hoogte: kant altaar 2m75, achterkant kerk 7m50 m.
- aantal zitplaatsen: 250

Opbouw (optioneel)

De kerk is geconcipieerd volgens het type huiskerk: één ruimte zonder onderverdeling in beuken of koor en met een bescheiden binnenhoogte.

Aantal en soort bijruimtes:

- weekkapel: voor rozenhoedje en avonddienst tijdens wekdagen, doopkapel en begroetingsruimte bij begrafenissen
- sacristie met bergruimte en kelder
- bergruimte-vergaderzaaltje: Rechtstreekse verbinding met kerk en gescheiden door geluiddempende deur. Vergaderruimte voor max. 16 personen. Kan ook gebruikt worden samen met kerkdiensten maar is ook s' avonds ter beschikking.
- Sanitair: drie toiletten waarvan één voor andersvaliden

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: te onderzoeken

Voorzieningen

Sanitair	Drie waarvan één voor andersvaliden
Verwarming	Centrale verwarming met twee combineerbare gasbranders (Kerk – kapel)
Verlichting	Spots –Led en/of spaarlampen.
Keukenvoorzieningen	Neen
Audiosysteem	Moderne draadloze geluidsinstallatie met 5 micro's en CD- speler
Beeldscherm(en)	Neen
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, via de twee ingangen
Diefstal- brandbeveiliging	Neen
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen	(en	/
Regenwateropvang		ja
Dakisolatie		ja
Groendak		/
Warmtepomp		/
Warmtenet		/
Windenergie		/
Aquathermie		/

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Neen
- Aanwezigheid andere dieren? Neen
- Aanwezige vliegopeningen? Neen
- Aanvliegroutes? Neen

Bouwfysische toestand

- Samenvatting rapport Monumentenwacht
Het rapport van april 2020 geeft aan dat de scheuren in de draagstructuur moeten opgevolgd worden en gebreken aan het beton hersteld.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Jozefkerk is gelegen in de Bogaardenstraat, in het oostelijk deel van de binnenstad. Dit gedeelte van de binnenstad is opgebouwd volgens het plan Laenen dat dateert van 1839. Typisch voor de opbouw van dit stadsdeel is de aanleg van de straten volgens een dambordpatroon. Hierdoor ontstonden ruime bouwblokken die werden gevormd door statige woningen en grootschaligere functies zoals universiteitsgebouwen, gevangenis,... De Sint-Jozefskerk maakt deel uit van de rand van een dergelijk bouwblok. Ze sluit langs beide zijden aan bij de woningen in de Bogaardenstraat. Het betreft dus geen alleenstaand gebouw zoals vaak verwacht van een kerk. Achteraan de kerk, fysiek ermee verbonden, bevindt zich het ontmoetingscentrum.

De kerk is bereikbaar met de auto. Het aantal autoparkeerplaatsen op eigen terrein bedraagt 35 en er is een overdekte fietsenparking. Op een wandelafstand van ongeveer 200m bevindt zich de ondergrondse parking Ladeuze met een capaciteit van 736 auto's.

Voor fietsers en voetgangers is de kerk vlot bereikbaar. Het station van Leuven bevindt zich op een wandelafstand van 600m. De ontsluiting van de kerk met het openbaar vervoer (zowel bus als trein) is dan ook goed.

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt gebruikt voor de rooms-katholieke erediensten door zowel de parochiale gemeenschap als de Ethiopische Protestantse Gemeenschap, de Afrikaanse en de Italiaanse Gemeenschap:

Dagelijks, op weekdays:

- Rozenhoedje en avondmis in de weekkapel – gemiddeld 15 tot 20 aanwezigen

Elke zon- en feestdag:

- Parochiemis (9.15 u) - gemiddeld 80 aanwezigen
- Eucharistieviering Afrikaanse Gemeenschap (11 u) - gemiddeld 40 tot 50 aanwezigen
- Ethiopische Protestantse Gemeenschap (15 u) - gemiddeld 100 aanwezigen

Elke 2de zaterdag van de maand

- Italiaanse Gemeenschap

Elke 3de zondag van de maand:

- Gezamenlijke mis en Catechese met 'Leuven aan de Dijle' - gemiddeld 150 aanwezigen

De kerk, samen met het aansluitende parochielokaal wordt gebruikt voor de repetitie van het kerkkoor Kerkso en de bijeenkomsten van de Jerusalemgroep.

Het Cavaille-Coll-orgel in de kerk wordt gebruikt in het kader van Leuven Orgelstad en dient als oefeninstrument voor de organisten die in de Sint-Michielskerk een orgelconcert geven.

Naast deze erediensten, zijn er ook nevenbestemmingen in de tijd:

- de Kinderclub (samenkomst van de kinderen in verschillende leeftijdsgroepen rond catechese)
- gebedsgroepen en gemeenschapsvormende activiteiten (gezelschapsspelen)
- drie koren die de kerk op maandag-, donderdag en vrijdagavond als repetitieruimte gebruiken. Tijdens de wintermaanden hebben we er op woensdagavond een koor bij dat hun kerk te koud vindt
- Af en toe komen er ook grotere koren die, voor een optreden, hun algemene repetitie bij ons houden.
- Verder wordt de kerk ter beschikking gesteld voor kleinere opvoeringen en/of voordrachten. (O.M. Seniorenvereniging K.U. Leuven.)

2.3. Sint-Jacob, Leuven (huidig)

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.3.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Jacob

Geografische ligging

- Goudbloemstraat 26, 3000 Leuven
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Jacob

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jacob

Bescherming(en)/vastgesteld: /

2.3.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering roerende goederen, afkomstig uit de oude Sint-Jacobskerk: uiterst waardevol

Waardering gebouw: niet waardevol

Stijl: modern

Kerktype: zaalkerk

Bouwgeschiedenis:

De kerk werd gebouwd in 1976. Omwille van de stabiliteitsproblemen van de oude, historische Sint-Jacobskerk aan de Kruisstraat (zie 2.4. Historische kerk Sint-Jacob, Leuven) verhuisden de erediensten naar de huidige Sint-Jacobskerk. De waardevolle roerende goederen werden overgebracht vanuit de oude naar de huidige Sint-Jacobskerk. De oude Sint-Jacobskerk werd in erfpacht gegeven aan de stad Leuven en voor de duur van die erfpacht (2005-2030) aan de eredienst onttrokken.

Roerend patrimonium:

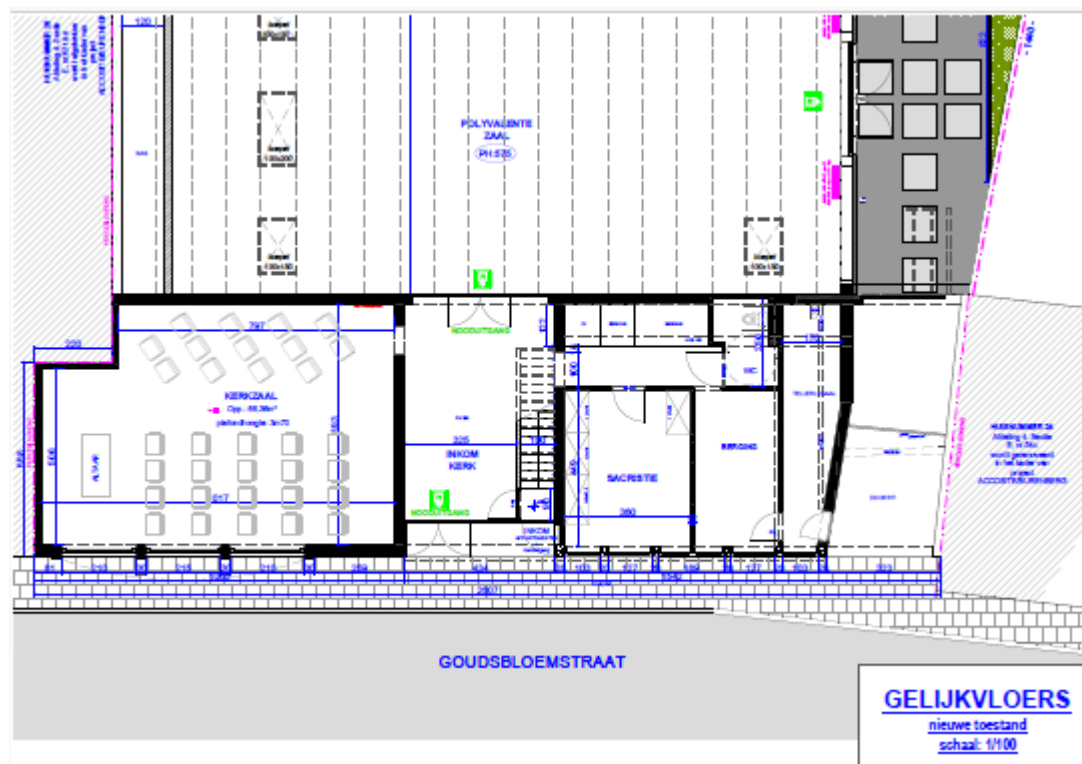
Beschermde roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: Het op zich waardevolle roerend erfgoed van de oude Sint-Jacobskerk is zeer verspreid. Een neogotische restfractie bevindt zich nog steeds in de oude kerk alsook een 18de-eeuws klokkenmechanisme van Lion. Andere elementen zijn naar de nieuwe Sint-Jacobskerk en de pastorie gegaan vanwaar ze verder herbestemd zijn bij de recente verbouwingswerken. De waardevolste elementen zitten in Museum M.

Inventaris: Opgemaakt in 2020-2021 in Erfgoedplus. Bestaat uit 265 items waarvan enkel de klok openbaar. De inventaris bevat stukken die zich momenteel bevinden in de pastorie, de oude kerk, de nieuwe kerk, Museum M, diverse private locaties en een deel onbekend.

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Oplossing voor de stukken in de oude Sint-Jacobskerk, aanvullen wat de huidige standplaats is van de stukken in de nieuwe Sint-Jacobskerk

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte: 161,80 m²
- vrije hoogte : 3m70
- aantal zitplaatsen: 30

Opbouw (optioneel)

Moderne kerk

De kerkrimte, bestemd voor de liturgie en de sacristie, bevindt zich in een lokaal aan de straatzijde van het gebouw.

Voorzieningen

Sanitair	Ja, rolstoeltoegankelijk
Verwarming	centrale verwarming met condenserende gastketel (ATAG)
Verlichting	Spots, TL-verlichting – te vernieuwen
Keukenvoorzieningen	geen
Audiosysteem	neen
Beeldscherm(en)	neen
Rolstoeltoegankelijkheid	ja
Diefstal- en brandbeveiliging	neen
Bliksembeveiliging	neen
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen (en batterijen)	/
Regenwateropvang	/
Dakisolatie	ja
Groendak	/
Warmtepomp	/
Warmtenet	/
Windenergie	/

Aquathermie	/
--------------------	---

Bouwfysische toestand

- Goed

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
	nvt

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gelegen aan de hoek van de Goudbloemstraat en de Kaboutermansstraat. Dit situeert zich in het westelijk deel van de binnenstad, binnen de ring van Leuven, aan de voet van een heuvelflank. Op deze heuvelflank ontwikkelden zich in de 19de eeuw arbeiderswijken en gangen met kleine woningen. Daarnaast werden er grotere complexen van voorzieningen zoals scholen, studentenhuisvesting ingeplant.

De kerk maakte onderdeel uit van een gebouwencomplex dat naast de kerk, ook het parochiecentrum-feestzaal en garageboxen omvatte. Dit geheel vormde de hoek tussen de twee straten. Het had architecturale, noch erfgoedwaarde. Ondertussen zijn het parochiecentrum, de feestzaal, de garageboxen en veel andere gebouwen in de Kaboutermansstraat afgebroken en vervangen door appartementen en een woonzorgcentrum in het kader van het stadsvernieuwingsproject 'Burenberg'.

Het kerkgebouw werd in functie van deze stadsvernieuwing verkleind. De kerkruiimte, bestemd voor de liturgie en de sacristie, is verplaatst naar een lokaal aan de straatzijde. De vroegere kerkruiimte wordt verpacht aan Toneel Vier.

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Dagelijks vindt een eucharistieviering plaats in de kerk (met uitzondering van donderdag en zondag).

Voor het jaar 2023 werden volgende resultaten aangereikt:

- Aantal aanwezigen op de wekelijkse eucharistieviering op zaterdagavond: maximaal 30.
- Dagelijks vindt een eredienst plaats waar gemiddeld 5 personen aanwezig zijn.
- Er werden geen dopen en uitvaarten gehouden in deze kerk en geen huwelijken ingezegend.

2.4. Sint-Jacob, Leuven (oude)

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.4.1. Identificatie

Naam: Kerk Sint-Jacob

Geografische ligging

- Kruisstraat 2, 3000 Leuven
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Jacob

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jacob

Erfpachthouder: Stad Leuven

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd monument, K.B. 25.03.1938 - [Parochiekerk Sint-Jacob: kerk, behalve koor | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Beschermd monument, M.B. 12.01.1987 - [Sint-Jacobskerk: koor | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Beschermd stadsgezicht, M.B. 12.01.1987 - [Parochiekerk Sint-Jacob met omgeving | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Vastgestelde archeologische zone 'Historische stadskern van Leuven', 2016 - <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11901>
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - [Parochiekerk Sint-Jacob | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.4.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: uiterst waardevol

Stijl: romaans, gotisch, classicistisch

Kerktype: kruiskerk

Bouwgeschiedenis¹:

De oorsprong van de Sint-Jacobskerk zou een 12de-eeuwse kapel geweest zijn, opgericht in het gehucht Ter Biest, een woonkern in de vallei van de Voer. Een Sint-Jacobskerk wordt voor het eerst vermeld in 1187 en vervolgens in 1222. Samen met de Sint-Kwintens-, Sint-Michiels- en Sint-Geertruiparochie wordt Sint-Jacobs in 1252 als zelfstandige instelling afgesplitst van de Sint-Pietersparochie. Behalve parochiekerk was de Sint-Jacobskerk ook een halte voor pelgrims op weg naar Santiago de Compostella. Leuven lag op het traject van pelgrims die vanuit Keulen over Aken, Maastricht en Brussel naar Parijs trokken. Vlakbij de Sint-Jacobskerk werd in de 13de eeuw aan de Blauwe Hoek (het kruispunt van de Brusselsestraat met de Goudsbloemstraat en de Riddersstraat) het Sint-Laurentiusgasthuis voor pelgrims opgericht.

De westtoren, het oudste deel van de huidige kerk, zou volgens kanunnik Lemaire dateren van rond 1220-1235. Op de toren sloot een driebeukig schip aan; opgravingen in 1943 legden de funderingen van de zijbeuken bloot. Die waren smaller dan de huidige zijbeuken, maar liepen eveneens tot aan de westgevel van de toren. Een nieuw en breder schip werd aangezet in 1290-1300. Tot deze bouwfase behoren de langsmuren van de zijbeuken en de zuilen en scheibogen van het middenschip, waarvoor een houten overwelling was voorzien. In een tweede fase, volgens kanunnik Lemaire tussen 1305 en 1317, kregen de zijbeuken hun stenen overwelling en werden de langsmuren van het middenschip opgetrokken tot aan de aanzet van de lichtbeuk. Het ontwerp voor een houten overwelling werd verlaten; de schalken wijzen op het voornemen om een stenen gewelf te bouwen. Het middenschip bleef echter geruime tijd in een onvoltooide toestand. De bovenlichten en de stenen overwelling werden pas in de 15de en 16de eeuw gerealiseerd. Na een brand in 1350 werden herstellingen uitgevoerd aan het toenmalige koor van de kerk, gelegen ter hoogte van de kruising van het huidige transept. Hiervan stonden in 1410 al de noordelijke dwarsarm, de nog niet overwelfde kruising en de onderste geleding van de zuidelijke dwarsarm overeind.

In 1454 werd de Sint-Jacobskerk tot kapittelkerk verheven. Het verarmde kapittel van Incourt bij Geldenaken werd door toedoen van hertog Filips de Goede overgebracht naar Leuven, waar het als kerkgebouw de Sint-Jacobskerk kreeg toegewezen. De status als kapittelkerk leidde een nieuwe bouwcampagne in. Het transept werd onder leiding van bouwmeester Matthijs de Layens voltooid tussen 1467 en 1488. Op het dak van de kruising werd in 1485 een houten klokkentoren opgericht,

---

¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: *Parochiekerk Sint-Jacob* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42129> (geraadpleegd op 3 december 2024).

afgebroken in 1735 wegens zijn bouwvallige toestand. De Layens vatte in 1467 de werken aan van een nieuw koor. Bouwsporen in de noordelijke dwarsarm wijzen op een gepland maar onuitgevoerd ontwerp met een kooromgang. Aan het nog onvoltooide middenschip werd vanaf 1465 de verdieping met de bovenlichten toegevoegd, met een voorlopige houten overwelling. De stenen overwelling kwam pas in 1534-1535 tot stand. De achthoekige spits van de westtoren werd mogelijk gelijktijdig met de oprichting van het zadeldak van het middenschip gerealiseerd.

Ondanks zijn beperkte eigendommen en inkomsten gold het kapittel van de Sint-Jacobskerk tijdens de 15de en 16de eeuw als een vooraanstaande kerkelijke instelling in het hertogdom Brabant. De deken was bewaarder van de privileges van de Leuvense universiteit en tal van kanunniken bereikten hoge kerkelijke posities. Franciscus Sonnius werd bisschop van 's-Hertogenbosch (1561-1570) en van Antwerpen (1570-1576). Remigius Driutius, stichter van het gelijknamige college in Leuven, was bisschop van Brugge (1569-1594) en raadsheer bij de Grote Raad van Mechelen. Aegidius de Monte was van 1570 tot 1577 bisschop van het kortstondige (1559-1591) bisdom Deventer in de Noordelijke Nederlanden. In het begin van de 18de eeuw verkeerde het kapittel in een financiële crisis, in die mate dat in 1708 tevergeefs werd geprobeerd op te gaan in het kapittel van de Sint-Pieterskerk. Het herstel zette zich in op het einde van de 18de eeuw, wat toeliet om in 1785 de bouw van het huidige koor aan te vatten. Door de politieke omwentelingen omstreeks 1800 werd de binneninrichting van het koor pas in 1824 voltooid. Het hoogaltaar werd er opgericht ter gelegenheid van de 450ste verjaardag van het Mirakel van het heilig Sacrament. De Sint-Jacobskerk herbergde sinds 1803 een fragment van de miraculeuze hostie van Middelburg. Die werd oorspronkelijk bewaard in het augustijnenklooster van Leuven, dat in 1380 een deel van de in Keulen bewaarde hostie wist te verwerven. Het fragment in Leuven werd in 1794 in Duitsland in veiligheid gebracht, en uiteindelijk door de Leuvense augustijnen geschonken aan de Sint-Jacobskerk.

De stabiliteitsproblematiek van de Sint-Jacobskerk is eeuwenoud; al in de jaren 1480 is er melding van het vernieuwen van de gewelven van de zijbeuken. In 1802, toen de kerk opnieuw voor de eredienst in gebruik werd genomen, werden expertises uitgevoerd naar de stabiliteit van het kerkgebouw, onder andere door Ange De Bruyn, Jacques Verheyden en stadsarchitect C.–François de Rare. Die laatste voerde samen met Claude Fisco in 1805 nog een onderzoek uit. De restauratiewerken uitgevoerd in 1913 door Joseph Piscador betroffen echter enkel de vernieuwing van het verdwenen maaswerk van de vensters in het dwarschip. De Sint-Jacobskerk werd uiteindelijk in 1963 gesloten voor de eredienst. Ingrijpende werken werden uitgevoerd in 1971. Tegen de pijlers van de kruising werden betonnen steunberen geplaatst. De vermeende oostelijke overhelling van de westelijke pijlers van de kruising werd gestabiliseerd door metalen buisstructuren tussen de westelijke en oostelijke pijlers. In de muren van het middenschip werden stalen l-liggers op buisstructuren aangebracht. De druk op de zijbeuken werd ontlast door de verwijdering van de gewelven en de constructie van dwars geplaatste schoren in beton. In 1994 werd de studie van de stabiliteitsproblematiek van de Sint-Jacobskerk hernomen. Sonderingen bevestigden het vermoeden van de beperkte draagkracht van de veenrijke bodem; anderzijds bleek het kerkgebouw statisch wel stabiel. De alarmerend vervormde luchtbogen van het schip werden in 2000 ontmanteld en vervangen door trekankers. Dringende instandhoudingswerken werden uitgevoerd in 2005-2006, voortgezet stabiliteitsonderzoek in 2006-2007. Omwille van de stabiliteitswerken is het kunstpatrimonium en het kerkmeubilair tijdelijk verwijderd.

Beschrijving kerk²:

De Sint-Jacobskerk is een oost-west-georiënteerde kruiskerk met een westtoren, een driebeukig basilicaal schip, een breed transept en een eenbeukig koor. De westtoren, het schip en het transept kwamen tot stand in meerdere bouwfases van de 13de tot 16de eeuw. De toren verenigt laatromaanse en vroeggotische kenmerken; het schip is deels hoog- en laatgotisch; het transept is laatgotisch. Het classicistische koor werd gebouwd in 1785. Twee laatgotische kapellen bevinden zich in de oksels van schip en transept; in het zuiden de Heilig Kruiskapel (1488-1490) en in het noorden de Sint-Hubertuskapel (circa 1500). De neogotische afsluiting (1933) van het ontruimde kerkhof bestaat uit een gietijzeren hek op een natuurstenen sokkel. Op de hoek van de Pelgrimstraat en Brusselsestraat staat de Sint-Jacobskapel; in het park achter het koor het standbeeld van pater Damiaan. De middeleeuwse delen van de kerk zijn in kalkzandsteen. De Sint-Hubertuskapel, de oude sacristie, het koor en de nieuwe sacristie zijn grotendeels in baksteen. Middenschip, transept, koor en beide kapellen worden overdekt door leien zadeldaken, de zijbeuken door leien lessenaarsdaken.

De westtoren, exterieur en interieur

Het oudste deel van de Sint-Jacobskerk is de westtoren in kalkzandsteen uit de eerste helft van de 13de eeuw. De toren is gebouwd op een vierkant grondplan en telt twee bouwlagen. De gelijkvloerse verdieping is ongeveer anderhalve meter verzonken. Alleen de westelijke buitengevel van de toren is volledig zichtbaar. De oostelijke buitengevel is verborgen achter het jongere middenschip; van de zuidelijke en noordelijke buitengevels zijn enkel de twee bovenste geledingen zichtbaar. De toren vertoont zowel laatromaanse (lisenen, rondboogfriezen) als vroeggotische (bladkapitelen, kruisribgewelf op de begane grond) kenmerken.

De westgevel van de toren telt vier, door waterlijsten gescheiden geledingen. De onderste geleding komt overeen met de gelijkvloerse verdieping van de toren, de drie geledingen erboven met de eerste verdieping. Het gedichte rondboogportaal in de eerste geleding wordt omlijst door drie archivoltten met rondstaafprofielen, steunend op driekwartzuiltjes met bladkapitelen. De wand tussen het portaal en de zuidelijke steunbeer is versierd met een rondboogfries. Het fries aan de andere kant van het portaal verdween bij de aanleg van de doorgang met korfboog. Het roosvenster boven het portaal wordt omrand door een rondstaaflijst. In de later aangebrachte opvulling is een spitsboogvenster uitgespaard. Links in het roosvenster zijn de lobben van het oorspronkelijke vroeggotische maaswerk zichtbaar. De drie bovenste geledingen van de toren worden door lisenen in drie vakken verdeeld. De vakken van de tweede en de vierde geleding zijn versierd met rondboogfriezen. Het centrale vak van de tweede geleding van de westgevel bevat een lichtspleet. De vierde geleding wordt ingenomen door de galmgaten. De rondbogen van de galmgaten worden overspannen door rondstaaflijsten op driekwartzuiltjes met bladkapitelen. De toren wordt bekroond door een achthoekige torenspits met leien dakbedekking. Aan de zuidzijde van de spits hangt een van de zeven wonderen van Leuven, de "klok buiten de toren".

---

² Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: *Parochiekerk Sint-Jacob* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42129> (geraadpleegd op 3 december 2024).

Binnenin wordt de gelijkvloerse verdieping van de toren overdekt door een vierdelig kruisribgewelf, het oudst bewaarde kruisribgewelf in Leuven. De ribben rusten in de vier hoeken op colonnetten in Doornikse kalksteen met vroeggotische bladkapitelen. De aanzetten van de ribben zijn versierd met gebeeldhouwde bladmotieven. De gewelfvlakken zijn uitgevoerd in kalkzandsteen, vermengd met blokken ijzerzandsteen. De rondboogopeningen in de noord- en zuidmuur gaven toegang tot de zijbeuken van het verdwenen 13de-eeuwse schip van de kerk. Boven die doorgangen bevinden zich rondboogvensters. De doorgang in de noordmuur en beide rondboogvensters zijn heden gedicht. De eerste verdieping van de toren werd verlicht door lichtspalten in de west-, noord- en zuidmuur. Enkel de lichtspalte in de westmuur is bewaard gebleven. De lichtspalte in de zuidmuur werd met baksteen opgevuld, die in de noordmuur werd verbreed om toegang te verlenen tot de dakkap van de 14de-eeuwse noordbeuk van het schip. De doorgang onder rondboog in de hoek van de west- en zuidmuur gaf uit op de verdwenen ronde traptoren. De kapconstructie van de achthoekige torenspits is nog intact. Ze is mogelijk gelijktijdig met de dakkap van het in 1534-1535 overwelfde middenschip. De kepers van torenspits worden onderling verbonden door hoge Sint-Andreaskruisen.

De westtoren van de Sint-Jacobskerk vertoont zowel vormelijk als naar opbouw gelijkenissen met andere vroeg 13de-eeuwse gebouwen in Leuven. Het portaal in de westtoren en de flankerende rondboogfriezen herinneren aan het vroeggotische portaal of 'Romaanse poort' van het Sint-Elizabethgasthuis. De plaats van de traptoren op de zuidwestelijke hoek van de toren komt ook voor in de vroeg 13de-eeuwse westtoren van de Sint-Kwintenskerk.

Schip, transept en koor: exterieur

De zijbeuken van het vijf traveeën lange schip worden geleed door zware steunberen. De onderste waterlijst van de steunberen loopt door langs de afzaat van de brede spitsboogvensters. In de noordelijke zijbeuk zet de bovenste waterlijst van de steunberen zich verder langs de vensters. Geen van de vensters bevat maaswerk. Het spitsboogportaal in de tweede westelijke travee van de zuidbeuk is in de wimberg versierd met blind maaswerk. In een spitsboog zijn twee kleine spitsbogen met drielobben gevat, bekroond door een oculus met een drielob. Het hooggotische beeldhouwwerk in het blinde maaswerk bestaat uit twee engelenfiguren in aanbidding voor het Lam Gods in de driepas. De top van de wimberg bevat een reliëf met een bladmasker. Het portaal werd omstreeks 1700 gedicht en voorzien van een nieuwe toegang met een hardstenen Louis XIV-lijst. Het portaal in de noordbeuk is identiek. De steunberen op de noordwestelijke hoek van de noordbeuk zijn verenigd tot een traptorentje. Het bakstenen metselwerk in de westgevel van de noordbeuk is een verbouwing uit de 17de eeuw, toen hier een huis werd aangebouwd. Het venster in de westmuur van de noordbeuk werd toen gedeeltelijk verwijderd en met baksteen opgevuld. Naast het vroeggotische portaal van de westtoren werd de doorgang met korfboog uitgebrouwen, waarbij het 13de-eeuwse rondboogfries werd verwijderd. Het middenschip wordt verlicht door hoge spitsboogvensters met laatgotisch maaswerk. Boven de waterlijsten op de muurdammen zijn de aanzetten van luchtbogen zichtbaar. Die werden enkel in de twee oostelijke traveeën van het schip gerealiseerd, waar ze in 2000 werden vervangen door metalen trekankers. De topgeveltjes onder de zadeldaken van de luchtboogstoelen zijn versierd met een blinde drielob.

De Heilig Kruiskapel tussen het transept en de zuidelijke zijbeuk werd gebouwd in 1488-1490. De kapel is twee traveeën diep en wordt verlicht door spitsboogvensters zonder maaswerk. De westelijke

topgevel met gedicht spitsboogvenster leunt aan tegen de steunbeer van een luchtboog van het middenschip. Tussen het transept en de noordelijke zijbeuk staat de twee traveeën diepe Sint-Hubertuskapel, gebouwd door de in 1483 gestichte broederschap van Sint-Hubertus. De precieze bouwdatum is onbekend. Het bakstenen exterieur met een beperkt gebruik van kalkzandsteen voor vensterlijsten, plinten en hoekblokken in de steunberen suggereert een bouw omstreeks 1500. Het metselwerk onder het venster van de westelijke topgevel bevat Sint-Andreaskruisen in gesinterde baksteenkoppen.

De twee dwarsgevels van het transept hebben een gelijkaardige uitvoering. Onderaan bevindt zich een spitsboogportaal – gedicht in de zuidgevel - en daarboven een groot spitsboogvenster met laatgotisch maaswerk. De waterlijsten langs de afzaten en de spitsbogen van de vensters lopen verder over de steunberen en de blinde west- en oostmuren van het transept. Tussen de steunberen op de oosthoeken van de gevels zijn traptorens ingewerkt. De bovenste geleding van de traptorens is achthoekig met een torenspits. Het kleine renaissance portaal (midden 16de eeuw) in de zuidgevel bestaat uit een korfbooglijst met sluitstenen en cassetten, gedragen door Toscaanse pilasters met casementen. De noordelijke dwarsgevel heeft een rijkere uitvoering dan de zuidelijke. Het timpaan van het portaal is versierd met blind maaswerk (spitse driepassen en –lobben). Centraal bevindt zich de sokkel van een verdwenen beeld. De steunberen worden tot boven de aanzet van de topgevel bekroond door muurdammen met stenen zadeldakjes. De gevelvelden van de muurdammen bevatten lege, door baldakijnen overhuifde nissen. De topgevel bevat vijf spitsboognissen, vier smalle beeldnissen met sokkels onderaan en een brede spitsboognis bovenaan. Het gedeeltelijk verdwenen open maaswerk is niet oorspronkelijk. De opengewerkte bovenste geleding van de traptoren wordt bekroond door een stenen torenspits met hogels. In de oostmuur van de noordelijke dwarsarm is boven de waterlijst een gedicht spitsboogvenster zichtbaar, en ernaast de aanzet van een luchtboog. De bouwnaad tussen het metselwerk in kalkzandsteen en baksteen verraad de dakhelling van de door Matthijs de Layens in 1467 geplande maar niet uitgevoerde kooromgang. Tegen de oostmuur van de noordelijke dwarsarm is de oude sacristie (1562) aangebouwd. Het lage deel van de sacristie tegen het koor wordt verlicht door getraliede tweelichten. De getraliede vensters van het hoger reikende deel van de sacristie waren oorspronkelijk kruisvensters; middenstijlen en tussendorpels zijn verdwenen. Bouwmaterialen van de oude sacristie zijn baksteen en kalkzandsteen voor de plint, hoekblokken, vensterlijsten, middenstijlen en banden in het metselwerk.

Het classicistische koor is minder hoog dan het gotische schip en het transept; de nok van het leien zadeldak reikt slechts tot aan de dakgoot van het dwarsschip. De drie rechte koortraveeën worden verlicht door rondboogvensters. De wanden van de driezijdige apsis zijn blind wegens de wanddecoratie rondom het hoogaltaar binnenin. Het metselwerk van het koor is in baksteen; kalkzandsteen werd slechts gebruikt voor de plint, de vensterlijsten en de hoeken van de apsis. De kroonlijst is in wit bepleisterde baksteen. De sacristie aan de zuidzijde bevat vier rechthoekige getraliede vensters en, in de oostmuur, een toegang met classicistische omlijsting.

Schip, transept en koor: interieur

Het middenschip van de Sint-Jacobskerk heeft een tweeledige opstand: onderaan de scheibogen op zuilen uit de bouwfase van 1290-1300, daarboven de lichtbeuk uit de tweede helft van de 15de eeuw. De hoge, blinde muurzone met de schalken op gebeeldhouwde consoles behoort tot de bouwfase van 1305-1317. De zuilen van de scheibogen steunen op een geprofileerde basis en een achthoekige

sokkel, gedeeltelijk verzonken door de ophoging van de kerkvloer. Een geprofileerde dekplaat is de enige bekroning van de zuilen, die nooit kapitelen hebben gehad. De driedelige schalken van het kruisribgewelf steunen op geprofileerde basissen en polygonale sokkels. De sokkels rusten op een dekplaat, op haar beurt gedragen door kraagstenen met gebeeldhouwde mensenhoofden. De schalken worden bovenaan afgedekt door laatgotische kapitelen met gebeeldhouwd bladwerk. De vierdelige kruisribgewelven van de zijbeuken zijn ontmanteld, waardoor de dakstoel van de lessenaarsdaken thans volledig zichtbaar is. Aan de kant van het middenschip zetten de gewelven aan op consoles boven de dekplaten van de zuilen van de scheibogen. De vijfdelige schalken aan de kant van de vensters rusten in de zuidbeuk op geprofileerde basissen en polygonale sokkels, in de noordbeuk op gebeeldhouwde consoles ter hoogte van de onderdorpel van de vensters. De toegangen in de tweede westelijke travee van beide zijbeuken hebben aan de binnenzijde een houten gemarmerd portaal in Louis XVI stijl, met Ionische pilasters en een verkropt segmentfronton. Resten van oudere gotische omlijstingen zijn zichtbaar in de dagkanten. Het gedrukte kruisribgewelf onder de orgeltribune overspant de eerste westelijke travee van het middenschip.

De westelijke vieringpijlers bestaan uit acht halfronde, met kapitelen bekroonde schalken op een vierlobbige kern. De oostelijke vieringpijlers met een veelheid aan dunne schalken en holprofielen lopen zonder onderbreking door in het ribgewelf van de kruising. De dwarsarmen van het transept tellen elk twee traveeën, overdekt met vierdelige kruisribgewelven. De wanden van de noordelijke dwarsarm bewaren resten van een neogotische polychromie. De neogotische muurschilderingen met florale motieven rond de gewelfsleutels behoren allicht tot dezelfde campagne. Tegen de oostmuur van de noordelijke dwarsarm staat de sacramentstoren, opgericht in 1538 naar het voorbeeld van de sacramentstoren uit 1450 in de Sint-Pieterskerk. De sacramentstoren werd gebouwd in Avesnessteen door Gabriël van de Bruynen, de afsluiting werd in 1568 vervaardigd door Jan Veldener. De iconografie van de sacramentstoren omvat de passie van Christus. De oostmuur van de zuidelijke dwarsarm bevat een halfronde, thans lege altaarnis in baksteen, met beschilderde stucdecoratie in Louis XVI-stijl. Ernaast staat een leeg laatbarok altaar uit de eerste helft van de 18de eeuw. De twee noordelijke traveeën van de oude sacristie worden overdekt door een kruisribgewelf. Het lagere zuidelijke deel van de sacristie heeft een open dakstoel.

De Heilig Kruiskapel wordt overspannen door een vierdelig kruisribgewelf. De wanden zijn bekleed met een vroeg barokke lambrisering met biechtstoel, met jaarmerk '1655'. Tegen de oostmuur staat een leeg barokaltaar in gemarmerd hout. Het lege barokaltaar in de met kruisribgewelven overspannen Sint-Hubertuskapel wordt bekroond door een gebroken segmentfronton met centraal aedacula.

Het koor wordt overwelfd door een tongewelf met steekcapen, geritmeerd door gordelbogen op gecanneleerde pilasters met Korinthische kapitelen. Het Louis XVI-stucwerk bestaat uit rozetten centraal in de tongewelven en op de casementen van de gordelbogen, en guirlandes rond de vensters en in de cannelures van de pilasters. De blinde wanden van de driezijdige apsis worden bezet door spiegels in rood marmer. Het gewelf van de apsis wordt ingenomen door een stuc reliëf van de Heilige Geest. In de nieuwe sacristie bewaart het middelste van de drie vertrekken een stucplafond met centraal rozet.

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: Het op zich waardevolle roerend erfgoed van de Oude Sint-Jacobskerk is zeer verspreid. Een neogotische restfractie bevindt zich nog steeds in de oude kerk alsook een 18de eeuws klokkenmechanisme van Lion. Andere elementen zijn naar de nieuwe Sint-Jacobskerk en de pastorie gegaan vanwaar ze verder herbestemd zijn bij de recente verbouwingswerken. De waardevolste elementen zitten in Museum M.

Inventaris: Opgemaakt in 2020-2021 in Erfgoedplus. Bestaat uit 265 items waarvan enkel de klok openbaar. De inventaris bevat stukken die zich momenteel bevinden in de pastorie, de oude kerk, de nieuwe kerk, Museum M, diverse private locaties en een deel onbekend.

KIK: [207 items](#)

Interieurrapport Monumentenwacht: 2022 (monitoring scheuren) en 2024 (monitoring scheuren)

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Oplossing voor de stukken in de oude Sint-Jacobskerk, aanvullen wat de huidige standplaats is van de stukken in de nieuwe Sint-Jacobskerk

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden**Oppervlakte**

- oppervlakte: 1609,65 m²

- noteer de vrije hoogte: 19 a 20 m in het schip
- aantal zitplaatsen: nvt

Voorzieningen

Sanitair	neen
Verwarming	neen
Verlichting	LED (schip)
Keukenvoorzieningen	neen
Audiosysteem	neen
Beeldscherm(en)	neen
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, koorgedeelte echter niet (tredes)
Diefstal- brandbeveiliging	neen
Bliksembeveiliging	(Is dit aanwezig?)
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen	(en)	neen
Regenwateropvang		Regenwaterton op het voormalige kerkhof
Dakisolatie		neen
Groendak		neen
Warmtepomp		neen
Warmtenet		neen
Windenergie		neen
Aquathermie		neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Niet geweten

Bouwfysische toestand

Stabiliteitsproblemen leidden in 1963 tot de sluiting van de oude Sint-Jacobskerk die sindsdien ingrijpende consolidaties heeft ondergaan. De stabiliteitsproblemen van de kerk werden verholpen na jarenlange studie- en stabiliseringswerken.

Momenteel is de kerk tijdelijk gesloten wegens loszittend stucwerk in het interieur. Voorzien wordt dat herstellingswerken in 2026 voltooid zijn. In functie van een tijdelijk gebruik wordt de plaatsing van een vloer en sanitair voorzien. Uitgebreide dakwerken volgen.

- Uitgevoerde restauratiewerken + jaar:
periode 2018-2021: restauratie kruisribgewelven zijbeuken, zolder/loopbrug zijbeuken etc.
2025: Momenteel loopt een bouwhistorisch en materiaaltechnisch onderzoek voor de afwerkingslagen en polychromie. Afronding van het onderzoek is voorzien midden mei 2025.

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De oude Sint-Jacobskerk is gelegen in het westen van de stad, ongeveer 500 meter buiten de eerste stadsomwalling. Het voormalige kerkhof van de Sint-Jacobskerk wordt ingesloten door de Brusselsestraat, de Kruisstraat, de Pelgrimstraat en het Sint-Jacobsplein.

De kerk is gunstig gelegen voor voetgangers, fietsers en automobilisten: naast een ruime bovengrondse parking (Sint-Jacobsplein), is er fietsenparking en zijn er twee bushaltes (Brusselsesstraat en Sint-Jacobsplein).

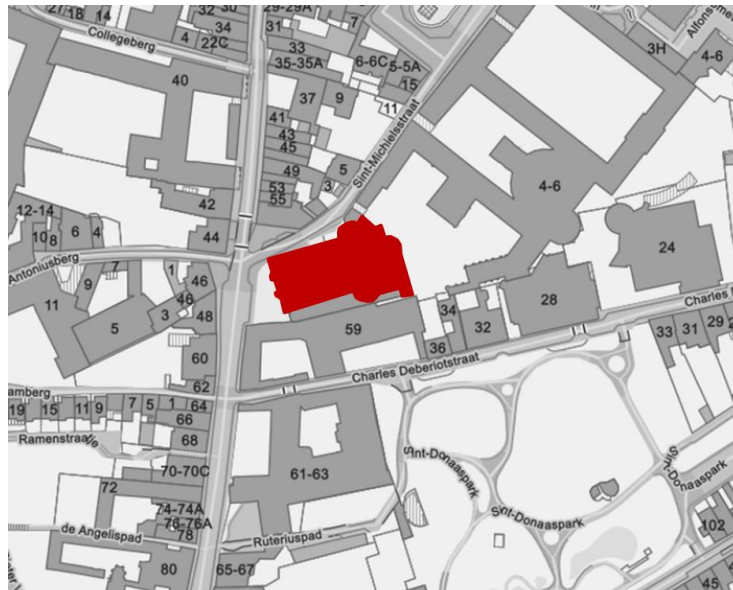
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De oude Sint-Jacobskerk werd onttrokken aan de eredienst voor de duur van de erfpacht (2005-2030) die de kerkfabriek met de Stad Leuven sloot. Het gebouw werd in augustus 2024 in gebruik genomen voor buurtwerking. Momenteel is de kerk tijdelijk gesloten voor interieurwerken (einde voorzien 2026). Het is nog niet duidelijk of de Sint-Jacobskerk na de verlenging van de erfpacht deels opnieuw in gebruik genomen zal worden voor de eredienst. Gezien de legislatuur tot 2031 loopt en de verlenging van de erfpacht wel onderhandeld wordt maar nog niet vastligt, werd geopteerd om de kerk mee te nemen in dit kerkenbeleidsplan om alle opties voor de toekomst open te houden.

2.5. Sint-Michiel, Leuven

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.5.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Michiel

Geografische ligging

- Naamsestraat 57A, 3000 Leuven
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Michiel

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Michiel

Bouwheerschap gedelegeerd aan Stad Leuven

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd monument, K.B. 08.03.1940 - [Oude gebouwen abdij van het Park, parochiekerk Sint-Michiels, kasteel, gemeentehuis, parochiekerk Sint-Martinus en De Beuken | Besluiten | Onroerend Erfgoed](#)
- Vastgestelde archeologische zone 'Historische stadskern van Leuven', 2016 - <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11901>
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - [Parochiekerk Sint-Michiel | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Bufferzone parochiekerk Sint-Pieters met belfort - [Parochiekerk Sint-Pieter met belfort: buffer | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.5.2. Beschrijving**a) Cultuurhistorische waarde**

Waardering: uiterst waardevol

Stijl: barok

Kerktype: basilica

Bouwgeschiedenis:

De barokke Sint-Michielskerk is één van de meest beeldbepalende gebouwen in de Naamsestraat. De Sint-Michielskerk is de vroegere kerk van het voormalige Jezuïetenklooster en sinds 1778 de kerk van de Sint-Michielsparochie. De bouw van de huidige kerk begon in 1650, naar een ontwerp van de Jezuïet Willem Hesius (Van Hees, 1601-1690) en onder toezicht van lekenbroeder Jan Beegrandt. Na de ingebruikname in 1666 werd de kerk op 18 oktober 1671 plechtig ingewijd door Alphonse de Berghes, aartsbisschop van Mechelen (1670-1689). De in 1657 begonnen werken aan de binneninrichting werden pas op het einde van de 17de eeuw beëindigd.

Het interieur werd ontleisterd in 1848-1850. De Sint-Michielskerk werd ernstig getroffen door het bombardement van 10 en 11 mei 1944, waarbij het volledige gewelf van het middenschip en de eerste westelijke travee met het orgel en het doksaal werden verwoest. De naoorlogse herstellingen werden uitgevoerd door architect Edouard-Louis Mispelter in 1947-1950. Het kerkinterieur werd toen grotendeels ontleisterd.

Beschrijving kerk:

De barokke Sint-Michielskerk bestaat uit een basilicaal driebeukig schip van zes traveeën lang en een architecturaal sterk gemarkeerde oostpartij. De dwarsarmen van het transept hebben een apsidiale afsluiting. De koortravee met apsis wordt geflankeerd door zijkapellen met een halfronde apsis uitgespaard in de rechthoekige bouwmassa.

Blikvanger aan de buitenzijde is de monumentale westgevel, waarvan het rijke barokdecor de Contrareformatorische pronkarchitectuur binnenin aankondigt. Deze voorgevel, die bekend staat als “het altaar buiten de kerk”, een van de nog drie bestaande “zeven wonderen van Leuven” (zie ondermeer Wikipedia) telt drie bouwlagen en drie traveeën en wordt voorafgegaan door een brede trappenpartij.

De onderste bouwlaag wordt tussen plint en hoofdgestel geleed door pilasters op de uiterste hoeken en twee paar zuilen naast het middenportaal. De met twee rijen banden versierde pilasters en zuilen worden bekroond door Ionische kapitelen met gevleugelde puttihoofden en guirlandes. De linker en rechter travee worden ingenomen door aediculae met halfronde nissen, onderaan afgeboord door onderdorpels met oren en bovenaan afgedekt door gebroken segmentfrontons op voluutconsoles. De spiegels boven de aediculae zijn versierd met guttae op de oren, guirlandes tegen de zijkanten en voluten en een siervaas bovenaan. De rondbogige doorgang van het centrale portaal wordt overspannen door een verkropt segmentfronton met tandlijst op zuilen met composietkapitelen. Het timpaan is bezet met gesculpteerde cornucopia's en een cartouche met rolwerk, de zwikken boven de rondboog zijn met bladwerk versierd. Boven het middenportaal vangt de overkraging aan van de centraal in het hoofdgestel geplaatste spiegel. Het verkropte hoofdgestel van de eerste bouwlaag bestaat uit een architraaf, een weelderige fries (arabesken en putti met korenaren en druiventrossen) en een kroonlijst. Het centrale deel van het hoofdgestel wordt bekroond door een gebroken en verkropt segmentfronton.

De tweede bouwlaag van de voorgevel zet aan op een met spiegels versierde sokkel. De centrale travee wordt ingenomen door het grote westraam van het middenschip, overspannen door een segmentlijst met een centrale cartouche gevat in een schelp en rolwerk. De ‘bandomlijsting met oren’ van het westraam is bovenaan met guirlandes bezet. Naast het westraam staan twee paar zuilen met banden en composietkapitelen, geflankeerd door de voluutvormige vleugelstukken van de zijbeuken. Die zijn in de zwikken versierd met arabesken en op de buitenhoeken afgezet met kandelabers. Een verkropt hoofdgestel met architraaf, fries (arabesken) en kroonlijst sluit de tweede bouwlaag af.

De middentravee wordt bekroond door een hoge schermgevel met verkropt fronton op twee rijen voluutconsoles. De cartouche met het koperen IHS monogram wordt gedragen door trompetblazende engelen en is versierd met banderollen en guirlandes. De schermgevel wordt geflankeerd door twee paar kandelabers op sokkels; het fronton met tandlijst wordt bekroond door kandelabers en een centrale sokkel met koperen kruis.

In tegenstelling tot de rijk versierde westgevel hebben de buitengevels van schip, transept en koor een sobere uitvoering. De muren worden geleed door Toscaanse pilasters met twee rijen banden en voluten bovenop de dekplaten. De getoogde vensters met segmentlijst worden omrand door een bandomlijsting met oren; het middenschip wordt geschraagd door schoormuren afgezet door vierkante sokkels met kroonlijst. Het parement van de buitengevels is in kalkzandsteen; de onderste geledingen

van de koorapsis zijn in baksteen met kalkzandsteen voor de hoeken van de pilasters en van de onderste rij (gedichte) koorvensters.

Beschrijving interieur:

Binnenin vertoont de Sint-Michielskerk een driedelige opstand: arcaden met rondbogen op zuilen (middenschip) en pijlers (rechte transepttraveeën), een mezzanino met vierkante doorbrekingen en een lichtbeuk met getoogde vensters. In de apsissen van het transept en in het koor bestaat de onderste geleding respectievelijk uit vensters en halfronde nissen op een geprofileerde lijst. Het kerkinterieur wordt horizontaal gemarkeerd door het verkropte hoofdgestel boven de onderste geleding; Het fries van het hoofdgestel is versierd met beeldhouwwerk van putti, arabesken en naar de eucharistie verwijzende korenaren en druiventrossen. De gordelbogen van het vierdelige kruisribgewelf van het middenschip worden gedragen door consoles met cartouches. De getoogde vensters van de lichtbeuk zijn omrand door een bandomlijsting met oren en hebben een overspannende segmentlijst.

Afgescheiden van het schip door twee rijen van vier rondbogen wordt de eerste westelijke travee van de kerk ingenomen door een voorhal onderaan en de orgeltribune bovenaan. Na de beschadigingen van mei 1944 werd in 1950 een nieuw orgel geplaatst door de firma H. Van de Loo en zonen, ter vervanging van het verwoeste 18de-eeuwse orgel in Lodewijk XV-stijl.

De scheibogen van het middenschip worden gedragen door Ionische zuilen met impost en impostblok. De kapitelen zijn versierd met guirlandes en gevleugelde puttihoofdjes, het binnenwelfvlak van de rondbogen is bezet met casementen. De in een bandomlijsting gevatte rondbogen worden centraal bekroond door een voluutconsole met mascaroon en daarboven een cartouche tussen rolwerk, schelpen en putti met korenaren. Ter ondersteuning van de verkropte delen van het hoofdgestel zijn in de zwikken van de rondbogen voluutconsoles met in rolwerk vervatte puttihoofden aangebracht. In de lichtbeuk zijn de getoogde vensters omrand door een bandomlijsting met oren en een overspannende segmentlijst. De gordelbogen van het vierdelig kruisribgewelf zetten aan op kraagstenen met cartouches tussen rolwerk, de gewelfribben op consoles met acanthusbladeren en dennenappels.

De segmentlijsten van de vensters in de zijbeuken worden bekroond door een centrale cartouche met puttihoofd, de bandomlijsting eronder is bezet met guirlandes. Tussen de vensters worden de gordelbogen van de vierdelige kruisribgewelven gedragen door zwaar aangezette kraagstenen, opgebouwd uit een impost en impostblok, een Ionisch kapiteel met gevleugeld puttihoofd en guirlande en een voluutconsole met cartouche.

Op de gordelbogen van de kruising bevindt zich de aanzet van het onvoltooide koepelontwerp van Hesius. Boven de pendentieven met cartouches tussen rolwerk en schelpen loopt een verkropte kroonlijst, onderaan versierd met voluutconsoles, rolwerk en guirlandes. De aanzet van de tamboer wordt geleed door pilasters met casementen en rechthoekige doorbrekingen. De pijlers van de kruising en van de rechte traveeën van het transept zijn uitgevoerd als pilasters, bezet met casementen en bekroond door composietkapitelen. De vensters en de nissen in de onderste geleding van de transeptapsissen en van het koor hebben dezelfde uitvoering als de vensters in de zijbeuken: omrand door een lijst met oren, overspannen door een segmentlijst met puttihoofd en guirlandes boven het venster. De apsissen van het transept en van het koor worden geleed door dunne pilasters, bekroond door voluutconsoles met putti. De gewelven van de twee zijkapellen naast het koor hebben een rijke versiering van gordelbogen bezet met cassetten en rozetten in ruiten en medaillons en spiegels met

rolwerk, cartouches, guirlandes en schelpen op de gewelfkappen. Het gewelf van de noordelijke koorkapel heeft een polychrome afwerking; onderaan in de kapel bleven resten van allicht originele muurschilderingen bewaard: medaillons met prefiguraties van de eucharistie, onderaan afgeboord door een geschilderde lijst in trompe-l'œil.

In de apsissen van het transept en het koor geven vier barokportalen (wit, zwart en rood Belgisch marmer) toegang tot bijgebouwen. De annex van het noordtransept, thans doopkapel, bewaart een gestuukt spiegelgewelf met een centraal stucrelief van de duif van de H. Geest. De laatgotische doopvont, die zich thans in het midden van het koor bevindt, dateert uit 1473 en is afkomstig uit de vroegere Sint-Michielskerk. In de doopkapel staat thans een negentiende-eeuwse koperen doopvont, waarvoor het hijsmechanisme is ontworpen door kanunnik Raymond Lemaire.

Inrichting:

Van de oorspronkelijke barokke inrichting uit de tweede helft van de 17de eeuw resten allereerst de houten lambriseringen en acht biechtstoelen in de zijbeuken. Het hoofdgestel wordt gedragen door consoles met puttihoofden, gewonden zuilen met composietkapitelen en allegorische engelenfiguren. De panelen van de lambrisering zijn versierd met bandlijsten en rolwerk; boven de biechtstoelen zijn medaillons met gesculpteerde reliëfs aangebracht.

De rijk gesculpteerde communiebank in het transept (eerste helft 17de eeuw, toegeschreven aan Alexander van Papenhoven) bezit een overvloedige iconografie met voorstellingen van Jezüetenheiligen, figuren en motieven uit het Oude en Nieuwe Testament, Christusfiguren, Mariamonogrammen en symbolische verwijzingen naar de eucharistie (putti met druiventrossen en korenaren). Het schilderij van Erasmus Quellinus in het noordtransept ('De triomf van de onbevleete ontvangenis', 1665) maakte oorspronkelijk deel uit van het hoogaltaar in het koor. Het schilderij van Victor Honoré Janssens in het huidige barokke hoogaltaar toont 'De verschijning van Maria aan Thomas van Aquino' (circa 1700), dat van het schilderij in het barokaltaar van het zuidtransept stelt 'De verschijning van Onze-Lieve-Vrouw met Kind aan de Heilige Nikolaas van Poppel' voor (anoniem, eerste kwart 18de eeuw). Overige barokaltaren bevinden zich in de twee koorkapellen.

Het koorgestoelte aan de zuidzijde van het koor werd overgebracht uit het voormalige Leuvense kartuizerklooster (1783). De preekstoel (vierde westelijke zuil aan de zuidkant) in Lodewijk XV-stijl is afkomstig uit de Brusselse Sint-Michiels- en Sint-Goedelekerk; hij werd in 1765-1767 vervaardigd door Simon Joseph du Ray naar een ontwerp van Jr. Thibaut.

Roerend patrimonium:

Beschermde roerend erfgoed: Via bescherming van de kerk

Roerend erfgoed: De volledige inventaris van de Sint-Michielskerk is te raadplegen via Erfgoedplus.be. Het Vlaams Instituut voor het Archief meemo (www.meemo.be) heeft de collectie van de Kerkfabriek Sint-Michel opgenomen in het Erfgoedregister onder de collectienaam: 24062A03 – Collectie van de kerk Sint-Michel, Leuven (327). Waardevolle objecten zijn onder meer het Onze-Lieve-Vrouwealtaar

(1750), het altaar van Sint-Michaël (1741-1760), het 17e -eeuwse hoofdaltaar, het 16e -eeuwse beeldhouwwerk 'Het lichaam van Christus in het graf', de 18e -eeuwse door Alexander Van Papenhoven vervaardigde communiebank, de 17e -eeuwse koorbanken, de 8 17e -eeuwse biechtstoelen, de 18e -eeuwse preekstoel die oorspronkelijk afkomstig was uit de Brusselse Sint-Michiels en Sint-Goedelekerk en werd vervaardigd door Simon-Joseph Duray naar een ontwerp van Jr. Thibaut. Tot slot is nog de 19e -eeuwse kruiswegstatie het vermelden waard.

Inventaris: Opgemaakt in 2011-2012 in Erfgoedplus. Bestaat uit 327 items waarvan [327 openbaar](#).

KIK: [151 items](#)

Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie juli en september 2010

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Zie interieurinspectie. Inventaris laten vernieuwen. Plan van aanpak voor het roerend erfgoed tijdens de verbouwingen, inrichten aangepaste bewaarruimte.

Orgel:

Contiusorgel

Orgelbouwer: Joris Potvlieghe (Tollembeek) en Flentrop Orgelbouw BV (Zaandam, NL)

Bouwjaar: 2018

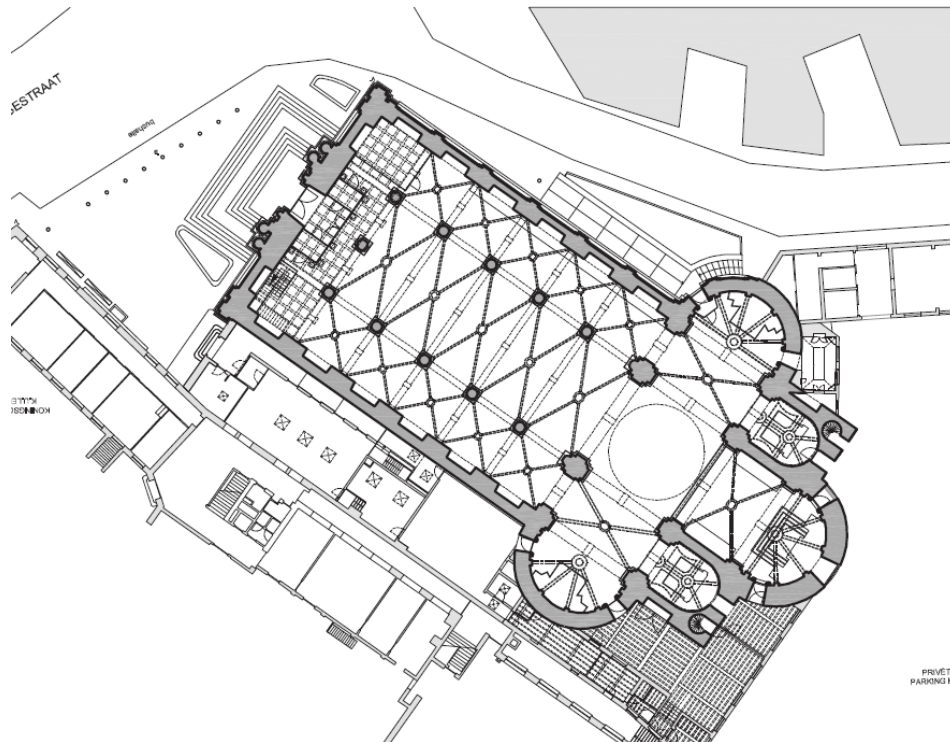
Tractuur: mechanisch sleepladen-orgel

Bestemming: Liturgie, concerten, orgelbespelingen, orgelstudie

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte: 1486,415 m²
- grondplan

- vrije hoogte: circa 23 meter (hoofdbeuk)
- aantal zitplaatsen: 200

Opbouw

De kerk is van het basilicale type, wat impact heeft op de ruimtelijke indeling. De inkom, de monumentale binnendeuren met doorkijkmogelijkheid, het onthaalokaal, en het in volle eik nieuwgebouwde doksaal hebben de toegankelijkheid van de kerk aanzienlijk verhoogd. Het naar oud model nieuwgebouwde Contiusorgel werd bijzonder geslaagd op het doksaal gemonteerd en ingepast in het interieur van de kerk.

Er is geen uitbreidingsmogelijkheid voor het gebouw

Voorzieningen

Sanitair	In parochiecentrum: 2 dames, 2 heren
Verwarming	Geen verwarming in kerk, in parochiecentrum wel
Verlichting	Nog geen LED, wel in inkomstportaal
Keukenvoorzieningen	Parochiecentrum: huiskeuken
Audiosysteem	neen
Beeldscherm(en)	neen

Rolstoeltoegankelijkheid	Via parochiecentrum, in koor niet
Diefstal- brandbeveiliging	en Nee (niet voor publicatie)
Bliksembeveiliging	ja
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en neen
Regenwateropvang	neen
Dakisolatie	neen
Groendak	neen
Warmtepomp	neen
Warmtenet	neen
Windenergie	neen
Aquathermie	neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Waar? Als vleermuizen de toren of zolder als kraamkolonieplaatsen gebruiken, geeft dit zeker aan. Niet gekend
- Aanwezigheid andere dieren? /
- Aanwezige vliegopeningen? /
- Aanvliegroutes? /

Bouwfysische toestand

- Goed
- Rapport Monumentenwacht d.d. 2023
- Uitgevoerde restauratiewerken + jaar:
2021: restauratie van de traptoren

2024: exterieurrestauratie van koorgevels en bijgebouwen

2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk bevindt zich in de Naamsestraat, in de Middeleeuwse stadskern, binnen de contour van de eerste 12de-eeuwse stadsomwalling. Door de ligging op een hoogte, bepaalt ze sterk het stedelijk landschap van de binnenstad mee.

Ze kent een centrale ligging in de binnenstad (op ongeveer 400m van de Grote Markt) op een belangrijke as, aan de rand van het kernwinkelgebied.

Door de centrale ligging is de bereikbaarheid voor fietsers en voetgangers erg goed. De ontsluiting via openbaar vervoer is ook mogelijk; er bevindt zich een bushalte in de Naamsestraat vlak voor de kerk; bij werken wordt deze bushalte (zo'n 50 m) verplaatst.. De bereikbaarheid van de kerk met de auto daarentegen is erg beperkt. De kerk bevindt zich, volgens het circulatieplan van Leuven, in een autoluwe zone. Dit betekent dat er auto's mogen rijden maar dat de parkeerplaatsen voorzien zijn voor de bewoners. Het parkeren kan onder meer gebeuren in de ondergrondse parking Ladeuze die een capaciteit van 736 plaatsen heeft. De wandelafstand tot deze parking bedraagt ongeveer 600m. De parking van het H.Hartziekenhuis inde Naamsestraat is iets dichtter gelegen bij de Sint-Michielskerk (253 plaatsten, afstand ongeveer 400m).

2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Michielskerk is in gebruik voor de eredienst. Het gemiddeld aantal aanwezigen bedraagt

- wekelijkse eredienst: 62
- Huwelijken, dopen, uitvaarten per jaar: 16

De tweetalige parochiegemeenschap houdt op de eerste zondag van de maand en tijdens de feestdagen tweetalige vieringen. Op andere zondagen zijn er twee afzonderlijke vieringen, één in het Nederlands en één in het Spaans. Het aantal Spaanssprekende leden van de parochiegemeenschap neemt nog steeds toe. De groep Nederlandstalige leden van de geloofsgemeenschap is klein, maar zeer betrokken en sterk ondersteunend zowel naar de eredienst als naar het project van de Vredeskerk. Intussen heeft de Sint-Michielsgemeenschap, met steun van de kerkfabriek, de Sint-Michielskerk uitgebouwd tot 'Vredeskerk', gekenmerkt door openheid, hoop en solidariteit. Zij beoogt een 'vredesgemeenschap' te vormen waarin mensen van diverse origine en met uiteenlopende culturele achtergronden in harmonie functioneren.

De Sint-Michielsgemeenschap stelt haar kerk dan ook open voor vredesinitiatieven binnen de bredere Leuvense gemeenschap, inclusief de KU Leuven, en opent haar deuren voor alle mensen en groepen die zich inzetten voor vrede, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid en verzoening, zowel vanuit een christelijke inspiratie als vanuit een andere levensbeschouwelijke inspiratie. Zo vinden ook randkerkelijken, interreligieuze en pluralistische bewegingen en mensen en groepen die vanuit

diepmenselijke beweegredenen aan vrede werken in de Sint-Michielskerk een ruimte voor ontmoeting en samenwerking.

Daarnaast kent de Sint-Michielskerk nevenbestemmingen in de tijd door onder meer concerten en andere culturele evenementen. Sinds de bouw van het Contiusorgel, en de bespeling ervan zowel tijdens de eredienst als bij concerten en festivals loopt de valorisatie van het kerkgebouw geïntegreerd via een tweesporenbeleid, waarbij parochiewerking en cultureel-artistische ontsluiting nauw verbonden werden aan het overkoepelend project van de Sint-Michiels Vredeskerk.

De bouw van het unieke Contiusorgel en de organisatie van lunchconcerten, Bachfestivals en bespelingen van het orgel tijdens de erediensten hebben de bestemming van de Sint-Michielskerk als Vredeskerk nog duidelijker gedefinieerd, mede in het kader van het valorisatieproject van het kerkgebouw. De Sint-Michiels Vredeskerk volgt in haar Vredesproject een tweesporenbeleid, met als eerste en dragend spoor de basisfunctie van parochiekerk voor een bloeiende tweetalige geloofsgemeenschap, en daarnaast en veelzijdig daarmee verbonden, het spoor van de ontsluiting van het kerkgebouw naar een bredere lokale, Europese en internationale publiekskring toe. Beide sporen staan niet los van elkaar, maar ontmoeten elkaar in tal van raakpunten en versterken elkaar wederzijds.

De parochiale gemeenschap is van mening dat de Sint-Michielskerk op middellange en lange termijn een plaats van eredienst moet blijven, zowel voor Nederlandstalige als Spaanstalige vieringen. De continuering van de eredienst in beide talen is essentieel voor de verdere ontwikkeling van de Vredeskerk. Zonder eredienst verliest de kerk haar ziel als gewijde plaats. Het project van de Vredeskerk is een overkoepelend project, geen nevenbestemming voor de kerk, maar een algehele doorvalorisatie van het historisch waardevolle kerkgebouw.

Bovendien is de Sint-Michielskerk als één van de historisch waardevolle kerken in het stadscentrum ook toeristisch relevant. Ook thans is de kerk tijdens het toeristisch seizoen, van april tot en met september, elke namiddag, behalve maandag, toegankelijk voor het publiek. Volgens Visit Leuven ontving de Sint-Michielskerk van 2021 tot 2024 jaarlijks respectievelijk 9561, 16994, 18380 en 17527 bezoekers.

In de kerk wordt jaarlijks in de maand augustus een tentoonstelling georganiseerd over de rampzalige impact van de kernbommen, die op 6 en 9 augustus 1945 op Hiroshima en Nagasaki zijn gevallen. Telkens wordt dan ook een vredeskansel gehouden om deze ramp in herinnering te brengen, de slachtoffers te herdenken en op te roepen tot vrede. Er wordt steeds een link gemaakt met de actuele situatie op gebied van kernbewapening en initiatieven tot kernontwapening.

2.6. Sint-Kwinten, Leuven

Thomas, Hans, 23-10-2009, ©Vlaamse Gemeenschap

2.6.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Kwinten

Geografische ligging

- Naamsestraat z.nr., 3000 Leuven
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekanaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Kwinten

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Kwinten

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd monument, K.B. 19.04.1937 - <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1774>
- Bufferzone van de als UNESCO-werelderfgoed erkende parochiekerk Sint-Pieter met belfort - [Parochiekerk Sint-Pieter met belfort: buffer | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Vastgestelde archeologische zone 'Historische stadskern van Leuven', 2016 - <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11901>
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - [Parochiekerk Sint-Kwinten | Inventaris Onroerend Erfgoed](#) en [Muurschilderingen Sint-Kwintenskerk | Inventaris Onroerend Erfgoed](#) en [Kapel van Jezus in 't Steentje | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.6.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: uiterst waardevol

Stijl: koor: Brabantse hooggotiek; schip: laatgotiek; toren: romaans

Kerktype: basilica

De oudste delen van de kerk zijn de onderste geledingen van de westtoren en de aanleunende zijbeuken, gebouwd in de eerste helft van de 13de eeuw. Uit vergelijkend onderzoek van de steenhouwtechnieken blijkt dat het koor van de huidige laatgotische kerk werd aangezet in het begin van de 15de eeuw en niet omstreeks 1450 zoals voordien werd aangenomen. Na de voltooiing van het koor omstreeks 1430 volgden tussen 1430 en 1450 de zuidelijke dwarsarm (ook gekend als het Sint-Kwintenskoor) en de aanzetten van de noordelijke dwarsarm of het 'Onze-Lieve-Vrouwekoor' en de zuidelijke zijbeuk van het schip. Schip en transept van de kerk kwamen onder dak in 1488, de overwelfing van de noordelijke dwarsarm en de kruising kwam tot stand in 1489. Het schip werd pas overwelfd in 1532-1534, waartoe aan de buitenzijde luchtbogen werden toegevoegd. In 1535 werd de sacristie of trezorie gebouwd in de hoek tussen koor en zuidelijke dwarsarm. Tussen 1768 en 1774 werd daar nog de lagere bijsacristie aan toegevoegd. Het barokke inkomportaal tegen de noordelijke zijbeuk werd, volgens het jaarmerk op de middenstijl van de deuren, gebouwd in 1641. De lage aanbouw tegen de oostzijde van de noordelijke dwarsarm dateert eveneens uit de 17de eeuw. Het grotendeels barokke kerkmeubilair werd na 1796 aangevuld met stukken uit het opgeheven klooster van de Ongeschoeide Karmelieten in de Naamsestraat.

De Sint-Kwintenskerk werd tussen 1895 en 1914 gefaseerd gerestaureerd door architect Pierre Langerock (1859-1923), in 1928 gevolgd door de restauratie van het kerkmeubilair en de belangrijkste schilderijen in de kerk. Herstellingswerken aan de klokkenstoel werden uitgevoerd in 1951. Na onderhoudswerken in 1960 door architect Simon Brigode (1909-1978) werd tussen 1967 en 1971 een restauratie ondernomen door architect Brigode met medewerking van professor Raymond M. Lemaire (1921-1997). De jongste restauratiewerken in 1995-1996 betroffen de vensters in de dwarsgevels van het transept.

Beschrijving exterieur:

De laatgotische Sint-Kwintenskerk is gelegen op een natuurlijke verhevenheid vlakbij de Naamsepoort, net binnen het tracé van de tweede stadsmuur uit de 14de eeuw. Het voormalige, thans ontruimde kerkhof is toegankelijk langs gekasseide wegen vanuit de Naamsestraat en de Schapenstraat. Rondom de kerk loopt een gekasseid pad, met bij de zuidoosthoek van de zuidelijke dwarsarm en aan de zuidkant van de westtoren twee hardstenen kettingpijlers, overblijfselen van de afsluiting van het kerkhof. Aan de kant van de Naamsestraat wordt het voormalige kerkhof afgesloten door een smeedijzeren neogotisch hek uit 1886 naar een ontwerp van de Leuvense architect Van Lint. In de as van het koor staat aan de Naamsestraat de kapel van [Jezus in 't Steentje](#). Aan de kant van de Schapenstraat vormt een steile helling de natuurlijke afsluiting van de site.

De Sint-Kwintenskerk ontvouwt een kruisvormige plattegrond en bestaat uit een westtoren, een driebeukig basilicaal schip, een sterk uitspringend transept en een eenbeukig, polygonaal afgesloten koor. De onderste geledingen van de westtoren en de flankerende lage zijbeuken van een travee lang zijn resten van het 13de-eeuwse kerkgebouw. De westgevels van de toren en de zijbeuken worden slechts doorbroken door een spitsboogvenster in de noordelijke zijbeuk en een halfroond, in 1818-1819 aangebracht venster in het gevelvlak van de toren. Tegen de zuidwestelijke hoek van de toren staat de traptoren. Ter hoogte van het stenen koepeldak van de traptoren wordt de westtoren doorbroken door spitsboogopeningen met ingeschreven drielob. De torenverdieping met de galmgaten en de ingesnoerde achthoekige torenspits zijn een toevoeging van architect Pierre Langerock uit 1898-1902, ter vervanging van een met leien afgedekte klokkenstoel. Het stenen conische dak van de traptoren werd toen eveneens vernieuwd. De westgevels van toren en zijbeuken steunen op een plint die zich verder zet langs de noord- en zuidmuur van de zijbeuken. In de langsggevels van de zijbeuken zijn spitsboogvensters aangebracht. Tegen de westmuren van het laatgotische schip bleven twee steunberen met afzaten van de 13de-eeuwse bouw bewaard. Bouwmaterialen van de westpartij zijn Lediaan kalksteen en verspreid ijzerzandsteen, de bedaking is in leien.

Het 15de-eeuwse schip telt drie traveeën en vertoont een hoog, door luchtbogen gesteund middenschip met twee lagere zijbeuken. Spitsboogvensters verlichten de zijbeuken en het middenschip, de westmuren van de zijbeuken zijn zonder venster. Boven de bovenlichten van het middenschip zijn balkgaten zichtbaar. De dwarsarmen van het transept tellen elk drie traveeën. De dwarsgevels worden geschoord door hoge steunberen, bevatten een groot spitsboogvenster en, in de geveltoppen, een kleine doorbreking en muurankers. De westelijke en oostelijke langsmuren van het transept zijn vensterloos; enkel een plint, een waterlijst en steunberen met afzaten geven enig reliëf. De kerk wordt afgesloten door een rijzig eenbeukig koor met zevenzijdige apsis. De drie westelijke traveeën worden verlicht door hoge spitsboogvensters, de eerste westelijke traveeën bevatten blinde spitsboogvensters, met dezelfde afmetingen als de verglaasde vensters van de rechte koortraveeën. De vensters van het koor, in hun oorspronkelijke staat hersteld door architect Langerock in 1914, vatten aan een weinig boven de plint en zijn gevat tussen steunberen die reiken tot aan de dakaanzet. Een rond traptorentje staat in de hoek tussen koor en zuidelijke dwarsarm.

In de westelijke traveeën van de noord- en zuidbeuk van het schip bevinden zich de toegangen tot de kerk. In de zuidbeuk bleef het laatgotische portaal met korfboog en geprofileerde dagkanten bewaard, de oude toegang in de noordbeuk werd vervangen door een barok inkomportaal. De met een gedrukte rondboog overspannen toegang is gevat tussen Toscaanse hoekpilasters met hoofdstel, waarboven een verkropt rondbogig fronton met centraal een rechthoekige cartouche met schouderstukken. Op het fronton prijkt een aedicula met een halfronde, thans lege nis. De deuren en het hang- en sluitwerk van het inkomportaal zijn wellicht

nog origineel, met het jaarmerk 1641 op de middenstijl. Een derde, thans gedichte toegang bevindt zich in de noordelijke transeptgevel, met dezelfde vormgeving als het portaal in de zuidbeuk van het schip.

Zadeldaken overdekken het middenschip, het transept en het koor, lessenaarsdaken overdekken de zijbeuken. Het dak van het middenschip is afgewolfd aan de westzijde om de overgang met de lagere westtoren te maken en op de kruising staat een achthoekige dakruiter. Bouwmaterialen van de Sint-Kwintenskerk zijn Lediaan kalksteen, Gobertange kalksteen en, in de onderbouw van het koor, ijzerzandsteen. De kern van het muurwerk is in baksteen, zoals zichtbaar is boven de gewelven in de dakkap. Het barokke inkomportaal aan de noordbeuk is in Gobertange kalksteen. De bedaking van de kerk is uitgevoerd met leien. Het oorspronkelijke parement in ijzerzandsteen van de westgevels van het middenschip en de zijbeuken werd tijdens de restauratie van 1898-1902 vervangen door bleke kalksteen.

In de hoek tussen zuidelijke dwarsarm en koor bevindt zich de sacristie of tresorie uit 1535, twee traveeën breed en twee bouwlagen hoog onder een lessenaarsdak. De onderste bouwlaag bevat twee spitsbogige, getraliede doorbrekingen met maaswerk en wordt geleed door een centrale steunbeer en een overhoekse steunbeer op de zuidoosthoek. De bovenste bouwlaag bevat een klein rechthoekig venster en een groter stenen kruisvenster, beide getralied. Bouwmaterialen zijn zandkalksteen voor het muurwerk en leien voor de dakbedekking. Naast de sacristie staat de lagere bijsacristie uit 1768-1774, een travee breed en met lessenaarsdak. In de oostmuur steekt een groot getralied raam met gedrukte rondboog. Bouwmaterialen zijn zandkalksteen voor de plint en het hoekverband, blauwe hardsteen voor de omlijsting van het raam en baksteen voor enkele lagen in de plint en het metselwerk boven de plint. De 17de-eeuwse aanbouw in de hoek tussen de noordelijke dwarsarm en het koor is drie traveeën breed, een bouwlaag hoog en met een leien lessenaarsdak. In de oostmuur steken muurankers, getraliede vensteropeningen en een deuropening met verglaasd bovenlicht. De noordmuur bevat een rechthoekige poort. Bouwmaterialen zijn baksteen – met muizentandfries bovenaan de oostmuur – en zandkalksteen voor de hoeken van de doorbrekingen. Ingemetseld in de oostmuur is de gedenksteen van Josephus Brugensis († 1786). Buiten bij de ingang liggen nog twee grafplaten.

Naast de toren ligt de basis van de oorspronkelijke romaanse doopvont.

Beschrijving interieur:

In de 13de-eeuwse westpartij wordt de zuidelijke zijbeuk overwelfd door een wellicht later ingevoegd kruisgewelf. Tussen de zuidelijke zijbeuk en de toren bevindt zich een oorspronkelijke rondbogige scheiboog met blokprofiel. De gelijkvloerse verdieping van de westtoren werd in 1818-1819 ingericht als doopkapel (zie verder), de noordelijke zijbeuk is ontoegankelijk.

Het 15de-eeuwse schip telt twee geledingen. De spitsbogige scheibogen met afgeschuind blokprofiel worden gedragen door zuilen op een geprofileerde basis en een achthoekige sokkel. De scheibogen zetten onmiddellijk aan op de kapiteelloze zuilen. Vierdelige kruisribgewelven op gesculpteerde consoles overdekken hoofd- en zijbeuken, dwarsschip en koor. In het middenschip zetten de gewelven aan ter hoogte van de dorpel van de bovenlichten. In het dwarsschip en het koor zetten de gewelven lager aan en duiden de schalken aldus de traveeën aan. De bevloering van schip en dwarsschip bestaat uit een geometrisch patroon van zwarte en witte natuurstenen tegels en bevat tal van oude grafstenen. De twee traptreden hoger liggende vloer van het koor heeft een recente bevloering in gelige natuurstenen tegels.

De muurvlakken van het interieur zijn wit bepleisterd, behalve de schalken, de gewelfribben en de zuilen en scheibogen van het schip waar de zandkalksteen zichtbaar is gelaten. Van de schalken in het koor zijn de riemen van de profielen goudkleurig beschilderd. Centraal op de gewelven werden door Langerock in 1905-1908 decoratieve muurschilderingen met vegetale motieven aangebracht. De originele gewelfschilderingen in het transept zijn toen vermoedelijk overschilderd (materiaaltechnisch onderzoek werd tot op heden nog niet uitgevoerd). Op de noord- en zuidwand van het koor bevinden zich fragmenten van muurschilderingen die de legende van Sint-Kwinten uitbeelden in lange registers, grotendeels verborgen achter het barokke koorgestoelte. Herkenbaar op de zuidwand is de vondst door Eusebia van het lichaam en het hoofd van Sint-Kwinten in de Somme. Stilistisch kunnen de muurschilderingen in het eerste kwart van de 15de eeuw worden geplaatst, wat overeenkomt met de hernieuwde datering van het koor in de vroege 15de eeuw op basis van de steenhouwtechnieken.

Onder de oostelijke kruisingboog hangen de resten van een triomfkruis (hout, gepolychromeerd) met beelden van Maria en Johannes (circa 1500) tegen de oostelijke kruisingspijlers en centraal Christus aan het kruis (circa 1600). Tegen de noord- en zuidwand van het koor staat het barokke koorgestoelte (tweede helft 17de eeuw - begin 18de eeuw), opvolger van de koorbanken die in 1528 werden vervaardigd door de Leuvense schrijnwerker Guiliam Melgert. Het koorgestoelte is versierd met beelden gesculpteerd door de Antwerpse beeldsnijder Jan of Frans van Ussel. Ze stellen de apostelen, de zeven christelijke deugden en personificaties van de Liefde, het Gebed, de Boetedoening en het Onderricht voor. De beelden van Paulus, de Liefde en de Wijsheid werden gestolen in 2002. Het rococo hoogaltaar (hout, verguld en gemarmerd) werd volgens Van Even opgesteld in 1768 door parochiepriester Petrus Van Ongeval († 1788), wiens epitaaf in de muur links van het hoogaltaar te zien is. Het hoogaltaar wordt bekroond door een beeld van Christus aan het kruis bovenop de boom van kennis met Adam en Eva. Op de hoeken van het altaar staan beelden van Hoop en Liefde. In de muur rechts van het altaar bevindt zich de epitaaf van Desiderius A. tSestich († 1763). In de vloer van het koor ligt de grafsteen van het familiegraf van tSestich. De oorspronkelijke crypte werd opgevuld. Onder de oostelijke kruisingsboog staat het huidige, recente altaar (natuursteen) opgesteld.

In de zuidelijke dwarsarm, ook gekend als het Sint-Kwintenskoor, zijn twee barokke altaren opgesteld waarvan het zuidelijke met het schilderij De marteling van Sint-Kwinten (Pieter Jozef Verhaghen, 1758) en het noordelijke met Het visioen van Theresia van Avila, toegeschreven aan Gaspar de Crayer en afkomstig uit het klooster van de Ongeschoeide Karmelieten. Tegen de zuidmuur staat een laat 18de-eeuwse biechtstoel opgesteld. In de noordelijke dwarsarm of het Onze-Lieve-Vrouwekoor bevat het zuidelijke altaar een 17de-eeuws tabernakel in ebbenhout en schildpaddenleder, ook uit het klooster van de Ongeschoeide Karmelieten. Het centrale schilderij met Sint-Anna-ten-drieën, omringd door pestheiligen (1618) is van de hand van Gaspar de Crayer. Het andere altaar in het noordtransept bevat een beeld van Maria met kind op de wereldbol (17de eeuw), sinds een pestepidemie in 1651 ook wel Onze-Lieve-Vrouw van Peisen-Zoet-Accoord genoemd. Tegen de noordmuur van de noordelijke dwarsarm staat een 17de-eeuwse biechtstoel.

In het schip bevinden zich, onder de zuidelijke scheibogen, de preekstoel (tweede helft 17de eeuw) en, in de zijbeuken, twee biechtstoelen (tweede kwart 17de eeuw). Op de gelijkvloerse verdieping van de westtoren werd in 1818-1819 de doopkapel ingericht. De hardstenen, in 1560 gejaarmerkte doopvont staat centraal op een vloer met een stermotief van gepolijste witte en zwarte natuursteen. De westmuur van de doopkapel wordt doorbroken door een halfrond raam, de oostzijde wordt van het kerschip gescheiden door een smeedijzeren, laat 18de-eeuws hek. Het gestuukte tongewelf met cassetten van de doopkapel wordt gedragen door Toscaanse zuilen met hoofdgestel. De orgeltribune, volgens Van Even gebouwd in 1805, wordt gedragen

door zes houten, gemarmerde Ionische zuilen op een vierkante natuurstenen sokkel. Het hoofdgestel is opgebouwd uit een architraaf, een onversierde fries en een kroonlijst met tanden. In de halfronde nissen in de westwand van het doksaal staan beelden (hout, gepolychromeerd) van paus Gregorius de Grote (zuidkant) en Sint-Augustinus (noordkant). Het orgel dat in 1786 gebouwd werd door Aegidius-Franciscus Van Peteghem voor het Leuvense Heilig Geestcollege werd na de afschaffing daarvan in de Franse tijd overgeplaatst naar de Sint-Kwintenskerk door Adrien Rochet.

De twee grote spitsboogvensters van de dwarsarmen bevatten neogotische glasramen naar een ontwerp van de glazenier M. Mertens (Koekelberg), gerestaureerd in 1995-1996. Het venster in het zuidtransept bevat voorstellingen van de heiligen Eugenius, Carolus, Clemens en Eduardus, in het venster in het noordtransept zijn Franciscus, Dominicus, Augustinus en Benedictus afgebeeld. De vensters van het koor bevatten moderne glasramen door Michel Martens (1970). De overige vensters in de kerk zijn gevuld met onversierd wit glas.

De dakkap van de Sint-Kwintenskerk is nog oorspronkelijk. De dakconstructie is opgebouwd uit gebinten die bestaan uit twee gestapelde schaargebinten met flieringen. Bovenaan zijn de gespannen verstevigd met een hanenbalk, gedragen door een hanenbalkfliering op geschoorde standvinken. De gelijkvloerse verdieping van de trezorie tegen het zuidtransept wordt overdekt door een kruisribgewelf. Aan de oostzijde bevinden zich 18de-eeuwse wandkasten waarin de trap naar de eerste verdieping is opgenomen. De eerste verdieping heeft een overdekking van kinderbalken op moerbalken, tegen de zuidmuur zijn de haardstijlen zichtbaar van een laatgotische schouw, mogelijk nog daterend uit de bouwtijd van de trezorie (1535). De bijsacristie (1768-1774) heeft een gestuukt plafond, afgelijnd door moulures met leliemotieven en een centrale voorstelling van de duif van de Heilige Geest.

Muurschilderingen (zie <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/301510>):

Op de noordelijke en zuidelijke wand van het koor was eertijds in lange registers de legende van de Heilige Kwinten voorgesteld. Met uitzondering van twee taferelen op de zuidwand, vlak naast de toegang tot de sacristie, resten hiervan vandaag uitsluitend nog vage kleuren. Enkele jaren geleden werden daarom de koorbanken teruggeplaatst op enige afstand van het muurvlak. Thans zijn enkel de twee goed bewaarde taferelen zichtbaar.

De Heilige Kwinten werd als zoon van een Romeins senator geboren in de tweede helft van de derde eeuw. Hij verzaakte aan alle rijkdom, bekeerde zich tot het christendom, en trok rond het jaar 300 naar de streek van Amiens om er zijn geloof te prediken. Daar werd hij gevangen gezet, vreselijk gemarteld, en uiteindelijk onthoofd. Zijn hoofd en lichaam werden in de Somme geworpen. Op aanwijzing van een engel, trof de blinde Romeinse dame Eusebia ze daar vijftig jaar later aan, intact op het water dobberend. Zij begroef de heilige in Saint-Quentin, en kreeg hierop het gezicht terug.

Het is de Vinding van het lichaam en het hoofd van de Heilige Kwinten in de Somme, die op de zuidelijke koorwand nog zichtbaar is. Vlak naast de koorbank zien we de menner van de rijdieren, die de kar van Eusebia voorttrekt. Daarnaast is de Romeinse dame zelf voorgesteld, gesluierd en in een lang gewaad, terwijl zij het hoofd van de heilige draagt. Het gemartelde lichaam met gekruiste armen op de buikpartij, vertoont bloedspatten. Onder de nagels zitten nog de spijkers waarmee de heilige gepijnigd werd. Verklarende teksten of tituli zijn onder de voorstelling aangebracht.

In de sacristie van de Sint-Kwintenskerk werd in de 19de eeuw een geïllustreerde rol ontdekt met het leven van de Heilige Kwinten. De kerkfabriek verkocht dit perkamenten handschrift in

1904 aan de Koninklijke Bibliotheek te Brussel (Ms. II 3189). Vermoedelijk ontstaan circa 1350-1360 in Saint-Quentin, Noord-Frankrijk, wordt de rol toegeschreven aan een kunstenaar, afkomstig uit of beïnvloed door het Brabantse milieu. De taferelen op deze rol (168 x 808 cm) stonden vermoedelijk model voor de cyclus die op de koormuren van de kerk geschilderd werd. Dit blijkt althans bij de zichtbare taferelen. De specifieke vorm van dit modelhandschrift, de rotulus, werd in de middeleeuwen vaak aangewend als inspiratiebron bij het vervaardigen van kunstwerken.

Na hun ontdekking werden de schilderijen in de tweede helft van de 15de eeuw en zelfs in de 16de eeuw gedateerd. Door stilistisch onderzoek (1994) kon de cyclus in het begin van de 15de eeuw gedateerd worden. De schildering is zeer verfijnd. Op een trefzekere manier zijn de aangezichten en het naakte lichaam van de Heilige Kwinten gemodelleerd met grijstinten. Zijn zware en volumineuze hoofd dat uit het water wordt gehaald contrasteert sterk met het eerder kleine en verfijnde gelaat van de andere figuren. De blonde haarkrullen van de heilige zijn gehooft met fijne lichte en donkerder borstelstrepen; zwarte lijnen accentueren het bruine haar van de wagenmenner. Het gelaat van de personages is met witte penseelstreken verlevendigd. Al deze stijlkenmerken vindt men terug in de schilderkunst van rond 1400. Daarom dienen de schilderijen in deze periode gesitueerd. Deze datering impliceert dat de bouwgeschiedenis, die op weinig zeggende documenten berust, en die de aanvang van de bouw van het koor in 1445 plaatst, moet worden herzien.

De muurschilderingen werden vermoedelijk een eerste maal ontdekt tijdens de restauratiewerken onder leiding van Pierre Langerock, in het begin van deze eeuw. Tijdens een plaatsbezoek van de Koninklijke Commissie voor Monumenten op 15 januari 1903, was er immers sprake van erg aangetaste geschilderde fragmenten, die evenwel nog duidelijke personages vertoonden.

Na hun herontdekking in 1969, op het einde van de toen uitgevoerde restauratiewerken aan de kerk, werd de cyclus met de legende van de Heilige Kwinten blootgelegd en geconserveerd door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium.

Afmetingen: registers op beide muurvlakken circa 35 X 700 cm.

Roerend patrimonium:

Beschermde roerend erfgoed: Via bescherming van de kerk

Roerend erfgoed: Waardevolle objecten zijn onder meer de twee barokke altaren, waarvan het zuidelijke het door Pieter Jozef Verhaghen geschilderde De Marteling van Sint-Kwinten bevat en het noordelijke het schilderij Het visioen van Theresia van Avila bevat dat wordt toegeschreven aan Gaspar de Crayer. Van diens hand is tevens het schilderij Sint-Anna-ten-drieën omringd door de pestheiligen uit 1618. “Het Laatste Avondmaal” van Jan Willems (1521) en “De Bedevaartsprocessie naar Neerwaver” (1653) vervolledigen de lijst van waardevolle schilderijen. Interessante elementen zijn voorts de hardstenen doopvont uit 1560, het barokke koorgestoelte (1691-1710), de houten koorbanken die dateren uit 1528 en werden vervaardigd door de Leuvense schrijnwerker Guiliam Melgert; alsmede een aantal schilderijen van de hand van P.J. Verhaghen en J.J. Verhaghen. Er is ook een aanzienlijke hoeveelheid religieus textiel bewaard uit de 19de en 20ste eeuw.

Inventaris: Opgemaakt in 2013-2015 in Erfgoedplus, aanvulling in 2023. Bestaat uit 821 items waarvan 708 openbaar.

KIK: [194 items](#)

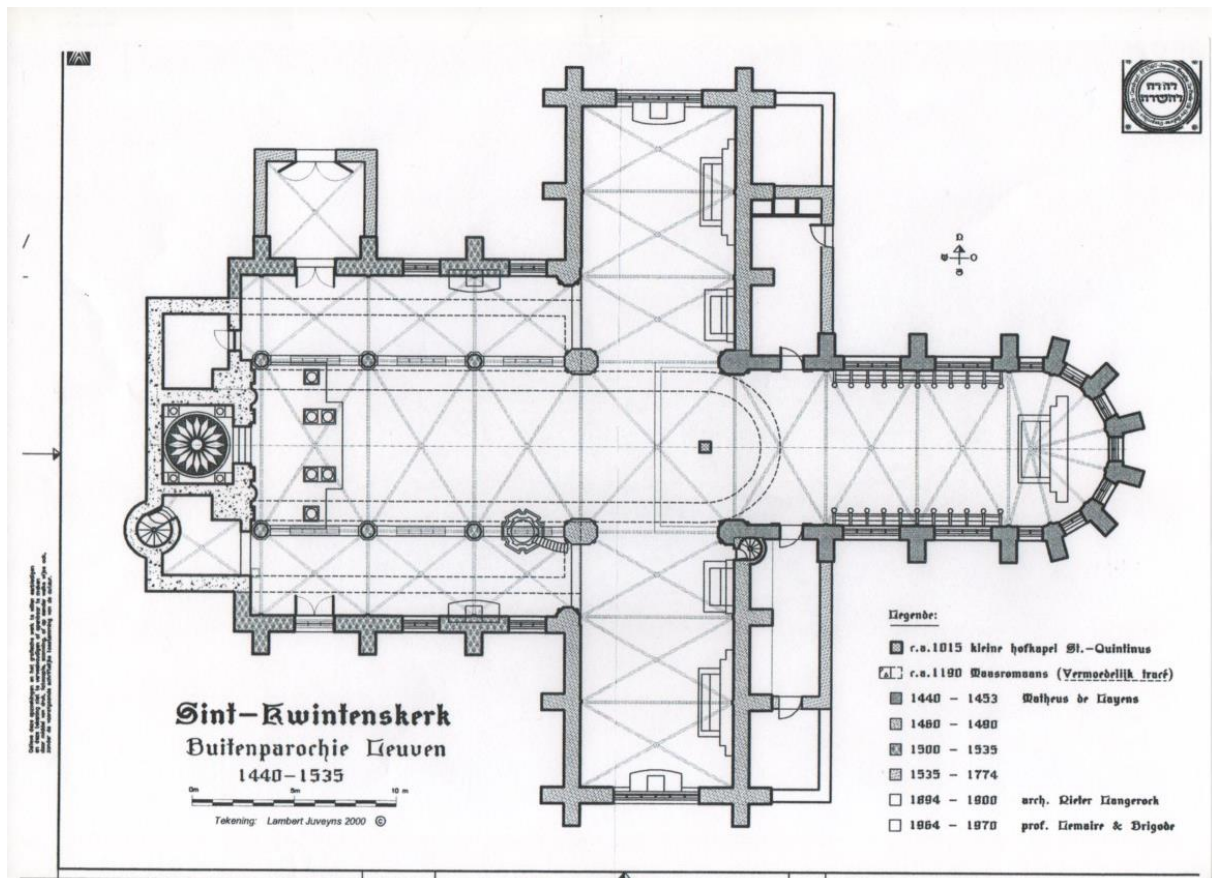
Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie mei-juni 2019

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Zie interieurinspectie. Vooral aantasting van het houtwerk. Inventaris laten vernieuwen

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte: 1038,27 m²
- Grondplan:

- vrije hoogte: 16 à 18m
- aantal zitplaatsen: 312

Opbouw (optioneel)

De kerk is geconcipieerd volgens het basilicaal type.

Aantal en soort bijruimtes: 3 sacristieën, 1 bergruimte, stooklokaal

Gezien de erfgoedwaarde van het kerkinterieur is het opdelen van de kerk niet wenselijk. Uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw zijn zeer beperkt gezien het archeologisch potentieel van het omringende kerkhof.

Voorzieningen

Sanitair	1, via de sacristie bereikbaar
Verwarming	Gas, brander vernieuwd in 2010, VC vernieuwd in 2015
Verlichting	vernieuwing verlichting en electriciteitsleidingen in 2023 (LED). Buitenverlichting rond de kerk werd begin 2024 volledig vervangen.
Keukenvoorzieningen	enkel spoelbak (sacristie 1)
Audiosysteem	Aanwezig, werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Neen
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, via plaatsbaar hellend rijplatform
Diefstal- brandbeveiliging	en Inbraakdetectie: ja Bandbeveiliging: neen
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en Neen, niet toegelaten gezien beschermd monument
Regenwateropvang	Neen, zou kunnen bij geplande vervanging huidige afvoer regenwater
Dakisolatie	Neen, zou eventueel kunnen
Groendak	Neen, niet toegelaten gezien beschermd monument
Warmtepomp	Neen
Warmtenet	Neen
Windenergie	Neen
Aquathermie	Neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Neen.
- Aanwezigheid andere dieren? Duiven
- Aanwezige vliegopeningen? geen

- Aanvliegroutes? geen

Bouwfysische toestand

- Inspecties door Monumentenwacht in 2013 (exterieur)
  - o Matig, sinds 2013 is de bouwfysische toestand verbeterd, maar er zijn nog herstellingen nodig: waterafvoer rond de kerk en herstelling vochtproblemen in de kerk
  - o Uitgevoerde restauratiewerken + jaar: laatste restauratiewerken dateren van eind jaren '60.
- Inspecties door Monumentenwacht in 2019 (interieur): matig
  - o Behandeling meubilair aangetast door houtworm
  - o Beelden en schilderijen dienen op termijn worden gerestaureerd.
  - o Bewaring religieus textiel: volledige inventaris en aangepaste bewaring werd uitgevoerd in 2023.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
2025	Nazicht en herstellingen van daken en aanbrengen ontbrekende goten. Vervanging van de afvoer regenwater rond de kerk
2026	Herstelling plaatsen vochtinsijpeling en vochtschade in de kerk (koor, ingangen, sacristieën). Vernieuwing brandbeveiliging
>2027	Opstart restauratiedossier en eerste werken. Reinigen en herschilderen van de Devotiekapel Jezus-in-'t-Steentje

2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Kwintenskerk is gelegen in de Naamsestraat, binnen de contour van de ring, op geringe afstand ervan (ongeveer 120m). Binnen het dichte weefsel van dit stadsdeel, vormt de site van deze kerk een groene plek; de kerk bevindt zich middenin een open groen park. Aangezien ze volledig vrij staat te midden van dit park, en ze bovendien op een hoogte is gebouwd, is ze goed waarneembaar.

Gelet op de geringe afstand tot de ring, is die erg belangrijk in de ontsluiting van de kerk. De bereikbaarheid met de auto is mogelijk, hoewel de parkeermogelijkheden in de omgeving beperkt zijn (beperkte parkeermogelijkheden op de site zelf). Verder in de Naamsestraat, op een wandelafstand van ongeveer 300m is er een ondergrondse parking (Q-parking Heilig Hart). De bereikbaarheid met

openbaar vervoer is zeer goed. (bushalte “De lijn” voor de kerk). De ring biedt evenwel (en dit zal in de toekomst nog versterkt worden) een goede ontsluiting voor het openbaar vervoer en de fietsers.

2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Door het gebruik van kerk door de tweetalige St-Kwintengemeenschap is het gemiddeld aantal bezoekers in de kerk sterk toegenomen de laatste jaren. Er vinden dagelijks (met uitzondering van zaterdag) erediensten plaats voor de Engelstalige gemeenschap. Sinds juni 2022 wordt de kerk op zaterdag ook gebruikt voor de wekelijkse vieringen van de Oekraïense Katholieke gemeenschap.

- Gemiddeld aantal aanwezigen wekelijkse eredienst: 175
- Huwelijken, dopen, uitvaarten per jaar: 49

Daarnaast heeft de Sint-Kwintenskerk nevenbestemmingen in de tijd en vinden er concerten plaats. De kerk wordt ook regelmatig toeristisch bezocht en telt gemiddeld 425 bezoekers per maand. Volgens Visit Leuven ontving de Sint-Kwintenskerk van 2021 tot 2024 jaarlijks respectievelijk 2532, 2794, 3291 en 3425 bezoekers.

2.7. Sint-Geertrui, Leuven

Verwinnen, Katrien, 17-10-2009, ©Vlaamse Gemeenschap

2.7.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Geertrui

Geografische ligging

- Sint-Geertruiabdij 10, 3000 Leuven
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Geertrui

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Geertrui

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd monument, K.B. 01.02.1937 - [Parochiekerk Sint-Geertrui | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Beschermd stadsgezicht, M.B. 06.11.1985 - [Sint-Geertruidabdij en omgeving | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Bufferzone van de als UNESCO-werelderfgoed erkende parochiekerk Sint-Pieter met belfort - [Parochiekerk Sint-Pieter met belfort: buffer | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Vastgestelde archeologische zone 'Historische stadskern van Leuven', 2016 - <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11901>
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - [Parochiekerk Sint-Geertrui | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.7.2. Beschrijving**a) Cultuurhistorische waarde**

Waardering: uiterst waardevol

Stijl: gotiek

Kerktype: basilica

Bouwgeschiedenis:

De bouwgeschiedenis van de kerk is nog niet te gronde onderzocht; de ernstige oorlogsschade en de daarop volgende reconstructies hebben bovendien mogelijke bouwsporen voorgoed uitgewist.

Tussen 1206 en vóór 1228 (inwijding van de kerk) werd begonnen met de bouw van een nieuw kerkgebouw. Resten hiervan zijn nog zichtbaar in de huidige kerk die het resultaat is van een bouwgeschiedenis die meerdere eeuwen overspant, namelijk de 14de en 15de eeuw.

Het beroemde koorgestoelte werd vervaardigd in 1540-1544 onder abt Pieter Was (1527-1553). Abt Filips van Hosden (1553-1569) liet aan de noordzijde van het koor de Sacramentskapel optrekken en in het koor een triptiek van de hand van Michiel Coxie (1499-1592) opstellen, thans in museum M te Leuven. Het barokke doksaal (1631-1632) van Jan Bosset werd tijdens de verfraaiingswerken onder abt Alexander Karel van Pallant (1699-1720) vervangen door een koorhek (1712-1714). Toen werd ook het huidige orgel geïnstalleerd, een nieuw hoogaltaar opgesteld en het houten tongewelf verborgen achter een vlak cassettenplafond.

Tijdens de nacht van 11 op 12 mei 1944 werden de Sint-Geertruikerk en de aanpalende abdijgebouwen getroffen door een verdwaalde geallieerde bom. Een groot deel van de kerk ging tegen de vlakte: de zuidelijke zijde van het middenschip en de zuidelijke zijbeuk, het noordelijke zijkoor en de noordzijde van het koor. Op de travee tegen de toren na, waren gewelven en dak verwoest. Het laatgotische

koorgestoelte was ernstig beschadigd. De reconstructie van de verwoeste delen werd vanaf 1950 uitgevoerd door architect Frans Vandendael (Heverlee) met begeleiding van kanunnik Raymond Lemaire. Op 13 september 1953 werd de Sint-Geertruikerk opnieuw ingewijd.

Beschrijving kerk:

De gotische Sint-Geertruikerk bestaat uit een driebeukig basilicaal schip met westtoren en een diep, eenbeukig koor met vijfzijdige apsis. Aan de noordzijde van het koor is de driezijdig afgesloten Sacramentskapel aangebouwd. Ter hoogte van de twee westelijke traveeën van het schip is tegen de zuidelijke zijbeuk de Onze-Lieve-Vrouwekapel aangebouwd.

De 15de-eeuwse westtoren bestaat uit een vierkante torenromp van drie bouwlagen hoog, bekroond met een balustrade en een opengewerkte achthoekige torenspits. Op de vier hoeken van de torenromp prijken achthoekige torentjes met opengewerkte spitsen. De eerste bouwlaag van de torenromp bevat het portaal en een roosvenster, een zeldzame venstervorm in Brabant. Twee diepe, blinde spitsboogramen vullen de tweede bouwlaag; in de derde bouwlaag bevinden zich de galmgaten.

Het middenschip is samen met het koor gevat onder een leien zadeldak. Een zeshoekige dakruiter bevindt zich op de overgang van het schip naar het koor. De rechthoekige vensters met flauw afgeschuinde bovenhoeken van het middenschip worden door Frans Doperé toegeschreven aan de verbouwing van de abdijkerk in 1298-1310. De noordelijke zijbeuk werd in de eerste helft van de 16de eeuw verbreed en voorzien van vensters met korbogen. De bedaking van de noordbeuk bestaat uit dwars geplaatste afgewolfde zadeldaken. De na de Tweede Wereldoorlog herstelde Sacramentskapel wordt geschoord door steunberen afgedekt met een segmentfrontonnetje. De dagkanten van de met laatgotisch maaswerk ingevulde korbogvensters zijn met cassetten versierd.

Het na de Tweede Wereldoorlog grotendeels heropgebouwde koor wordt verlicht door hoge spitsboogramen gevat tussen vlak afgedekte steunberen die reiken tot aan de kroonlijst. Het maaswerk van de koorvensters bestaat sinds de naoorlogse reconstructie uit drie lancetten, naar het voorbeeld van de begijnhof- en predikherenkerk. Een blinde muur in baksteen, gebouwd na de verwoesting van de noordelijke pandgang van het klooster in 1944, sluit de zuidelijke zijbeuk af. Ook de sacristie aan de zuidzijde van het koor is een wederopbouw van na de Tweede Wereldoorlog, ter vervanging van de sacristie gebouwd in opdracht van kanunnik Armand Thiéry. De Sint-Geertruikerk is gebouwd in bleke kalkzandsteen. De romp van de westtoren heeft een bakstenen kern.

Beschrijving interieur:

De gelijkvloerse verdieping van de toren wordt ingenomen door het laat 18de-eeuwse tochtportaal. Aan de oostzijde van de toren sluit een grote, vierkante travee aan, in het zuiden via een enkele scheiboog uitgevend op de Onze-Lieve-Vrouwekapel, in het noorden via twee scheibogen uitgevend op de doopkapel en de noordelijke zijbeuk. De twee vierlobbige pijlers van de westelijke gordelboog van het middenschip en de pijler tussen de twee noordelijke scheibogen houden mogelijk verband met de klokkentoren die hier na 1326 werd gebouwd en in 1380 werd afgebroken voor de westelijke verlenging van het middenschip. De westelijke halfzuilen van de vierlobbige pijlers zijn in Doornikse kalksteen,

volgens Frans Doperé gerecupereerd uit de vroeg 13de-eeuwse zuidelijke pijler van de gordelboog tussen middenschip en koor.

Het middenschip heeft een tweeledige opstand met arcaden en bovenlichten. De zuilen van de scheibogen rusten op een geprofileerde basis en worden afgedekt door onversierde kapitelen. De na 1944 heropgebouwde vensterloze zuidmuur van de zuidelijke zijbeuk grenst oorspronkelijk aan de noordelijke kloostergang. Die werd na de verwoesting in 1944 niet heropgebouwd. Middenschip en zijbeuken van de kerk worden overdekt door een vlak cassettenplafond, oorspronkelijk gebouwd in 1713 onder het middeleeuwse houten tongewelf en gereconstrueerd na 1944.

Het koor is vier traveeën diep en wordt afgesloten door een vijfzijdige apsis. De kapitelen op de schalken wijzen volgens Frans Doperé op een aanvankelijk lager koor dat na de brand van 1326 werd verhoogd. Het kruisribgewelf werd pas in 1489 toegevoegd. Enkele oorspronkelijke, met loofwerk versierde kraagstenen van de schalken zijn bewaard gebleven. De na 1944 nieuw ingebrachte exemplaren zijn onversierd. In de noordelijke langsmuur van het koor behoren de twee scheibogen, de vrijstaande middenzuil en de twee halfzuilen tot de eerste bouwfase uit het begin van de 13de eeuw. De arcaden hebben een dubbele afschuining; de zuilen worden bekroond door knoppenkapitelen en rusten op een geprofileerde basis en achthoekige sokkel. Van de twee vierlobbige pijlers van de gordelboog tussen koor en schip behoort de noordelijke in Doornikse kalksteen tot de eerste bouwfase in het eerste kwart van de 13de eeuw. De zuidelijke pijler werd wellicht na de brand van 1326 heropgebouwd in kalkzandsteen.

De omstreeks 1560 gebouwde Sacramentskapel aan de noordzijde van het koor is drie traveeën lang met een driezijdige apsis. Het stergewelf steunt op renaissance consoles, de gordelboog naar de noordbeuk op Toscaanse halfzuilen.

Sinds het bombardement van 1944 zijn enkel boven de eerste westelijke travee van het schip en de Onze-Lieve-Vrouwkapel nog laat-middeleeuwse dakkappen bewaard gebleven. De dakkap van de Onze-Lieve-Vrouwkapel bestaat uit drie gestapelde schaargebinten met flieringen op windschoren en een hanenbalkfliering bovenop het hoogste schaargebint. Zij is vergelijkbaar met de dakkap van de Sint-Kwintenskerk. De dakkap boven het middenschip (15de eeuw?) bewaart resten van een houten spits tongewelf. De beplanking is verdwenen. Het overige deel van het middenschip en het koor hebben een betonnen dakkap, gebouwd in 1950-1953.

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: Via bescherming van de kerk

Roerend erfgoed: Van de laatmiddeleeuwse inrichting van de kerk resteert het laatgotische houten koorgestoelte door de Brusselse houtsnijder Matthys de Wayere. Na het bombardement van 1944 werd het ernstig beschadigde koorgestoelte gerestaureerd (1944-1954) door de Leuvense beeldhouwer Jozef Van Uytvanck. De overige inrichting van de kerk dateert grotendeels uit de 18de eeuw. Het orgel en de orgeltribune werden geplaatst in 1714 onder abt van Pallant. Het eveneens toen opgestelde hoogaltaar in het middenkoor werd vernield tijdens het bombardement van 1944. De rococo preekstoel tegen de zuidelijke arcaden van het middenschip vervangt de laatgotische preekstoel, thans bewaard in St. Chad's Cathedral in Birmingham (UK). De inrichting van de Onze-

Lieve-Vrouwkapel bestaat uit barokke lambrisingen en een altaar van omstreeks 1700 in zwart, wit en rood gemarmerd hout. In de altaarnis staat een 15de-eeuwse piëta. De in de kapel opgestelde stenen portretbeelden van de abten Antoon de Fourneau (1698-1699) en Alexander Karel van Pallant (1699-1720) zijn afkomstig van hun verdwenen grafmonumenten in het koor. De beelden zijn vervaardigd door Willem Ignatius Kerrickx (1682-1745). De doopkapel heeft een lambrising met biechtstoel en een smeedijzeren hekken uit het laatste kwart van de 18de eeuw. De doopvont is in wit en zwart Belgisch marmer. De drie biechtstoelen in de noordbeuk in Louis XVI-stijl zijn versierd met medaillons waarin reliëfbustes van Petrus, Maria Magdalena en Gertrudis.

In de Sacramentskapel zijn het altaar, de lambrising van de apsis en de communiebanken in Louis XIV-stijl (circa 1700), uitgevoerd in gemarmerd en verguld hout. Aan de westzijde van de kapel bevinden zich de epitaaf van de voorlaatste abt Adriaan Willem de Renesse de Baar (1765-1785) en het grafmonument van abt Claude François de la Viefville (1668-1697), uitgevoerd in Belgisch marmer en met een portretbuste van de overledene.

In de sacristie en de schatkamer bevinden zich nog vele waardevolle liturgische voorwerpen, religieus textiel en vaatwerk uit verschillende perioden tot en met de 20ste eeuw.

Inventaris: Opgemaakt in 2019-2020 in Erfgoedplus. Bestaat uit 421 items waarvan [117 openbaar](#).

KIK: [149 items](#)

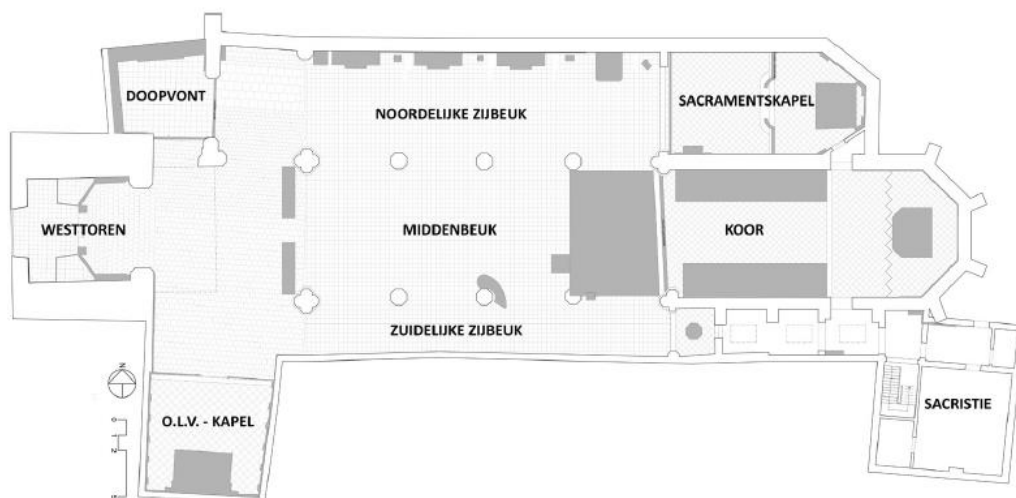
Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie oktober 2022

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Zie interieurinspectie. Inventaris verder openbaar maken.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte: 1416 m²
- grondplan:

- aantal zitplaatsen: + 300

Opbouw (optioneel)

De kerk is geconcipieerd volgens het basilicaal type.

Aantal en soort bijruimtes: GV: - een sacristie, twee bergingen, een toilet.

- doorgang naar bijgebouw, genaamd BIB10 (*) naast de ingangspoort.
- 1^e verdieping: 1 catecheselokaal, 1 archieflokaal
2^e verdieping: 1 catecheselokaal

Gezien de erfgoedwaarde van de kerk, is het opdelen van de kerk niet wenselijk. Uitbreiding aan de zijde van de abdij kan onderzocht worden.

Voorzieningen

Sanitair	Rolstoeltoegankelijk toilet met handwasbak aan de sacristie
Verwarming	Gelegenheidsverwarming met branders op butaangas. Vaste verwarming met gaskachels in de sacristie en de catecheselokalen Vaste verwarming met gasstralers in de Sacramentskapel Vaste centrale verwarming in BIB10 (*)
Verlichting	LED, 2017
Keukenvoorzieningen	In het bijgebouw (*) naast de poort: vergaderlokaal, kitchenette en 2 toiletten.
Audiosysteem	Uitstekende audio met micro's, gecompartmenteerde versterkte zone voor slechthorenden, CD-speler, performante WIFI met mogelijkheid voor streaming.
Beeldscherm(en)	neen
Rolstoeltoegankelijkheid	ja
Diefstal- brandbeveiliging	en ja, sinds 2007
Bliksembeveiliging	ja
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen	(en neen
Regenwateropvang	Neen

Dakisolatie	Neen, wel voorzien bij aanleg van vaste verwarming
Groendak	neen
Warmtepomp	Neen
Warmtenet	Neen
Windenergie	Neen
Aquathermie	neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig: heel uitzonderlijk (in de kerk)
- Aanwezigheid andere dieren: neen
- Aanwezige vliegopeningen: neen
- Aanvliegroutes: neen

Bouwfysische toestand

- Rapport Monumentenwacht oktober-november **2022 (exterieur)** - matig
  - Daken en gevels zijn toe aan restauratie
  - Hier en daar zijn scheuren opgemerkt die verdere opvolging vereisen.
  - Dakkapellen, gevelluiken en bakgoten zijn aan herstelling toe.
 Rapport Monumentenwacht maart-oktober **2022 (interieur)** – overwegend goed
- Uitgevoerde restauratiewerken periode 2021-2024
  - Verankering loszittende stenen in het westportaal.
  - Wegnemen loszittend pleisterwerk in de westgevel van het zuidtransept.
  - Kruis van de vieringtoren weggenomen en dakruiter waterdicht gemaakt.
  - Nok van de winterkapel hersteld.
  - Herstelling van het roosvenster in de zuidgevel.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
2025-2031	<p>Dringende instandhoudings- en restauratiewerken aan de beiaard.</p> <p>De werken zijn gegund aan Koninklijke Eijsbouts Klokkengieterij uit Nederland en zullen kortelings starten.</p> <p>Kostprijs: 250 000 euro + BTW.</p> <p>Ter voorbereiding van de algehele restauratie van het kerkgebouw werden een</p>

<p>stabiliteitsstudie en een energie-audit uitgevoerd.</p> <p>In 2023 heeft de kerkfabriek het faseringsplan voor de algehele restauratie goedgekeurd.</p> <p>In 2024 werd de premie toegekend voor de aanleg van de verwarmingsinstallatie (dossier goedgekeurd in 2014). Onmiddellijk werden besprekingen gevoerd met Studio Roma en het stadsbestuur om het dossier van de verwarming opnieuw te bekijken en zo nodig aan te passen aan de huidige energiebehoeften en -mogelijkheden.</p> <p>Deze onderhandelingen resulteerden, gezien de besluiten van de energie-audit, in een aanpassing van het vroegere dossier</p> <p>Voor uitvoering van de werken, rekening houdend met de huidige regelgeving van premietoekenning, stelt Studio Roma volgende uitvoeringsplanning en actuele kostenraming voor:</p> <p>2025 - 2027   Verwarmingsaanleg en isolatie zolders.</p> <p>   Raming: € 686.765,18 inclusief BTW na aftrek van de geïndexeerde premie.</p> <p>2027 - 2029   Dakwerken en glas-in-lood.</p> <p>   Raming: € 1.665.328,94 inclusief BTW na aftrek van 2 standaardpremies.</p> <p>2027 - 2029   Toren</p> <p>   Raming: € 1.219.471,81 inclusief BTW</p> <p>2029 - 2031   Binnenisolatie en achterzetramen.</p> <p>   Raming: 1.358.615,83 inclusief BTW</p> <p>De kerkfabriek heeft deze aanpassing, na een gesprek met schepenen Vansina, goedgekeurd in vergadering op 12 maart 2025.</p>
--

2.7.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Geertruikerk is gelegen in de binnenstad, in de vallei van de Dijle. Ze is gesitueerd in een historisch religieuze context; ze maakt deel uit van de abdijsite Sint-Geertrui en sluit ruimtelijk aan bij het klein begijnhof.

Op geringe afstand van deze plek (ongeveer 5 à 600m), werd in belangrijke mate aan stadsontwikkeling gedaan. De industriële sites langs de Vaartkom en de verlaten brouwerijgebouwen kregen nieuwe bestemmingen of werden gesloopt (om plaats te maken voor groene ruimtes of nieuwe gebouwen). Deze ontwikkelingen en de heraanleg van straten in de omgeving (onder andere de Sluisstraat) verhogen de bereikbaarheid voor fietsers en voetgangers van de site van de Sint-Geertruikerk evenals het veiligheidsgevoel.

De kerk is vrij gemakkelijk bereikbaar met de auto. De parkeermogelijkheden in de omgeving zijn gering. Aan de Vaartkom is er de parking 'Vaartkom' die een grote capaciteit heeft (1250 plaatsen), op wandelafstand van 600 m.

De ontsluiting met het openbaar vervoer is mogelijk; er zijn bushaltes op een afstand van ongeveer 150m.

2.7.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Geertruikerk is in gebruik voor de eredienst. Wekelijks vindt er een dienst met eucharistie of een dienst van woord en communie plaats waaraan gemiddeld 80 personen deelnemen. Voor het opluisteren van de diensten is er in de kerk elke zondag een koor (sinds 1968) en hoogstaand orgelspel. In 2023 werden 13 dopen, huwelijken en uitvaarten genoteerd.

Er is een parochiale gemeenschap van mensen, vooral uit de buurt, die samen de eucharistie vieren, activiteiten organiseren en een hecht sociaal weefsel creëren. Het gemeenschapsleven speelt zich vooral af in de parochiezaal Geertruihof in de Sint-Geertruiabdij. Er groeit bovendien een nauw en hecht contact met de bewoners en de gebruikers (*) van de abdij.

(*) burelen van Passant en Antenne 3000

Daarnaast kent de kerk een aantal belangrijke nevenbestemmingen in de tijd, gekoppeld aan de uitstekende akoestiek, het ruime vernieuwde altaarpodium en het gebruik van het **historische Pencelerorgel (1714)**.

De orgellessen en oefenmomenten van het SLAC gaan sinds tientallen jaren door op woensdag en donderdag. Er is een samenwerking met Leuven Orgelstad en de Contiusstichting voor het inrichten van masterclasses en bespelingen.

Ook met Currende is er een samenwerking. Een aantal zondagen per jaar voeren de musici Missamconcerten uit tijdens de eucharistieviering in St-Pieterskerk in de voormiddag en om 15 uur een gratis toegankelijke uitvoering in de St-Geertruikerk.

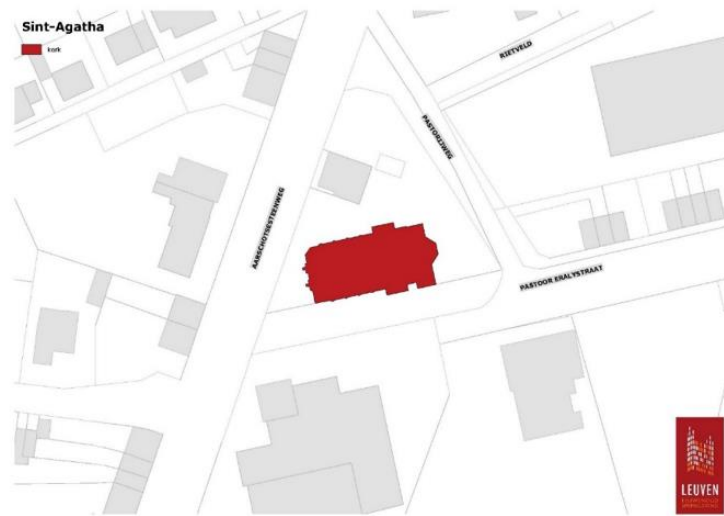
Verschillende Leuvense koren gebruiken de kerk (van april tot november) als repetitie- en concertruimte. Jaarlijks zijn er gemiddeld 12 tot 15 concerten en een veelvoud aan repetities.

Het kerkgebouw en bij uitbreiding de Sint-Geertruiabdij en -wijk zijn een belangrijke troef in het Leuvense toerismelandschap. Vooral het **historisch koorgestoelte (1540)** en de **luisterpost van 'Meesters in verbeelding'** zijn trekpleisters. In 2023 werden in de zomermaanden 10 729 bezoekers geregistreerd door de suppoosten van de stad (periode 1 april- 30 september). De cijfers stijgen jaarlijks. Sinds oktober 2024 is de kerk ook elke zaterdagmiddag toegankelijk. Vrijwilligers van de parochie ontvangen de bezoekers (gemiddeld >100 per dag) en houden een oogje in het zeil. Volgens Visit Leuven ontving de Sint-Geertruikerk van 2021 tot 2024 jaarlijks respectievelijk 6703, 11001, 10729 en 10918 bezoekers.

Bijzonder interessant is de reproductie van de **Kruisweg van Adolfo Esquivel**. Voor de kruisweg en het koorgestoelte zijn meertalige uitlegteksten ter beschikking.

De **beiaard** van de Sint-Geertruikerk is de oudste van Leuven. Jaarlijks zijn er 4 of 5 beiaardconcerten, optimaal te beluisteren in de tuin van de abdij. Dit jaar waren er gemiddeld 80 bezoekers. In februari 2025 heeft de kerkfabriek grote instandhoudings- en verbeteringswerken mogen gunnen aan het waardevolle instrument. De werken worden uitgevoerd door Koninklijke Eijsbouts Klokkengieterij (NL) en startten op 5 mei 2025.

2.8. Sint-Agatha, Wilsele-Putkapel

2.8.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Agatha

Geografische ligging

- Aarschotsesteenweg 734, 3012 Wilsele-Putkapel
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Agatha

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Agatha

Bescherming(en)/vastgesteld: /

2.8.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: waardevol

Stijl: neogotisch

Kerktype: basilica

Bouwgeschiedenis:

De huidige kerk werd in 1895 gebouwd ter vervanging van een 17de-eeuwse kapel (beslissing tot afbraak in 1867) naar ontwerp van de Leuvense architect Pierre Langerock. Sinds 2009 heeft de kerk een vaste beiaard (23 klokjes die 2 octaven beslaan), net naast de kerk. Deze beiaard is niet met een stokkenklavier bespeelbaar maar met een synthesizerklavier. De beiaard was een geschenk van de kerkfabriek, met steun van het Leuvense stadsbestuur.³

Beschrijving kerk:

De Sint-Agathakerk heeft zoals vele kerken de vorm van een kruis. Het hoofdeinde is ongeveer naar het oosten gericht. Daar bevindt zich het betonnen altaar met daarachter stoelen voor de koorleden en tenslotte het orgel. In de dwarsbeuken staat een beperkt aantal stoelen en aan het uiteinde de antieke biechtstoelen. In de middenbeuken staan de stoelen voor het volk. In de zijbeuken, parallel aan de middenbeuk, worden bij speciale gelegenheden soms extra stoelen gezet. In het verlengde van de middenbeuk is de hoofdingang. Aan deze ingang is een glazen erker zodat bezoekers een gebedje kunnen doen, een kaarsje branden of gewoon de binnenkant van de kerk bezichtigen zonder dat ze in de kerk zelf kunnen. 's Nachts sluit een grote houten poort de glazen erker af. Verder is er nog een kleine werkkamer met een zijingang, een sacristie en een kleine weekkapel. Tenslotte vermelden we het doksaal en een hoge toren waar de klokken zich bevinden. De buitengevel bestaat uit rode bakstenen en de daken zijn bedekt met zwarte natuurleien. Voor de vensters is er smeedwerk en een beschermingsglas. In sommige vensters zijn er glasramen. De led-verlichting zorgt dat er ook bij donker weer binnen voldoende licht schijnt.

Orgel:

Orgelbouwer:	Pels-D'Hondt (Herselt)
Bouwjaar of periode:	1968
Tractuur:	Mechanisch
Restauratie:	nihil
Historische waarde:	nihil
Bestemming:	Liturgie, orgelstudie
Varia:	Het orgel heeft geen historische noch artistieke waarde maar is een uiterst functioneel instrument

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: 20ste-eeuws interieur. Bijzonder zijn de schilderijen van Lucien Elsen, gewezen voorzitter van de kerkraad, en de collectie Sint-Agathabeelden.

---

³ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Sint-Agathakerk_\(Wilsele\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Sint-Agathakerk_(Wilsele))

Inventaris: Opgemaakt in 2019-2020 in Erfgoedplus. Bestaat uit 261 items waarvan [249 openbaar](#). Ook in de pastorie is hier in opgenomen.

KIK: [2 items](#), waaronder een inmiddels verdwenen wierookvat

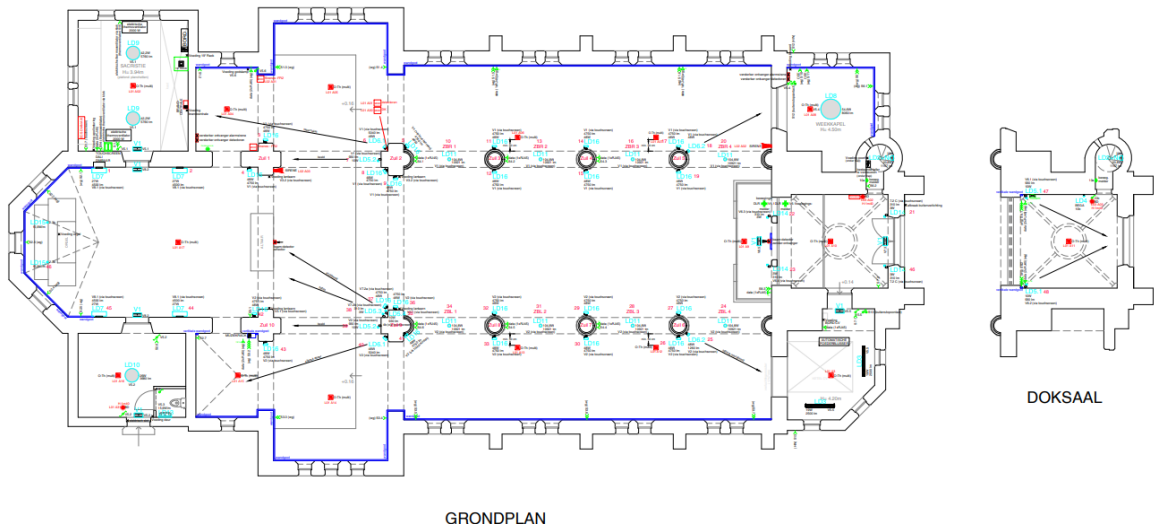
Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie 6 maart 2020

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Zie interieurinspectie

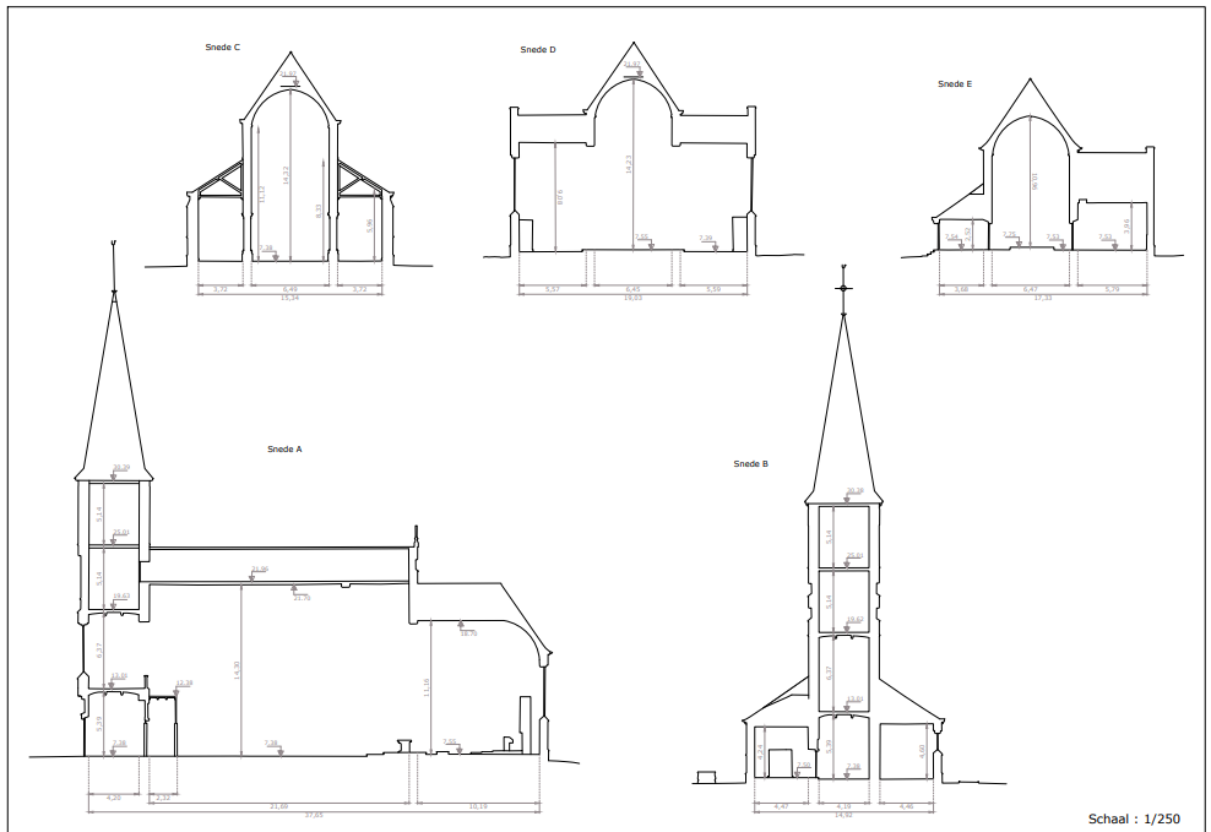
b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte: 656,516 m²
- grondplan (met aanduiding verlichting):

- dwarsdoorsneden (binnen):

- vrije hoogte (binnen in de kerkruijnte): maximaal 14,3 meter
- aantal zitplaatsen: 160 in de middenbeuk + 75 in het koor en de dwarsbeuken + 100 reservestoelen voor in de zijbeuken

Opbouw (optioneel)

De kerk is geconcipeerd volgens het basilicaal type.

Bijruimtes: 1 sacristie, 1 werkkamer, 1WC, 1 weekkapel, 1 chauffagekot, 1 doksaal, 1 zolder boven de middenbeuk, 1 zolder boven de sacristie, torenruimte met verschillende platformen

De opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw zijn te onderzoeken maar mogelijks beperkt.

Voorzieningen

Sanitair	1 WC met lavabo
Verwarming	Oude installatie met luchtblazer (jaren 1960) en verwarming op basis van mazout (brander van 2013)
Verlichting	Vernieuwd in 2022-2023 LED
Keukenvoorzieningen	Geen

Audiosysteem	Goed werkende geluidsinstallatie met versterker, CD-speler, vaste en draagbare microfoons en luidsprekers
Beeldscherm(en)	Geen beeldschermen aanwezig maar er zijn al wel netwerkkabels en stopcontacten voor beeldschermen geïnstalleerd
Rolstoeltoegankelijkheid	ja
Diefstal- brandbeveiliging	en Branddetectie: ja
Bliksembeveiliging	ja
Gsm-operatoren	Er zijn in de toren 2 GSM masten (Orange en Base)

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en te onderzoeken
Regenwateropvang	
Dakisolatie	
Groendak	
Warmtepomp	
Warmtenet	te onderzoeken
Windenergie	
Aquathermie	

Biodiversiteit

- Er is een uilenbak op de zolder boven de middenbeuk. Sommige jaren broedt er een kerkuil. De ingang is een vensteropening aan de oostkant.

Bouwfysische toestand

- Redelijk
- Samenvatting rapport Monumentenwacht 2023:
  - o Toestand gehele object: redelijk
  - o Toestand dak: redelijk
  - o Toestand dakwaterafvoer: slecht
  - o Toestand kapconstructie en zolder: goed
  - o Toestand draagstructuur en overspanning: redelijk
  - o Toestand schrijwerk en beglazing: redelijk
- Uitgevoerde restauratiewerken:

- Vernieuwing elektriciteit en verlichting: 2021-2023
- Aanbrengen brandbeveiliging: 2021-2023
- Aanbrengen bijkomende trappen in de toren: 2022
- Herstelling daken en afvoer : 2022 en 2024
- Restauratie topbekroning toren en koor: 2022 – 2023
- Bliksembeveiliging: 2023
- Beitsen voordeur en achterdeur (+herstellen) door IGO: 2023
- Restauratie muurankers en tipgevel kruisbeuk: 2024
- Aandrijfmechanisme van de wijzers van uurwerken in de toren vervangen: 2024

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
2025	Herstel houten trapleuning in de toren
2025	Vervangen van de neuzen van de zolderramen, ramen afschuren en beitsen
2025	Verstevigen van verzwakte kepers op schip
2025	Vervangen hoogste torenluik
2025	Herstelling van voorzetbeglazing en ijzerwerk rondom
2026 - 2030	Volledig vernieuwen van de goten en hemelwaterafvoer (nog goed te keuren meerjarenplan)
2026-2030	Aanbrengen van computerschermen (nog goed te keuren meerjarenplan)
2026-2030	Bijwerken schilderwerk binnen (nog goed te keuren meerjarenplan)
???	Hernieuwen van het verwarmingssysteem op een ecologische verantwoorde wijze

2.8.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gelegen langsheen de Aarschotsesteenweg in Wilsle-Putkapel. Deze woonkern heeft zich als een “lintdorp” ontwikkeld langsheen de Aarschotsesteenweg. Aan weerszijden van de steenweg, waar tal van handelsfuncties maar ook andere voorzieningen een plaats kregen, bevinden zich 2 “woonlobben”. Langsheen de steenweg rijgen uiteenlopende handelsfuncties en andere voorzieningen zich aan elkaar. De Sint-Agathakerk bevindt zich in een cluster van handelszaken en voorzieningen. Zo werd naast de kerk een nieuw zwembad met sporthal gebouwd, is er een rustoord en een basisschool aanwezig. De Aarschotsesteenweg in Wilsle- Putkapel functioneert niet alleen als lokaal centrum, maar bedient ook Wijgmaal en andere omliggende gemeenten.

De auto-ontsluiting via de Aarschotsesteenweg is vrij goed; ook op bovenlokaal niveau. In de omgeving van de kerk is (en zal) er parkeergelegenheid aanwezig (zijn). De Aarschotsesteenweg is een as met openbaar vervoer met een halte vlakbij de kerk (centrum van Wilsele-Putkapel). De ontsluiting van de site met de fiets zal in de toekomst sterk toenemen dankzij een fietsverbinding richting Wijgmaal en een fietsverbinding langsheen het spoor.

2.8.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Agathakerk is in gebruik voor de eredienst en kent een aanwezigheid van 45 personen in de wekelijkse vieringen. Het aantal dopen, huwelijken en uitvaarten dat jaarlijks plaatsvindt, bedraagt 23. De kerk wordt ook een 10-tal keer per jaar gebruikt voor catechese aan de vormelingen en een 3-tal keer voor de catechese van de eerste communie.

Sporadisch, gemiddeld enkele keren per jaar, wordt de kerk gebruikt voor andere activiteiten, voornamelijk culturele en muzikale optredens. Dat geeft de Sint-Agathakerk nevenbestemmingen in de tijd.

2.9. Sint-Hadrianus, Wijgmaal

2.9.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Hadrianus

Geografische ligging

- Sint-Hadrianusstraat 7, 3000 Leuven
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Hadrianus

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Adriaan

Bescherming(en)/vastgesteld

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - [Parochiekerk Sint-Hadrianus | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.9.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Waardering: waardevol

Stijl: neogotisch

Kerktype: basilica

Bouwgeschiedenis:

Parochiekerk toegewijd aan de Heilige Hadrianus, gebouwd in neogotische stijl n.o.v. provinciaal bouwmeester van Brabant Louis Van Arenberg, i.o.v. Edouard Remy met kapitaal van de Remyfabrieken, 1887-1888. De kerk werd gelijktijdig gerealiseerd met de pastorie rechts (zie Sint-Hadrianusstraat 9) en twee gebouwen links (zie Sint-Hadrianusstraat 1 en 3). Het bouwvolume wijkt als enige terug van de rooilijn en laat zo plaats voor een kerkplein.

Plan dateert van 1885 dat achteraan het perceel een kerkhof voorzag. De kerk werd gebouwd naar gelegenheid van de erkenning van Wijgmaal als parochie in 1875, ter vervanging van de Sint-Hadrianuskapel op het huidige Watermolenplein. Het perceel had Remy door middel van ruil van zijn zus verworven. De inzegening vond plaats op 7 september 1888. Ingewijd als parochiekerk werd op 10 augustus 1893 door Kardinaal Goossens, aartsbisschop van Mechelen. De zijkapellen werden vergroot vanaf 1913. Kerkklokken weggenomen door de Duitsers tijdens WOII. In 1940 werd de kerk getroffen door bombardement. Restauratie en verbouwingswerken grepen plaats ca. 1950. De Wijgmaalse parochiegemeenschap verving de gesmokkelde kerkklokken door drie nieuwe klokken over een periode van meer dan 20 jaar.

Beschrijving:

Driebeukige kerk bestaande uit ingangstravee, schip van vier traveeën en transept van twee, opgetrokken in basilicale aanleg. Georiënteerd volgens zuidoost-noordwest as. Opgetrokken in baksteen op rustieke natuurstenen plint, met spitsboogvormige gevelopeningen. Puntgevels met schouderstuk met natuurstenen kraag- en dekstenen. Traveeën geritmeerd d.m.v. een steunberen. Gevels verfraaid met baksteenfries in driedubbel overhoekse muizentand. Daken bekleed met natuurleien.

Ingangstravee met links vierkante toren van drie geledingen onder overhoeks ingesnoerde naaldspits en met rechts traptoren onder kegelvormige spits. Schip waarvan beuken gescheiden door pijlers op witte natuurstenen sokkel met spitsboogvormige scheibogen. Houten spitsongewelf in middenbeuk, rustend op muurpijlers, in de zijbeuken op consoles. Rechts vooraan een rouwkapel aangebouwd. Lager transept begrensd met vlakke sluitingen. Van schip gescheiden d.m.v. spitsboogvormige gordelboog waarboven rond glas-in-loodraam met Christusfiguur. Twee spitsboogvormige openingen leiden via hal naar de sacristie van twee bouwlagen onder zadeldak met nok loodrecht op die van de kerk.

In het interieur vloer van het schip bekleed met gevlamde cementtegels, in het transept met zwart en witte natuursteen.

In 1950/1951 werden door pastoor J. De Maeyer, bij het herstellen en schilderen van de kerk, gekleurde glas-in-lood-ramen aangebracht. Bij vrienden en vermogende families, die hun monogram op het door hen geschonken raam lieten aanbrengen, zamelde pastoor De Maeyer de nodige fondsen in. Het werk werd toevertrouwd aan een jonge kunstglazenier, L. Hubregt van St.-Kruis (Brugge). (De heer Hubregt heeft ook gewerkt o.a. voor de Sint-Kwintenskerk in Leuven.) De opvatting was dat al de afzonderlijke afbeeldingen zouden uitgroeien tot één samenhangend geheel. Pastoor De Maeyer had zelf voor elk raam een welbepaald onderwerp vastgelegd. Zo kwam boven het hoogaltaar een Christus-Koning. Als tegenhanger kwam in het groot raam boven de ingang van de kerk een "Maria-Hemelkoningin". Door de zon beschenen, biedt dit raam, door zijn samenvloeiing van zachte kleuren, een wonderlijk mooi tafereel. Staan we met het aangezicht naar het koor dan hebben we rechts figuren uit het Oude Testament (Adam en Eva, Koning David, Jesaja,...) Links staan figuren uit het Nieuwe Testament (Christus, Maria, de apostel Johannes en Petrus,...). Telkens is er een verband te vinden tussen het glasraam links en het glasraam rechts in de kerk.

Voor de kerktoren staat een Christusbeeld met gespreide armen op rustieke natuurstenen sokkel. Op het perceel van de kerk rechts vooraan aan het kerkplein staat een oorlogsmonument in blauwe natuursteen, opgedragen aan de slachtoffers van WOI. Sokkel met trap van drie treden en de jaartallen '1914' en '1918' aan weerszijden uit de steen gekapt. Pijler met gehouwen laurierkrans, de inscriptie 'Wygmael aan zyne helden', en gekruiste palmtwijgen. Daarbovenop zuil met gestileerde

acanthusbladen, bekroond met Latijns kruis. De namen van de gesneuvelden zijn op het monument aangebracht.

Roerend patrimonium:

Beschermde roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: Twee houten beelden van de Heilige Hadrianus, waarvan één in eik van 123 cm groot uit de 16de eeuw en één in lindehout uit de 17e eeuw. Een Onze-Lieve-Vrouwebeeld met kind uit lindehout uit de 17e eeuw. De kruisweg geschilderd door kruiswegschilder Tony Van Os (1886-1945).

Inventaris: Opgemaakt in 2018 in Erfgoedplus. Bestaat uit 303 items waarvan [411 openbaar](#).

KIK: [8 items](#)

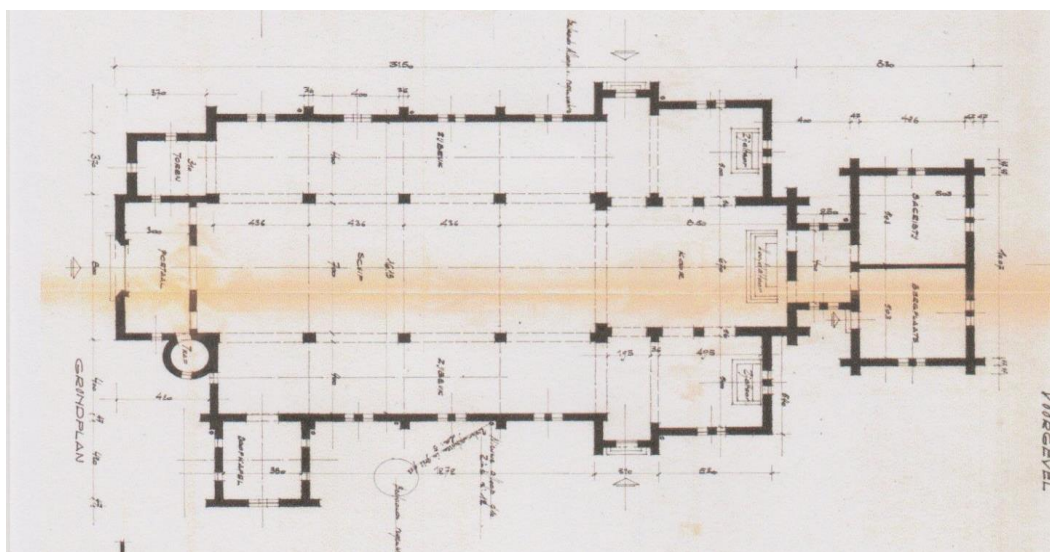
Interieurrapport Monumentenwacht: geen interieurinspectie

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Interieurinspectie laten uitvoeren

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte van het perceel: 54a 20ca = 5420 m2
- Oppervlakte van de kerk 12a 10ca = 1210 m2
- Oppervlakte pastorie: 3a 40ca = 340 m2
- Vrije hoogte centrale beuk: 14,5 m; zijbeuken: 7,5 m
- Aantal zitplaatsen: 250 stoelen. Achter het altaar staan 35, met rode stof beklede stoelen.

Opbouw (optioneel)

De kerk is geconcipieerd volgens het basilicaal type. Via een hal vooraan in de kerk, is er een sacristie met daarnaast een ingerichte gebedsruimte/weekkapel voor ongeveer 20 personen.

Achteraan rechts is er een ingerichte rouwkapel met daarachter een berging. Achteraan links is een Mariakapel aangebouwd.

Uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: Niet direct mogelijk en wenselijk.

Opdeelbaarheid van het gebouw: De weekkapel kan afzonderlijk verwarmd en gebruikt worden. (De mensen moeten dan wel de hele kerk en de sacristie door).

De ruimtelijke mogelijkheid bestaat, om 3 bouwlagen in het schip van de kerk onder te brengen. (2 x extra vloer aan te brengen). Dit is enkel realistisch voor een herbestemming van de kerk.

Rechts achteraan in de kerk (bij de rouwkapel), kan een hoek afgemaakt worden als bar/receptieruimte.

Voorzieningen

Sanitair	Ja
Verwarming	Gas, draadloze aansturing
Verlichting	Recent nagekeken en in orde gebracht
Keukenvoorzieningen	Neen. Wel kleine keuken in pastorie
Audiosysteem	aanwezig met twee vaste micro's en loopmicro's en audiosysteem.
Beeldscherm(en)	Neen
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja. Binnenin naar het koor is een metalen rijplank voorzien.
Diefstal- brandbeveiliging	en de toegang en de waardevolle stukken zijn beveiligd door de firma 2BSafer. Er zijn blustoestellen en rookmelders geplaatst. Er is een safe voorzien in de sacristie
Bliksembeveiliging	aanwezig
Gsm-operatoren	aanwezig in de toren.

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en	Neen doch mogelijkheid tot plaatsen op zuid-west georiënteerd dak
Regenwateropvang		Oude regenwaterput
Dakisolatie		Neen

Groendak	neen
Warmtepomp	neen
Warmtenet	nvt
Windenergie	nvt
Aquathermie	nvt

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Neen.
- Aanwezigheid andere dieren? Ja: kerkuil. Jaarlijks worden een viertal uilskuikens geringd door Natuurpunt
- Aanwezige vliegopeningen? ja
- Aanvliegroutes?

Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand van de kerk is goed:

- Het kerkinterieur wordt goed gepeetst en onderhouden door enkele vrijwilligers. Eén keer per jaar wordt beroep gedaan op een poetsfirma (GRG, Wijgmaal).
- De goten worden jaarlijks gereinigd en het dak geïnspecteerd.
- Er zijn geen urgente problemen.
- Recent zijn er geen grote restauraties of renovaties gebeurd.
- Monumentenwacht komt elke 5 jaar op inspectie. De aanbevelingen van het inspectieverslag worden opgevolgd. Bouwinspecties op 14-15 oktober 2015 (B-35/22233/2015/B) en 3 juni 2019 (22233/2019/B). Laatste inspectie van de kerk op 21/06/2022 (222 33/2022/B).

Belangrijkste uitgevoerde werken: Totale oprissing van de weekkapel (2019), kuisen dakgoten, schilderen buitenkant kerkpoort, plaatsen brandblussers en rookmelders, herstel galmborden toren, nazicht en herprogrammeren alarmsysteem, aanpassen timing verwarming, allerlei kleine herstellingen, ...

Geplande werken op korte termijn: Plaatsen van 2 nieuwe ramen in de hal naar de sacristie. In 2025 zal het volledige buitenschrijnwerk van de kerk worden geschuurd en geschilderd.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
z.d.	(Gefaseerde) vernieuwing dakbedekking
z.d.	Restauratie 16 ^{de} -eeuws beeld van Sint-Hadrianus

z.d.	Herstel glas-in-loodramen
------	---------------------------

2.9.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

la

1 Kerk; 2 Pastorie; 3 Kerkplein; 4 Chirolokalen; 5 Woonzorgcentrum; 6 School de Twijg; 7 Woonuit-breedingsgebied; 8 Beneo-Remy fabrieken; 9 Steinerschool; 10 Sport- en turncomplex Ymeria; 11 Station; 12 Wijgmaal brug; 13 Watermolenplein, plaats van de oude kapel; 14 Café 't Werrek.

De Sint-Hadrianuskerk is gelegen in Wijgmaal. Wijgmaal is een compacte woonkern die haar groei en voorkomen te danken heeft aan het beleid van Edouard Remy en zijn opvolger. Door haar schaal heeft Wijgmaal een eerder “dorps” karakter. Een uitgesproken voorzieningencentrum is er niet: de basisvoorzieningen liggen verspreid in de kern. Zo is er in de nabijheid van de kerk het OCMW-rustoord. Op wandelafstand van de kerk bevindt zich het Ymeria-complex. Het betreft een site met sporthal en eveneens buitensportvelden. In Wijgmaal bevindt zich de Vrije Basisschool ‘De Twijg’, met daarnaast de Kidoclub (kinderopvang). In de Privaatweg is ook de Steinerschool ‘De Zonnewijzer’ gevestigd. Naast de basisvoorzieningen die verspreid voorkomen in het dorpsweefsel, zijn er dus een aantal grootschaligere voorzieningen die erg belangrijk zijn voor het functioneren van Wijgmaal.

De bereikbaarheid van de kerk met de auto is goed voor lokaal verkeer. Er is geen bovenlokale of regionale ontsluitingsweg voor deze omgeving. De omgeving van de kerk biedt parkeermogelijkheden voor een beperkt aantal auto’s.

Gelet op de kleine schaal van Wijgmaal, is de kerk makkelijk bereikbaar voor voetgangers en fietsers.

Wat het openbaar vervoer betreft, is er een bushalte op het kerkplein (dichtstbijzijnde bushalte vandaag op 350m).

De kerk speelt een grote rol in zijn omgeving. Ze is een baken in het ruimtelijk en sociaal dorpsnetwerk. Naast de historische en architecturale waarde, wil de kerk dienstbaar zijn aan de plaatselijke gemeenschap, zoals dat historisch steeds was. De kerk speelt een rol in volgende initiatieven:

- In vroeger tijden was de parochie de verbindende factor van het dorpsleven. Vele verenigingen zoals de Chiro, het zangkoor Hadricantus, OKRA (de vroegere bond van gepensioneerden), enz. zijn ontstaan vanuit de parochie. In onze moderne tijden, met de televisie, een grote mobiliteit, sociale media en internet, staan de korte, intermenselijke relaties en het verenigingsleven onder druk.
- Femma (vroegere KAV) is samengesmolten met Femma Putkapel.
- de ‘Mannenbond’ (KWB) bestaat niet meer tenzij met een Sinterklaasactie bij gezinnen in het dorp.
- De jongeren van de Chiro zien we niet langer meer in de kerk (maar wel voor een herdenkingsviering voor een overleden lid). Er is recent een notariële Opstal overeenkomst ondertekend tussen de kerkraad en de Chiro in het licht van komende vernieuwing van hun lokalen.
- Het zangkoor Hadricantus, dat de laatste jaren is uitgegroeid tot een koor met een 50-tal leden, profileert zich als ‘dorpskoor’. Het luistert op de hoogdagen en bij herdenkingsvieringen de diensten op en repeteert in de kerk.
- Gastvrij Wijgmaal en de wereldwinkel doen mee met de adventsactie ‘Dek de tafel van solidariteit’.
- Het woonzorgcentrum Wijgmaalbroek vraagt ondersteuning voor het vrijetijdsaanbod van de bejaarden. Elke maand gaat er een (gebeds-) viering door. Elke 14 dagen is er een zangmoment, met een koortje van en voor de bewoners, geleid door 2 vrijwilligers van de parochie. In de kersttijd geeft het koor Hadricantus een concertje.
- Er is geen parochiezaal. Dit tekort laat zich vooral voelen als er beslist wordt een begrafenisdienst in de kerk te laten doorgaan.
- Op verschillende plaatsen, verspreid in het dorp, zijn er kleine kapellen. Deze worden niet langer systematisch onderhouden.

2.9.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Pastoraal gebruik

- De kerk is in gebruik voor de Rooms-Katholiek erediensten. Het aantal praktiserende gelovigen dat deelneemt aan de zondagse liturgie, neemt gestaag af en veroudert. We richten ons naar (al dan niet gelovige) dienstbaarheid aan de lokale gemeenschap en zijn niet gericht op pogingen om de kerk op zondag toch maar weer “vol” te krijgen. Daarom houden we de kerk open gedurende alle dagen van de week. Regelmatig zijn er mensen die komen bidden of mediteren in de stille en gewijde kerkruimte, of die een kaarsje aansteken bij de Mariakapel.
- De wekelijkse eucharistie- of gebedsviering wordt bijgewoond door een 20-tal mensen. Bij een herdenkingsviering (opgeluisterd door het koor en met een uitnodiging voor de familieleden van de betreffende overledenen), kan dit aantal uitgroeien tot een 40-tal mensen. Op speciale vieringen (feestdagen, begrafenissen, ...) komt de kerk behoorlijk vol te zitten.
- Aantal dopen: 7; aantal huwelijken: 1; aantal uitvaarten: 8; aantal 1ste communiekanten: 12; de plechtige communiekanten en vormelingen worden centraal in Wilsele-Putkapel opgevangen, voor Wijgmaal zijn dat er 5; aantal vrijwilligers: 20 (koorleden niet meegerekend). (Dit zijn gemiddelde cijfers per jaar over de laatste jaren).

Nevenbestemmingen

- Koorrepetitie elke dinsdag (behalve in de zomermaanden) van 20u tot 21u30. Het koor kan genieten van de perfecte akoestiek van de kerk.
- Nu en dan zijn er concerten (door Hadricantus, of nog, Benefiet concert ten voordelen van Panal vzw, ...).
- Sporadisch komt een externe groep oefenen in de kerk (And Then Came Fall).
- Nu en dan gebruiken artiesten de kerk om te musiceren in een akoestisch goede ruimte.
- De tentoonstelling van de roerende erfgoedstukken werd uitgesteld in 2020 wegens Corona.
- De tentoonstelling van amateurkunstenaars van het koor Hadricantus, “Where art meets melody”, vindt plaats op 29 en 30 maart 2025).

Medegebruik

- De leerlingen van Basisschool De Twijg (is een parochieschool) komen enkele keren per jaar naar de kerk voor een, in de klas voorbereide viering.
- Bij gelegenheden komt de Steinerschool zingen, repeteren en tekenen in de kerk.

2.10. Sint-Martinus, Wilsele

I. SITUERING

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.10.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Martinus

Geografische ligging

- Pastoor Legrandstraat 51, 3012 Wilsele
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Martnus

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Martinus

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd monument (orgel), K.B. 16.10.1975 - <https://id.erfgoed.net/bsluiten/887>
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 27-11-2021 - <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/200230>
- Inventaris roerend erfgoed <http://balat.kikirpa.be/results.php?startfrom=2>

2.10.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: waardevol

Stijl: Classicisme

Kerktype: zaalkerk

Bouwgeschiedenis:

Referenties ivm uitgebreide (bouw)geschiedenis St. Martinus kerk

- Bouwkundige inventaris 'Bouwen door de eeuwen heen', dl. 1, p. 438:
"Parochiekerk Sint-Martinus - Classicistisch getint, gebouw ingewijd in 1777. Jaartal 1847 boven de sacristiedeur".
- Boek Wilsele Sint-Martinus, "Het parochielevens van de 10de tot in de 21st eeuw, privé uitgave door Frans Sterckx Juni 2010

Link <https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/relict/200230>

Beschrijving kerk:

Classicistisch getint gebouw ingewijd in 1777. Jaartal 1847 boven de sacristiedeur.

Ref: Bouwkundige inventaris 'Bouwen door de eeuwen heen', dl. 1, p. 438

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Voorzijde

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Achterzijde

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Zijkant

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Binnenzijde

Orgel:

Sinds 12.10.1981 als monument beschermd. Rond 1797, bij de sluiting van de kloosters door het Frans Bewind, kon de parochie Wilsele een orgel (vermoedelijk uit midden 18de eeuw) aankopen van het gesupprimeerde klooster der Oratorianen in Leuven. In 1817 werd in de orgelkast een zo goed als nieuw instrument gebouwd door de gebroeders Smets (Brussel). Het instrument is licht gewijzigd en thans buiten gebruik. Begin 2023 is er gestart met de restauratie orgel door de firma Pels & Van Leeuwen met als geplande einddatum 2026.

Roerend patrimonium:

Roerend erfgoed: Veel waardevolle stukken uit het ancien regime. Drie schilderijen van Horemans (1746) en een werk van P.J. Verhaghen (tweede helft 18de eeuw). Houtsculptuur, onder meer een gotische Calvarie (begin 16de eeuw) en beelden, onder andere Sint-Martinus (volkskunst, 17de eeuw); Louis XV-meubilair (midden 18de eeuw). Ook een redelijke collectie 18de en 19de-eeuws religieus textiel.

Inventaris: Opgemaakt in 2018 in Erfgoedplus. Bestaat uit 330 items waarvan [330 openbaar](#). De inventaris bevat ook de stukken in de pastorie.

KIK: [38 items](#).

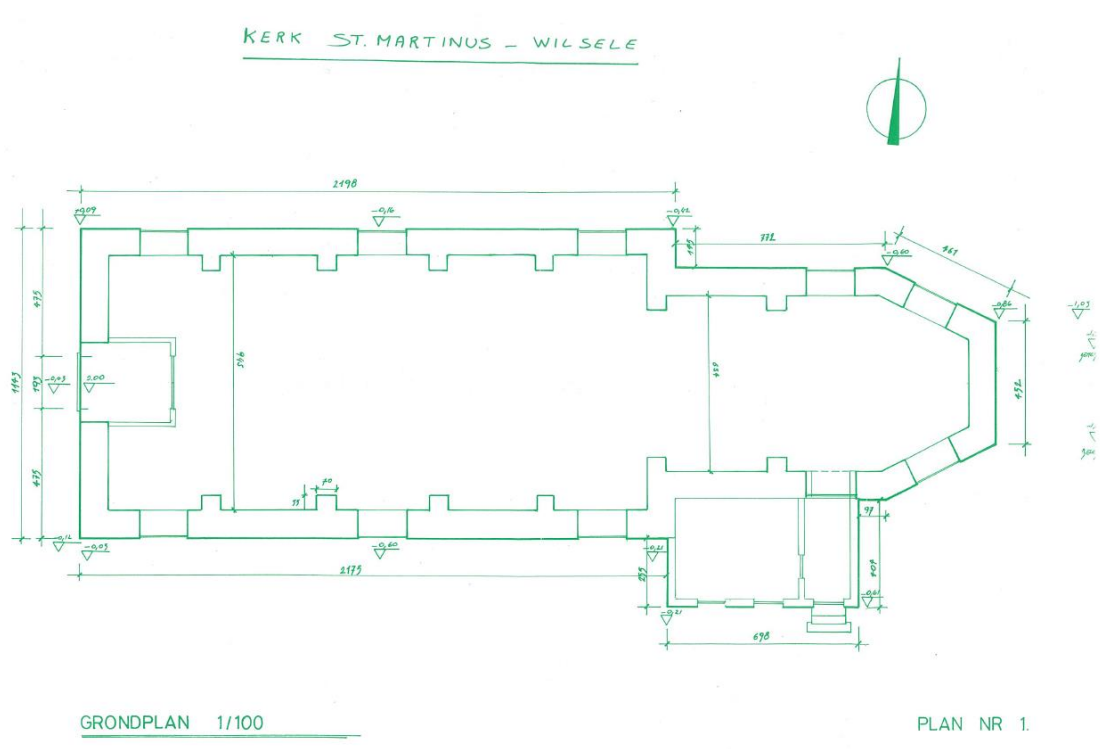
Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie 16 en 17 december 2015

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Zie interieurinspectie. Herbestemmingsproblematiek in de pastorie.

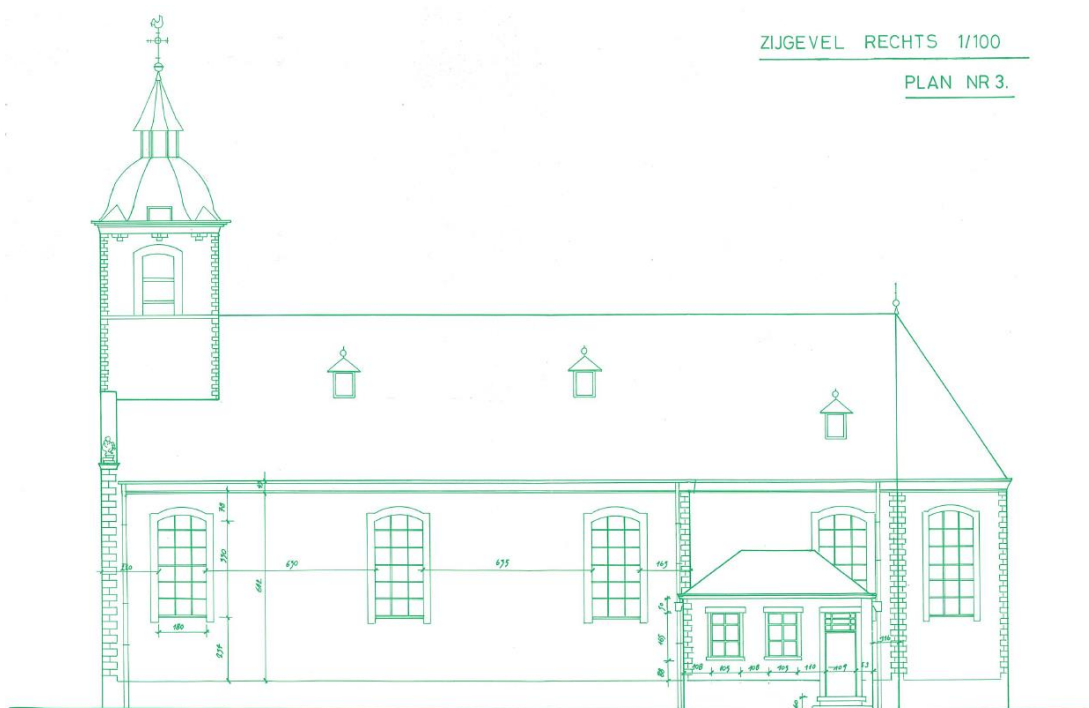
b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 395,296 m²
- grondplan

- hoogte

- aantal zitplaatsen: 150

Opbouw (optioneel)

Aantal en soort bijruimtes: 1 sacristie

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw

Opdeelbaarheid: moeilijk wegens beschermd orgel en één beukige ruimte

Uitbreidingsmogelijkheden: nihil wegens aanpalend kerkhof

Voorzieningen

Sanitair	Niet in de kerk, wel in de aansluitende pastorie
Verwarming	vernieuwd, 2020
Verlichting	In orde
Keukenvoorzieningen	Uitgeruste kitchenette in de aansluitende pastorie
Audiosysteem	Aanwezig en OK
Beeldscherm(en)	Niet
Rolstoeltoegankelijkheid	OK
Diefstal- brandbeveiliging	en Geen, Buiten en binnen kerkdeur alsook de sacristie deur zijn voorzien met anti-diefstal sloten
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen	(en) Neen
Regenwateropvang	Neen
Dakisolatie	Neen; in te plannen in volgend MJP
Groendak	Neen
Warmtepomp	Neen
Warmtenet	Neen
Windenergie	Neen
Aquathermie	Neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

Geen dieren aanwezig

- Vleermuizen aanwezig? Neen
- Aanwezigheid andere dieren? Neen
- Aanwezige vliegopeningen? Neen
- Aanvliegroutes? Neen

Bouwfysische toestand

- Goed (inspectie exterieur: 2022, inspectie interieur: 2015 (ingepland voor 2025))
- Uitgevoerde restauratiewerken:
  - 2010 : restauratie schilderij Emmausgangers (1701-1800 Verhaegen, Pieter Jozef)
  - 2011 : restauratie 3 schilderijen
    - Bergrede of Christus en de overspelige vrouw (1746 Jan Jozef Horemans)
    - Maria, Johannes en Magdalena onder het kruis (1746 Jan Jozef Horemans)
    - Jezus' verrijzenis (1746 Jan Jozef Horemans)
  - 2012 : restauratie houten beeld Christus op de Koude steen (1501-1600 onbekend)
  - 2014 : restauratie houten beeld Jezus aan het Kruis
  - 2019 : restauratie beeld bisschop
  - 2019 : restauratie 3 Obiit schilderijen
  - 2020 : vernieuwing verwarming
  - 2022 : vernieuwing loopbruggen, herstel dakkapellen, schilderen deuren & dakkapellen
  - 2024 : start restauratie orgel

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
MJP26-31	Muren schilderen waar pleister afgebladerd is Grondige dak renovatie (nieuwe leien, veiligheidsbeugels) Restauratie glasramen en aanbrengen voorzetglas Aanbrengen dak isolatie

2.10.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Martinuskerk is gelegen in Wilsele-dorp, op de Roeselberg. Door het grote hoogteverschil ten opzichte van de binnenstad en Wijgmaal – Wilsele-Putkapel en het smalle gabariet van de wegenis, is Wilsele-Dorp moeilijk te ontsluiten. De bewoners zijn aangewezen op de andere kernen voor vele voorzieningen. Omgekeerd wordt van buitenaf geen/beperkt gebruik gemaakt van de aanwezige voorzieningen in Wilsele-dorp omwille van de moeilijke bereikbaarheid van het dorp.

In Wilsele-dorp zijn de voorzieningen slechts beperkt aanwezig, hoewel die van belang zouden kunnen zijn omwille van het geïsoleerd karakter van deze woonkern.

De autobereikbaarheid van de kerk is, gelet op het geïsoleerd karakter van Wilsele-dorp zelf, moeilijk voor verkeer afkomstig van buiten de woonkern. De parkeergelegenheid is er slechts beperkt aanwezig.

Voor fietsers afkomstig van buiten Wilsele-dorp is de bereikbaarheid niet evident omwille van het grote hoogteverschil tussen Wilsele-dorp en de omgeving welke tegenwoordig geen probleem meer is met de e-bikes.

Op ongeveer 50m van de kerk is een bushalte, zodat het dorp wel ontsloten is via openbaar vervoer.

2.10.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Martinuskerk is in gebruik voor de eredienst (mis- en gebedsvieringen) en kent < 20 aanwezigen op de wekelijkse vieringen. Er vinden minder dan 10 dopen, huwelijken en uitvaarten plaats.

De kerk is open voor bezoekers van 15h tem 19h ieder donderdag en zondag (evt met lezing en aangepaste muziek).

Sporadisch heeft de Sint-Martinuskerk nevenbestemmingen in de tijd, met name concerten en schoolbezoeken.

2.11. Onze-Lieve-Vrouw, Vlierbeek

www.kerkleuven.be - Foto Abdij van Vlierbeek van [Kristel Van Loock](#)

2.11.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Vlierbeek

Geografische ligging

- Abdij Vlierbeek 2, 3010 Leuven
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Onze-Lieve-Vrouw Vlierbeek

Eigenaar: Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw Vlierbeek

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd monument, K.B. 20.02.1939 - <https://id.erfgoed.net/besluiten/33>
- Beschermd cultuurhistorisch landschap, K.B. 20.02.1939 - <https://id.erfgoed.net/besluiten/33>
- Beschermd dorpsgezicht, 23.02.2001 - <https://id.erfgoed.net/besluiten/3645>
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42590>

2.11.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: uiterst waardevol

Stijl: classicisme

Kerktype: basilicaal/centraalbouw

Bouwgeschiedenis:

De abdijkerk van Vlierbeek is een classicistisch kerkgebouw uit 1783, ontworpen door Laurent-Benoît Dewez. De kerk maakt deel uit van een groots opgevat vernieuwingsplan voor de Benedictijnenabdij, waarvan alleen het Nieuw Abtskwartier (1776) en de kerk uitgevoerd zijn. Sinds 1829 is de abdijkerk een parochiekerk. Het voorportaal is gebouwd in 1837 naar ontwerp van architect van Arenbergh. Midden 20ste eeuw werd het interieur van de toren en het volledige dak door brand vernield en werd de kerk naar ontwerp van prof. Raymond Lemaire en ir. architect Robert Vandendael gerestaureerd. De nieuwe dakstructuur werd uitgevoerd in gewapend beton.

De restauratie circa 2000 betrof het stabiliseren van het torenvolume, het volledig vernieuwen van de dakbedekking en de hemelwaterafvoer, de glasramen, het herschilderen van het interieur naar de oorspronkelijke kleurstelling, het vernieuwen van de verlichtingsinstallatie.

Beschrijving kerk:

Groots zandstenen monument waarin, zoals voorheen te Averbode, gepoogd wordt het centraal en het basilicaal plan in elkaar te verwerken met analoge, gezochte lichteffecten.

Westpartij in de vorm van een Grieks kruis, bekroond met een blinde koepel met piramidale bedaking; tussen de vrij korte zij-armen, uitkomend op de centrale achthoek, zijn lage, in een vierkant ingeschreven halfronde kapellen gevat. Aan de oostzijde, lang en smal monnikenkoor, aanleunend tegen de oosttoren: gesloten, vierkante romp voorzien van een achthoekige met galmgaten opengewerkte verdiepingen en bekroond met een peerspits die uitloopt op een kleine, slanke lantaarn.

Buitenuit, strenge aaneenschakeling van geometrische volumes zonder enige versiering; alternerend ritme van rechthoekige en halfronde vensters, uitsluitend voorzien van een uitspringende sleutel; nagestreefde perspectiefffecten door trapezoidale vensteropeningen.

Klaar en sober interieur getuigend van een stijlvolle, doch ietwat koele waardigheid; de ruimtewerking van de rotonde met de zijkapellen eromheen komt tot leven in het geschakeerde licht dat naargelang van de invalshoek fel of zacht is. Zwaar hoofdgestel op regelmatige afstand gedragen door gekoppelde composietzuilen, in kolossale orde en los van de muur opgesteld; matig gebruik van stucwerk; tongewelf met steekkappen in het koor; vlakke koorsluiting met vooruitspringend portiek.

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: Beschermd als Abdij van Vlierbeek

Roerend erfgoed: Het interieur kreeg vorm tijdens het ancien regime met twee grote doeken in het koor (18de eeuw), in de noordarm, schilderij van J. van der Baren (1597); grote barokbeelden in het koor door J. Fernande (einde 18de eeuw), Christus aan het kruis in de zuidarm (tweede helft 16de eeuw); Louis XVI-preekstoel (einde 18de eeuw). Ook is er [een schilderij 'De Brand van Blauwput'](#) uit de 17de eeuw, nog meerdere andere schilderijen uit de 17de tot en met 20ste eeuw waaronder verschillende schilderijen van Frans Nackaerts.

Inventaris: Opgemaakt in 2024 in Erfgoedplus. Bestaat uit 262 items waarvan [262 openbaar](#). De inventaris bevat ook de stukken in de pastorie.

KIK: [46 items](#).

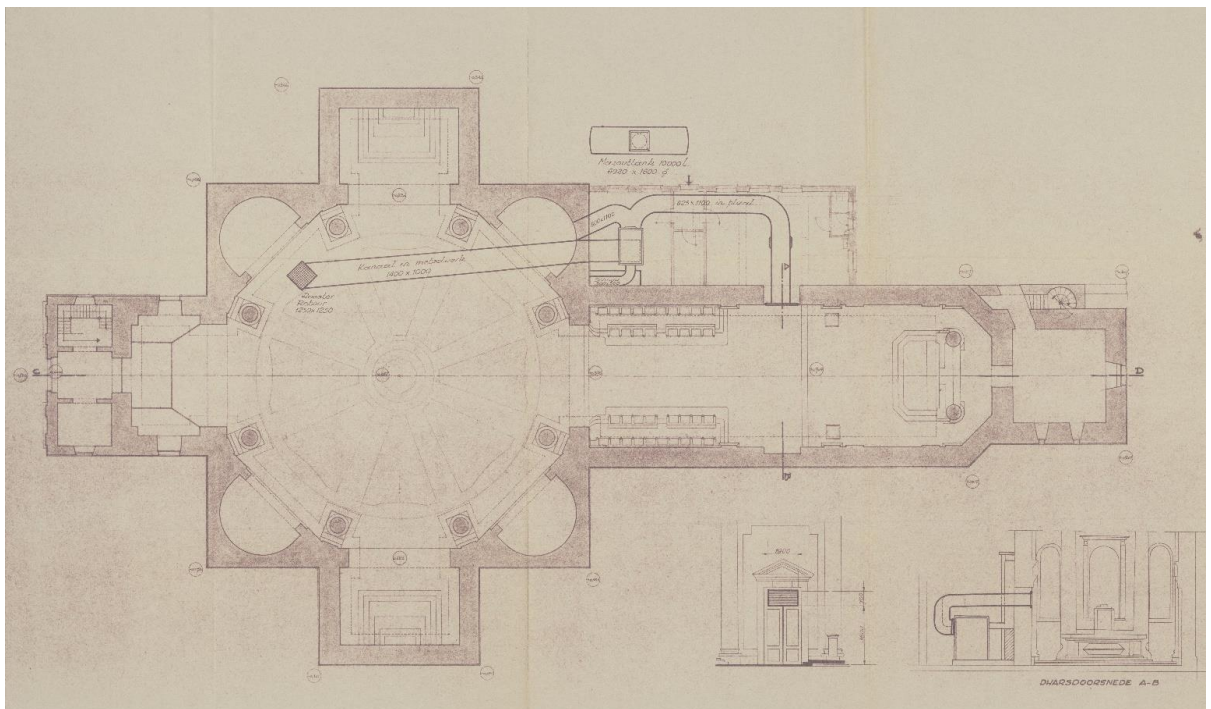
Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie 24 en 25 juni 2015

Prioriteiten voor erfgoedzorg: opvolging gebeurd mee door de Heemkundige Kring van Vlierbeek

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 1111 m²
- grondplan :

- vrije hoogte: 20 m

- aantal zitplaatsen: 246 (tot max. 400)

Opbouw (optioneel)

Aantal en soort bijruimtes:

- Sacristie met toilet en stooklokaal
- Gelijkvloers toren wordt gebruikt als opbergruimte

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: niet wenselijk gezien de beschermde status.

Voorzieningen

Sanitair	1 in de sacristie
Verwarming	Gasketel – warme lucht
Verlichting	Geïnstalleerd in 2000
Keukenvoorzieningen	neen
Audiosysteem	Geïnstalleerd in 2024
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Gepland najaar 2024
Diefstal- brandbeveiliging	en Inbraakdetectie OK Geen branddetectie
Bliksembeveiliging	aanwezig
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en	Neen
Regenwateropvang		Neen
Dakisolatie		Neen
Groendak		Neen
Warmtepomp		Neen
Warmtenet		Neen
Windenergie		Neen

Aquathermie	Neen
--------------------	------

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

Jaarlijkse broed van een koppel slechtvalken in de toren (sinds 2020)

Bouwfysische toestand

- Inspectie exterieur: 2024, inspectie interieur: 2015
- Samenvatting rapport Monumentenwacht:
De toestand is op alle punten 'goed'. Onderhoud is een permanent aandachtspunt. Om eventuele gebreken tijdig op te merken is regelmatig nazicht noodzakelijk.
- Uitgevoerde restauratiewerken + jaar:
  - 2023: vervangen afvoergoten, schilderen buitenschrijnwerk
  - 2024: herstellen pleisterwerk en schilderen van Mariakapel en tochtportaal.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
2025	<ul style="list-style-type: none"> - Rolstoeltoegankelijkheid: permanent hellend vlak aan de ingang van de kerk. - Plaatsen van ventilatie in de sacristie. - Vervangen van gebarsten ruiten. - Schadelijke begroeiing rondom het kerkgebouw verwijderen.
2026	<ul style="list-style-type: none"> - De plint van de voorgevel plaatselijk herstellen. - De natuurstenen wenteltrap laten controleren door een stabiliteitsingenieur
2027	<ul style="list-style-type: none"> - Het dak en de goten van de sacristie vernieuwen. - De houten dakkapellen van de torenspits restaureren. - De loden muurafdekking van de toren herstellen. - Schilderen van de ijzeren buitenelementen.
2028	<ul style="list-style-type: none"> - Veilig bereikbaar maken van alle zolders en dakkapellen of dakluiken die toegang geven tot daken en goten door het laten plaatsen van loopbruggen, vloeren en ladders.

2.11.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Onze-Lieve-Vrouwkerk van Vlierbeek is een onderdeel van de abdij van Vlierbeek. De abdij is gelegen in Kessel-lo, ten noorden van de Diestsesteenweg. De abdij is in het noorden en oosten omgeven met open ruimte. In het zuiden en het westen sluit het abdij-domein aan bij de bebouwing van de verkaveling Vlierbeekveld.

De Onze-Lieve-Vrouwkerk is niet los te zien van de abdijsite. De abdijsite herbergt een aantal zeer uiteenlopende functies waardoor haar belang voor de omgeving meer is dan enkel de uitzonderlijke erfgoedwaarde. Zo bevindt zich in de abdij (deels in een nieuwbouwgedeelte) een lagere school, jeugdbeweging, kantoren, horeca-zaak.

Doorheen de abdij loopt een fietsroute die niet alleen recreatief wordt gebruikt maar tevens ook functioneel. De publieke toegankelijkheid van de site is groot en gelet op de verschillende functies aanwezig op de site van belang op zowel lokaal als bovenlokaal/regionaal niveau.

De bereikbaarheid van de abdij met de auto is via de Diestsesteenweg vrij goed. De kerk zelf bereiken met de auto is niet eenvoudig omwille van de ligging binnen het abdij-domein die beperkt auto-toegankelijk is. Buiten het domein van de abdij is parkeergelegenheid aanwezig.

Doorheen de fietsroute die doorheen de abdij van Vlierbeek loopt, is de bereikbaarheid met de fiets erg goed.

Op ongeveer 500m van de abdij is een bushalte.

2.11.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Onze-Lieve-Vrouwkerk in Vlierbeek heeft gemiddeld 60 à 70 aanwezigen tijdens de wekelijkse erediensten. Op hoogdagen loopt dit aantal op tot 150 à 180 personen. De kerk is bovendien erg gegeerd voor huwelijken (31), dopen (103) en uitvaarten (89).

Vanwege de goede akoestiek en capaciteit, wordt de kerk zeer vaak gebruikt voor nevenbestemming in de tijd: concerten (o.a. in het kader van Leuven Orgelstad), het koor 'Adagio' repeteert er wekelijks en er worden andere culturele bijeenkomsten georganiseerd. Onder andere dankzij de heemkundige kring Vlierbeek, gebeurt er al jaren onderzoek naar de geschiedenis en waarde van de abdij en het abdiydomein. Deze informatie wordt ook systematisch ontsloten via publicaties en tentoonstellingen.

De kerk maakt deel uit van de abdij van Vlierbeek. De abdij is ruim acht eeuwen oud en heeft eeuwenlang de omgeving gedomineerd. Door de goed bewaarde gebouwen – die uiteenlopende perioden uit de geschiedenis weerspiegelen - is de abdij een toeristische trekpleister en het kader voor onder meer de abdijfeesten. De abdij vormt bovendien het middelpunt van verschillende recreatiemogelijkheden in de omgeving: het provinciedomein, het park Heuvelhof, de Kesselberg, ...

2.12. Heilige Familie, Boven-Lo/Kessel-Lo

2.12.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Heilige Familie

Geografische ligging

- Heidebergstraat 262, 3010 Bovenlo
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Heilige Familie

Eigenaar: Kerkfabriek Heilige Familie

Bescherming(en)/vastgesteld

2.12.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: **waardevol**

Stijl: neogotisch

Kerktype: zaalkerk

Bouwgeschiedenis:

De neogotische zaalkerk (1899), de rijkelijk gedecoreerde pastorie ten oosten daarvan (1899) en het schoolgebouw met klooster (1902) werden gebouwd naar ontwerp van Joseph François Piscador (1866-1928), assistent van prof. Ir. Joris Helleputte. De kerk en pastorie zijn zeldzame voorbeelden van religieuze gebouwen die toegeschreven kunnen worden aan architect Piscador. Het gelijktijdig opgetrokken ensemble van kerk en pastorie getuigt van de groei van Boven-Lo eind 19de eeuw.

In 1897 vatten de zussen Hélène en Iris Grégoire, wonende in het kasteel op de Heidebergstraat, het plan op een parochie te stichten in Boven-Lo. Aanvankelijk wordt aan bouwmeester prof. Ir. Joris Helleputte (1852-1925) gevraagd om een ontwerp uit te tekenen, maar hij stelt zijn jonge assistent Jean-François Piscador aan om de plannen van de op te richten kerk en pastorie te Boven-Lo te ontwerpen. Piscador, in Leuven vooral gekend voor privéwoningen en opdrachten van kanunnik Armand Thiéry, is afkomstig uit een familie van schrijnwerkers. Hij behaalde in 1889 de Grote Prijs voor Architectuur aan de Sint-Lucasschool te Gent. Van 1890 tot 1896 werkt hij in het atelier van architect Joris Helleputte. Hij toonde zich minder orthodox wat betreft de neogotische opvattingen, zocht naar gedurfde oplossingen en was gesteld op rijke decoratie. Piscador was geïnteresseerd in meer vooruitstrevende architectuur geïnspireerd door de art nouveau.

Op 15 november 1899 wordt de definitieve beslissing genomen om een parochie op te richten te Boven-Lo. Het Koninklijk Besluit (Leopold II) volgt in 1900. De neogotische kerk en pastorie worden in zes maanden gebouwd op de Heiberg, onder leiding van aannemer Jean-Baptiste De Vester. De namen van de veertien metselaars staan geschreven onder de loden dekkap van de torenspits. Het meubilair werd door de ateliers Van Uytvanck en Goffaerts gemaakt. Kardinaal Petrus Lambertus Goossens wijdde de kerk toe aan de Heilige Familie Jezus, Maria en Jozef van Nazareth. Hélène Grégoire schreef over de plechtigheid een herdenkingsgedicht, dat zij later in het Frans publiceerde in *Poésies. Nouvelle édition* te Brussel.

In 1900 schenken de zussen Grégoire de kerk en pastorie met inboedel aan de kerkfabriek. In 1902 werden de school- en kloostergebouwen voor meisjes opgericht door aannemer Lambau ten oosten van de kerk en pastorie, eveneens langs de Heidebergstraat.

Na de oorlog wordt in de kerk een nieuwe klok gehangen, gegoten door Frans Sergeys, aangezien de oorspronkelijke bergklok door de Duitsers gestolen werd. In 1955 wordt de kerk lichtgrijs geschilderd, met gewelven in gebroken wit en ijzeren plafondribben in donkergrijs op advies van prof. Raymond Lemaire. Samen met de schilderwerken werd de luchtverwarming geïnstalleerd en een eikenhouten wandbekleding in het koor aangebracht, die een oorspronkelijke muurschildering bedekt. In 1962 wordt de parochie van Boven-Lo via Koninklijk Besluit een hulpparochie. In 1966 worden ook aan de kerk

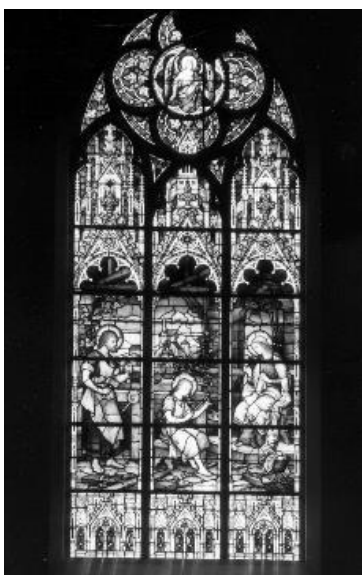
herstelwerken uitgevoerd. De daken en kroonlijsten van kerk en pastorie worden vernieuwd in 1972-1973. Een jaar later zijn er opnieuw schilderwerken in de kerk. Door een storm in 1979 komt een dekplaat los van de top van de toren. Bij de herstelling ervan wordt eveneens een nieuw torendakvenster geplaatst en moet een zwaar, gevaarlijk overhellend, nokversiersel van het dak gehaald worden.

Bron: [Kerk Heilige Familie Boven-Lo | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

Beschrijving kerk:

De Heilige Familiekerk is een van de weinige nieuw gebouwde kerken die momenteel op naam van architect J. F. Piscador zijn geregistreerd. In Leuven is hij vooral bekend als ontwerper van privéwoningen en als architect die werkte in opdracht van kanunnik Armand Thiéry. Opvallend in de gevel zijn de hakenkruisen onder de dakrand. Deze kruisen komen ook voor op het huis (Kapucijnenvoer 26) dat Piscador in 1898 bouwde voor beeldhouwer Benoît Van Uytvanck. Het meubilair in de kerk van Boven-Lo is voor het merendeel afkomstig uit het atelier van Van Uytvanck, die voor deze opdracht samenwerkte met het atelier Goffaerts. De goed bewaarde, kleurrijke glasramen dragen de naam van de leverancier: *Mayer'sche Hofkunstanstalt* in [München](#), genoemd naar de stichter (1847) J. G. Mayer. De balkons van waarop de schenksters Anne Iris en Hélène Grégoire de mis konden volgen, bleven bewaard. Zij bekostigden ook de bouw van de pastorie (architect Piscador) en de scholen (architect Th. Van Dormael) die kort na de kerk zijn gebouwd. Na de constructie van de gebouwen schonken de gezusters Grégoire deze onmiddellijk aan de kerkfabriek van Boven-Lo. Het exterieur en het interieur van de pastorie bleef vrij gaaf bewaard

De H. Familiekerk van Boven-Lo is opgenomen in de inventaris 'Kerken in neostijlen' van Thomas Coomans en kreeg hierin de positieve quotering 'B', zowel wat betreft het interieur, het exterieur als de omgeving. De kerk en pastorie zijn inderdaad zeer beeldbepalend ingeplant op een steile heuvel, en vormen samen met de school het hart van Boven-Lo. Glasramen vervaardigd in München door de Duitse firma Maeyer en de enige in België van de hand van dit bedrijf.

© KIK

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: 20ste eeuwse interieur met als interessantste stukken [het hoofdaltaar](#) door Van Uytvanck uit 1903 en een opvallend groot aantal bewaarde processiestukken op de zolders van de pastorie en kerk.

Inventaris: Opgemaakt in 2019 in Erfgoedplus met een aanvulling in 2023. Bestaat uit 158 items waarvan [148 openbaar](#). De inventaris bevat ook de stukken in de pastorie. Er bestaat een aparte [inventaris van de kapel van de Zavelstraat](#) met 19 items, allemaal openbaar.

KIK: [9 items](#).

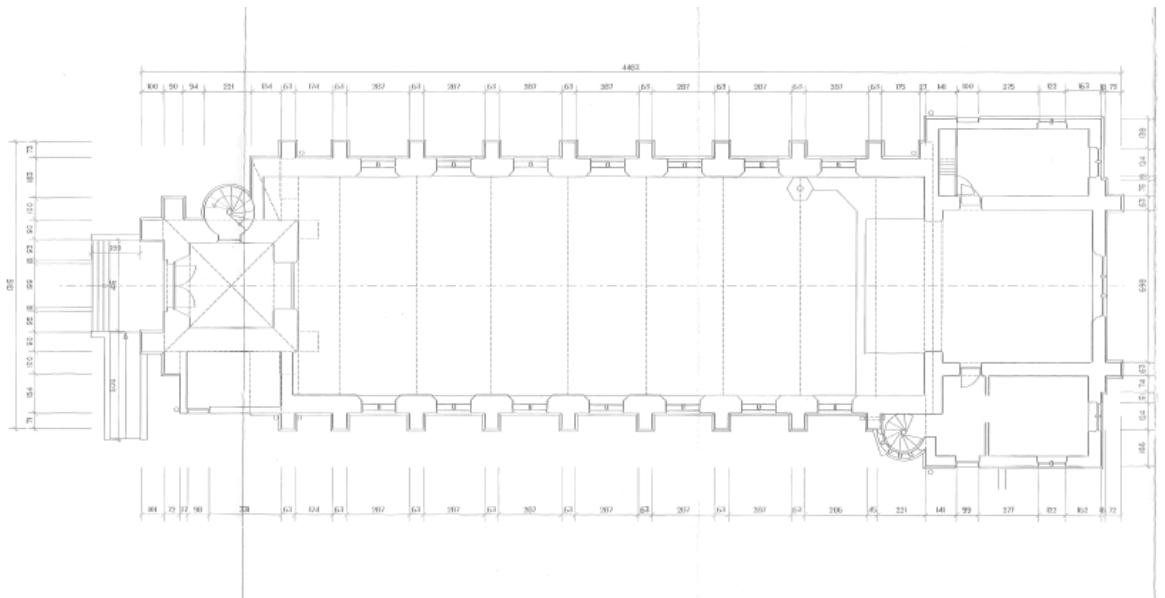
Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie 22 en 23 oktober 2018

Prioriteiten voor erfgoedzorg: zie opmerkingen interieurinspectie

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte inbegrepen de buitenmuren en steunberen : 520 m²
- Oppervlakte aan de binnenzijde : schip 300 m², koor 48 m², zijkapel links 21 m², zijkapel rechts 24 m², portaal 15 m², stooklokaal 10 m², totaal 418 m²
- Grondplan:

- vrije hoogte: ca. 10 m
- aantal zitplaatsen: 240

Opbouw (optioneel)

De kerk zou eventueel binnen opgedeeld kunnen worden zowel horizontaal als verticaal. De natuurlijke lichtinval is vrij beperkt door de aanwezigheid van lood-in-glasramen

De uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw zijn beperkt omdat de kerk aan de noordzijde (= lange zijde) grenst aan het voetpad en de vrije ruimte aan de zuidzijde tot het aangrenzend perceel amper 4 meter bedraagt.

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw zijn te onderzoeken.

Voorzieningen

Sanitair	Zeer beperkt : een ruimte die losstaat van de kerk bevat 1 toilet en 1 lavabo ; toegankelijk voor mindervaliden
Verwarming	Verwarming : lucht verwarmd met gasbrander en gestuurd door ventilator. De installatie wordt regelmatig nagekeken en gekeurd.
Verlichting	Vernieuwd in 2024
Keukenvoorzieningen	Geen keukenvoorziening in de kerk en ook geen stromend water.
Audiosysteem	Vernieuwd in 2024
Beeldscherm(en)	Geen beeldschermen aanwezig, enkel scherm waarop iets kan geprojecteerd worden
Rolstoeltoegankelijkheid	ja
Diefstal- brandbeveiliging	en Branddetectie geplaatst in 2024 Geen inbraakdetectie
Bliksembeveiliging	ja
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en	Neen. Beperkte mogelijkheid voor het plaatsen van zonnepanelen gezien de zuidkant van het dak achter een rij hoge bomen ligt
Regenwateropvang		Regenwateropvang voorzien ; deze bevoorraadt het toilet
Dakisolatie		Geen dakisolatie aanwezig ; zou kunnen geplaatst worden maar met zeer laag rendement gezien de kerk gemiddeld maar een vijftal uur per week verwarmd wordt
Groendak		Geen
Warmtepomp		Geen ; zelfde bemerking als voor de dakisolatie
Warmtenet		Afwezig

Windenergie	Quasi onmogelijk te plaatsen
Aquathermie	Afwezig

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

Geen dieren aanwezig gezien de geringe oppervlakte van het perceel rond de kerk. Geen vogels in de kerktoren of onder het dak van de kerk.

Bouwfysische toestand

- Redelijk
- Monumentenwacht - inspectierapport exterieur: 2023, inspectierapport interieur: 2013
- De algemene kwalificatie van de fysische toestand van de kerk is “redelijk” , door naar de verschillende onderdelen te kijken bekomt men een beter inzicht :
- DAK. De toestand van het dak is matig. Een jaarlijkse controle en herstelling van uitgeschoven leien en zinken aansluitingen is noodzakelijk. Een volledige vernieuwing van de dakbekleding evenals de bijhorende aansluitingen en doorbrekingen zal op termijn (inschatting 2033) noodzakelijk zijn.
- DAKWATERAFVOER. De toestand was matig, daarom werden in 2025 de dakgoten volledig vernieuwd. In principe is de dakwaterafvoer nu voor de lange termijn in orde.
- KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER. De toestand is goed. Boven het schip is de toegankelijkheid en de algemene toestand goed. Boven het koor zou de toegankelijkheid verbeterd moeten worden door het aanbrengen van een loopbrug.
- DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING. De toestand is goed.
- SCHRIJNWERK EN BEGLAZING. De toestand is redelijk. Het buitenschrijnwerk is goed onderhouden maar de glas-in-loodramen vertonen ernstige gebreken. Begin 2025 zal een raming gemaakt worden van de noodzakelijke restauratie- en herstellingskosten van de glasramen evenals van de natuurstenen monelen.
- Conclusie : op korte termijn zal de herstelling van de glasramen belangrijke kosten meebrengen en op iets langere termijn de dakbedekking eveneens.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
2025	en gespreid over de volgende jaren : lood-in-glasramen herstellen
2033	vernieuwing dakbedekking

2.12.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk Heilige Familie is gelegen in Kessel-lo, bovenop de Heidebergstraat. Deze straat heeft een erg steile helling. Ze bevindt zich in de bebouwde cluster Boven-lo waar naast de kerk ook een lagere school aanwezig is en een parochiecentrum.

De bereikbaarheid voor lokaal autoverkeer is goed. De parkeergelegenheid is beperkt tot de beschikbare plaatsen op het openbaar domein.

Wat de fietsontsluiting betreft, speelt de steile helling van de Heidebergstraat de fietsbereikbaarheid parten.

2.12.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk Heilige Familie is in gebruik voor de eredienst en kent gemiddeld 32 aanwezigen op de wekelijkse vieringen. Op feestdagen en bij kindvriendelijke vieringen loopt het gemiddelde aantal op tot 80 personen. In 2023 vonden 3 huwelijken plaats, 27 dopen en 5 uitvaarten.

De kerk zal vanaf 2025 ook dienst doen voor medegebruik door de Eritreese gemeenschap voor een wekelijkse misviering op zaterdag.

Daarnaast heeft de kerk Heilige Familie nevenbestemmingen in de tijd: concerten met bijhorende repetities, startvergadering en jaarlijkse quiz van de scouts, kersttoneel (+ repetities) van de dschool, algemene vergadering van Monte Rosa (jegdhelp).

Valoriastie gebeurt door deelname aan de jaarlijkse erfgoeddag.

2.13. Sint-Antonius van Padua, Heverlee

2.13.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Antonius van Padua

Geografische ligging

- Léon Schreursvest 33, 3001 Heverlee
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Antonius van Padua

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Antonius van Padua

Bescherming(en)/vastgesteld

2.13.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: te onderzoeken – mogelijks waardevol

Stijl: neogotisch

Kerktype: zaalkerk

Bouwgeschiedenis:

Op 7 mei 1890 schonk weduwe Catherina Vansighem een stuk grond aan onderpastoor Charles Van Sprangh te Rotselaar om een parochiekerk en pastorie op te bouwen voor de nieuw op te richten parochie Sint - Antonius van Padua. De kerk werd gebouwd tussen 1896-1898. Op 13 januari 1896 werd Charles Van Sprangh benoemd als pastoor van de nieuwe parochie. In 1970 werd de kerk verbouwd. Er werd een verlaagd plafond geplaatst en het achterste gedeelte van de kerk werd via een schuifwand afgesloten. In 1999 werd de Kristoffelzaal volledig vernieuwd en in 2012 werd de keuken volledig vernieuwd.

De (bouw)geschiedenis van deze parochiekerk werd nog niet grondig onderzocht.

Beschrijving kerk:

Het kerkgebouw is verdeeld in vier ruimten:

- Een ruimte voor de eredienst (1) door een beweegbare wand (vernieuwd in 2024) gescheiden van
- een ruimte voor sociale ontmoetingen en feesten (2)
- een kapel (3) gescheiden door een glazen wand van het gedeelte voor de eredienst en
- een sacristie (4)

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: Post-conciliair interieur. Onder het liturgisch vaatwerk en kandelaars zijn oudere stukken uit de beginperiode van de kerk. Enkele opvallende stukken zijn [een miskelk](#) van Jean Ausloos ,een schilderij van [Sint-Kristoffel van Dom Paul Duez](#) en een [kruis van een Duitse gesneuvelde uit 1943](#).

Inventaris: Opgemaakt in 2023 in Erfgoedplus. Bestaat uit 140 items waarvan [140 openbaar](#).

KIK: niet

Interieurrapport Monumentenwacht: niet aangesloten

Prioriteiten voor erfgoedzorg: aansluiten bij monumentenwacht

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden**Oppervlakte**

- oppervlakte in m²: 508,192 m² + 130,244 m²

- kerkgedeelte: 4,25 meter
- aantal zitplaatsen: 190 + 120 indien schuifwand geopend wordt

Opbouw (optioneel)

Kerk, kapel, sacristie, Kristoffelzaal en feestzaal

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: Door de schuifwand is het achterste gedeelte van de kerk te gebruiken als polyvalente zaal

Voorzieningen

Sanitair	Ja, vernieuwd in 2017 Kristoffelzaal: 3 WC's en 2 urinoirs Antoniuszaal: 4 WC's en 2 urinoirs Sacristie: 1 WC
Verwarming	Vernieuwd in 2012 (keuken), 2018 (Kristoffelzaal), 2022 (kerk en grote zaal) condensatieketels op gas
Verlichting	LED in kerk (2015) en terras (2018), gedeelte Kristoffelzaal
Keukenvoorzieningen	ja
Audiosysteem	(is aanwezig en in perfecte staat
Beeldscherm(en)	4 stuks
Rolstoeltoegankelijkheid	OK, via 3 ingangen het altaarverhoog is niet rolstoeltoegankelijk
Diefstal- brandbeveiliging	en Enkel in keuken en Kristoffelzaal + Antoniuszaal Rookmelders worden in maart 2025 geplaatst
Bliksembeveiliging	Ja en wordt vernieuwd bij vernieuwing dak
Gsm-operatoren	nee

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en /
Regenwateropvang	/
Dakisolatie	Voorzien bij vernieuwing dak
Groendak	/
Warmtepomp	/

Warmtenet	/
Windenergie	/
Aquathermie	/

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

Nee

Bouwfysische toestand

- Matig
- De dakbedekking is versleten (behalve deels de recenter gerenoveerde onderdelen), herstelling is zeer moeilijk geworden en de vochtschade zet zich door naar het daktimmerwerk, houtwerk van de goten en het gevelmetselwerk. Ook de muurafdekking van de puntgevels moet hersteld worden.
Het dak van het torentje is vernieuwd in 2024 .
Het dossier voor de vernieuwing van het dak is in maart 2025 klaar voor aanbesteding.
- Voornemen om aan te sluiten bij Monumentenwacht: Ja

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
2025	Vernieuwing dak kerk
2026	Schilderen kerk en Antoniuszaal

2.13.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk Sint-Antonius van Padua is gelegen in Heverlee, op de ring rond Leuven, op geringe afstand van de Tiensepoort. De kerk maakt deel uit van de bebouwing langsheen de ring. Langs de rechterzijde sluit ze aan bij de woningenrij; aan de linkerzijde staat de kerk vrij. Links van de kerk staat de pastorie die geen erfgoedwaarde heeft.

Door de inplanting van de kerk in de gebouwenrij, stelt ze zich discreet op in de omgeving. Temeer dat de bebouwing op dit gedeelte van de ring van dezelfde schaal is dan de kerk.

De ontsluiting van de omgeving kerk is, door haar ligging aan de ring, vrij goed.

Het aantal parkeerplaatsen is evenwel erg beperkt (tot de beschikbare parkeerplaatsen op het openbaar domein langsheen de ring).

De ring, die steeds meer de functie krijgt van drager van openbaar vervoer en fietsinfrastructuur, biedt goede ontsluitingsmogelijkheden voor busgebruikers en fietsers.

De parking onder de Philipssite ligt op loopafstand.

2.13.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk is in gebruik voor de eredienst en kent een 60-tal aanwezigen op de wekelijkse vieringen. In 2024 vonden er geen huwelijken plaats, 5 uitvaarten en 6 dopen.

De kerk en de aanpalende lokalen kennen een nevenbestemming in de tijd.

- De **ruimte voor de eredienst** staat naast de erediensten ter beschikking voor koorrepetities.

Vier koren maken hiervan wekelijks gebruik

- Kooruwel
- Flat Nuts
- Koor Orlando
- Sint-Antoniuskoor

Andere koren gebruiken deze ruimte enkele uren per jaar voor repetities in voorbereiding van concerten

- De Completen
- De Gospelrats

Er gaan concerten door

- Flat Nuts
- Koor en Stem

Opname van de reclamefilm met de Flat Nuts op 14-16/11/2022

De pas opgerichte jongerentoneelgroep 'Together on stages' speelt twee voorstellingen in het najaar 2024.

Andere geloofsgemeenschappen en scholen kunnen op vraag voor hun vieringen gebruik maken van deze ruimte.

Leerkrachten komen er ook bijna jaarlijks op bezoek met hun leerlingen in het kader van de lessen rond levensbeschouwing.

Wanneer er veel kerkgangers verwacht worden, kan de scheidingswand opengeschoven worden om de ruimte voor de eredienst uit te breiden. Bv bij begrafenissen, Eerste Communie- en Vormselvieringen, concerten...

- De **ruimte voor sociale ontmoetingen en feesten** is verhuurd aan de VZW Antoniusvrienden die de uitbating verzorgt. Deze VZW organiseert zelf feesten, ontmoetingsmomenten, acties ten voordele van de Derde Wereld en Broederlijk Delen...

De VZW stelt tegen een vergoeding dit deel van de kerk ook ter beschikking van

- de Ziekenzorgwerking Samana Sint-Antonius en Park Heverlee
- (drie feesten – 6 bestuursvergaderingen – 6 ontmoetingsmomenten per jaar)
- de Eritrese gemeenschap (2 voormiddag per maand voor taallessen aan kinderen en jongeren)
- verenigingen
- de pastorale zone KesseLinde
- koffietafels na uitvaarten
- de Vormsel- en Eerste Communiecatechese
- beschermcomité Leuven Centraal
- CCV – voor Bijbelstudies
- studentengroepen
- VRT – catering bij opnamen programma's
- Keukenopleidingen door Intro/VDAB (4 dagen per week)

De accommodatie wordt ook gratis ter beschikking gesteld aan

- jongerentoneel 'Together on stage' (2 repetitieavonden per week)
- kaartnamiddagen (2 namiddagen per week)
- de buurtbewoners (2 maal per jaar)
- de Scoutsgroep Sint-Paulus (deze jeugdbeweging mag tot 3 maal per jaar gratis beschikken over deze ruimte)
-

- De **kapel** is dagelijks open van 9.30 tot 17 uur . Ze wordt vrij veel bezocht. Voor veel mensen is het bezoek een mogelijkheid tot bezinning en gebed, voor steun en devotie.

- De **sacristie** met WC aan de ingang van het kerkgebouw. In 1970 werd de sacristie rechts, behorend tot de kerkruimte verbouwd en werd er een keuken, terrasruimte en sanitaire voorziening bijgebouwd. In 1995 werd de zaal rechts naast de kerk (Kristoffelzaal), die tot dan o.m. dienst deed als winterkapel, verbouwd tot een gezellige zaal met bar, sanitaire voorziening en berging.

Al deze lokalen worden door de Kerkfabriek verhuurd aan de VZW Antoniusvrienden. Dit stelt de VZW in staat om ook deze ruimten tegen vergoeding ter beschikking te stellen voor Samana, de buurtbewoners, groepen, verenigingen... Zelf organiseert de VZW er wekelijkse ontmoetingsmomenten na de viering op zondag met 40-50 deelnemers en drie feesten per jaar die open staan voor iedereen met tot 200 deelnemers

- **Scouts Sint-Paulus 3de Leuven** hebben een **erfpacht** voor de lokalen achter de kerk.

2.14. Heilig Hart, Blauwput, Kessel-Lo

2.14.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Heilig Hart

Geografische ligging

- Lindensestraat 1, 3010 Blauwput, Kessel-Lo
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekanaat of Regio: Leuven
- Parochie: Heilig Hart, Blauwput

Eigenaar: Kerkfabriek Heilig-Hart

Bescherming(en)/vastgesteld

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42588>

Erkend als waardevol bij besluit van 5 juli 2012 van de Bestendige Deputatie van de provincie Vlaams-Brabant

2.14.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: waardevol

Stijl: neoromaans

Kerktype: basilica

Bouwgeschiedenis:

Deze [driebeukige, neoromaanse kerk](#) werd opgetrokken in 1876-1898. Met de bouw werd al begonnen voor de feitelijke oprichting van de parochie. Architect was Alexander van Arenbergh. Baron de Becker Remy schonk het geld voor het hoofdaltaar, van de hand van de Leuvense beeldhouwer Frans Vermeylen Jr. Tijdens WO II liep het kerkgebouw aanzienlijke schade op ten gevolge van de bombardementen in 1943 en 1944. De restauratiewerkzaamheden duurden van 1947 tot 1951.

Bron: M. SMEYERS, *Blauwput, Geschiedenis van een parochiekerk*, Kessel-Lo, 1983.

Beschrijving kerk:

Het is een bakstenen gebouw, met fraaie rondbogen en boogfriezen in zandsteen. Het boogveld boven het portaal bevat een fraaie tympaan. De zijbeuken zijn van de middenbeuk gescheiden door zuilen met bladkapitelen.⁴

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: 20ste-eeuws interieur waarbij het koor en de altaren de oudste elementen bevatten, zoals [een apostelbalk](#) uit 1905, met verder overwegend meer recente stukken zoals [een kruisweg](#) gemaakt door de laatste eigen pastoor Jan Van Hellemont uit 1985. In de sacristie bevinden zich verenigingsvlaggen uit de jaren 1930-1950. In de Heilige Drievuldigheidskapel bevinden zich een [16de-eeuws beeld van OLV ter Krampen](#) en een [18de-eeuws schilderij](#).

Inventaris: Opgemaakt in 2020-2021 in Erfgoedplus. Bestaat uit 186 items waarvan [89 openbaar](#). De inventaris bevat ook de stukken in het parochiesecretariaat.

KIK: [6 items](#). Enkele stukken uit deze inventaris werden niet meer aangetroffen in de kerk.

Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie 21 oktober 2015

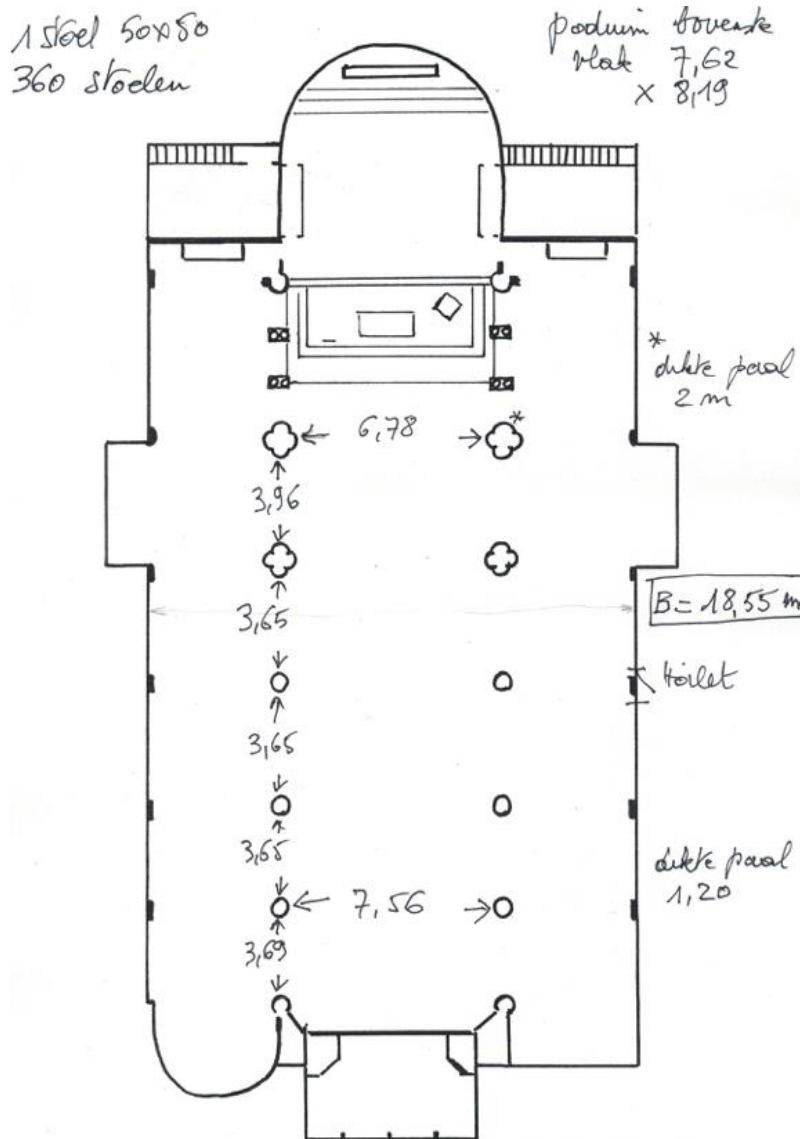
⁴ <http://www.belgiumview.com/belgiumview/tl1/view0002131.php4>

Prioriteiten voor erfgoedzorg: openbaar maken rest van de inventaris, religieus erfgoed op de zolder, interieurscan van de kapel

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 1491 m²
- vrije hoogte : 17 m
- aantal zitplaatsen :360 stoelen

Opbouw (optioneel)

Bijruimtes: 2, dienstig als sacristie

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: uitbreiding is niet mogelijk. De ruimte kan mogelijks verkleind worden door het plaatsen van een wand van vloer tot gewelven. Verwarming moet dan wel herbekeken worden.

Voorzieningen

Sanitair	Toilet in de kerk, met lavabo
Verwarming	Warmeluchtketel, op gas, geplaatst in 2017
Verlichting	Meestal led-lampen, halogeenspots, ook nog neonlampen,
Keukenvoorzieningen	enkel spoelbak in sacristie
Audiosysteem	Aanwezig en werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	neen
Rolstoeltoegankelijkheid	OK, via hoofdingang
Diefstal- brandbeveiliging	en Neen. Toegang via sleutelkastjes elektronisch beveiligd.
Bliksembeveiliging	ja
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en	neen
Regenwateropvang		neen
Dakisolatie		neen
Groendak		neen
Warmtepomp		neen
Warmtenet		neen
Windenergie		neen
Aquathermie		neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Neen
- Aanwezigheid andere dieren? Neen
- Aanwezige vliegopeningen? Neen
- Aanvliegroutes? Neen

Bouwfysische toestand

- De laatste inspectie door Monumentenwacht dateert van 17 februari 2025.
- Alle als dringend aangegeven zaken in rapport Monumentenwacht 08/2015 zijn uitgevoerd tussen 2019 en 2024: plaatselijk herstel leien en vervanging asbest leien (2019), dakaansluitingen (2020), regenafvoeren (2024), herstel dakkapellen (2020), vernieuwen gootbekleding (2021), nazicht muurwerk en voegwerk ('23 – '24)
- Andere zaken vermeld als "Op termijn" zijn afgewerkt: schilderen buitenschrijnwerk (2024), opkuis zolders (2022). In samenspraak met Monumentenwacht werden de ladderhaken NIET geplaatst.
- Voorlopige herstelling elektrische leidingen in uitvoering

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
2025	Herstellen en renoveren elektrische installaties
MJP 2026 - 2031	Vervanging geluidsinstallatie
MJP 2026 - 2031	Vervanging podium
MJP 2026 - 2031	Herstellen kalkafbladering
MJP 2026 - 2031	Herschilderen kerk

2.14.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk Heilig Hart is gelegen in Kessel-lo, langsheen de Diestsesteenweg. De Diestsesteenweg zelf is een belangrijke as, enerzijds als drager van het openbaar vervoer en anderzijds door de aaneenschakeling van clusters van voorzieningen. Zo bevindt zich ter hoogte van de kerk een belangrijk lokaal voorzieningencentrum voor het noordelijke deel van woonkern Kessel-Lo (samen met de Centrale Werkplaatsen en het De Becker-Remyplein).

De kerk zelf is teruggetrokken ten opzichte van de bebouwing langsheen de Diestsesteenweg. Hierdoor wordt voor de kerk een plein gevormd.

Dankzij de ligging van de kerk op de Diestsesteenweg, is de kerk voor alle vervoersmodi vlot bereikbaar. Wat de parkeermogelijkheden betreft, zijn er mogelijkheden in de omgeving (bovengronds op het openbaar domein, ondergronds onder de Centrale Werkplaatsen aan de overzijde van de Diestsesteenweg en parking aan het station, op een wandelafstand van ongeveer 600).

Een goede bereikbaarheid met de fiets van deze voorzieningenplekken wordt vooropgesteld en zullen in de toekomst extra-aandacht krijgen.

2.14.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk is in gebruik voor rooms-katholieke erediensten. Het gemiddeld aantal aanwezigen bedraagt 60 à 70 personen. In 2024 vonden 3 huwelijken, 6 dopen en 3 uitvaarten plaats.

Daarnaast kent de kerk een nevenbestemming in de tijd: er vinden gemiddeld 8 concerten per jaar plaats, wekelijkse koorrepetitie (soms tweewekelijks) evenals vieringen en evenementen die gelinkt zijn aan de naastgelegen school, zoals diensten, proclamaties,...

De kapel van de kerk wordt ingezet voor koorrepetities, muziekprojecten, concerten, tentoonstellingen en kunstprojecten, buurtactiviteiten.

De werking van de kerk wordt ondersteund door een vaste groep geëngageerde vrijwilligers die actief zijn in allerlei parochiale werkgroepen.

2.15. Kapel van de Heilige Drievuldigheid, Blauwput, Kessel-Lo

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.15.1. Identificatie

Naam: Heilige Drievuldigheidskapel

Geografische ligging

- Baron August De Becker-Remyplein z.nr., 3010 Blauwput, Kessel-Lo
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Heilig Hart, Blauwput

Eigenaar: Kerkfabriek Heilig Hart, Blauwput

Bescherming(en)/vastgesteld

- Kapel Onze-Lieve-Vrouw-ter-Krampen met waterput Blauwen Put (K.B. 25 maart 1939) - [Kapel Onze-Lieve-Vrouw-ter-Krampen met waterput Blauwen put | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - [Kapel van Heilige Drievuldigheid, Onze-Lieve-Vrouw ter Krampen | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.15.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: zeer waardevol

Stijl: gotisch

Kerktype: kapel

Bouwgeschiedenis:

Laatgotische constructie opgetrokken uit bak- en zandsteen na een brand in 1516/1518, op de plaats van een oudere kapel die in 1442 werd opgericht. Toen de kapel werd gesloten in 1797 bevatte ze drie rococo-altaren en enkele schilderijen. De kapel werd in 1893 gerestaureerd door Pierre Langerock. De kapel werd zwaar geteisterd door een bombardement in 1944. Bij de restauratie kwamen een zichtkap en bouwsporen aan het licht van een oudere constructie – allicht de eerste kapel uit 1442.

Bron: SMEYERS A., *Heilige Drievuldigheidskapel te Blauwput*, in *Meer Schoonheid*, 1962, nr. 3, p. 16-21.

Erfgoedcel Leuven, Heilige Drievuldigheidskapel in Blauwput, Kessel-Lo [online], [Erfgoedplus | Vind meer dan je zoekt](#) (geraadpleegd op 5 maart 2025).

Beschrijving:

Eénbeukig gebouw volgens Brabantse wijze geritmeerd door kleine steunberen en uitlopend op een semi decagonale koorsluiting. Puntgevel voorzien van een portaal dat gemarkeerd is door een voorheen met drie gebeeldhouwde hoofden versierde driuplijst; flamboyant glasraam, binnenin verborgen door de vlakke zoldering (oorspronkelijk zichtbaar gelaten balken of dakgebint).

Het interieur is sober en een mengeling van twee echt oude stukken, waarover hieronder meer en neogotische elementen. Van enkele erfgoedstukken bestaan quasi-duplicaten in de nabijgelegen Heilig Hartkerk zoals van het altaar en het wijwatervat.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Kapel van Heilige Drievuldigheid, Onze-Lieve-Vrouw ter Krampen* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42589> (geraadpleegd op 5 maart 2025).

Roerend patrimonium:

Beschermde roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: De oudste en wellicht opvallendste voorwerpen in de kapel zijn het schilderij "O.L.Vrouw en H. Carolus bij H. Drievuldigheid" van een onbekende 18de eeuwse schilder en het miraculeus beeld van OLV ter Krampen. Het beeld zelf is uit de eerste helft van de 18de eeuw, de

huidige polychromie dateert van 1905. Aan dit beeld dankt de kapel ook zijn alternatieve benaming: OLV van Krampen.

Inventaris: Opgemaakt in 2020-2021 in Erfgoedplus. Bestaat uit 40 items, allemaal openbaar en raadpleegbaar via de [inventaris van de Heilige Drievuldigheidskapel](#).

KIK: [3 items](#)

Interieurrapport Monumentenwacht: 2021

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 105 m²
- grondplan:

- aantal zitplaatsen: 70 stoelen

Voorzieningen

Sanitair	Neen
Verwarming	Neen
Verlichting	Ja (LED)
Keukenvoorzieningen	Neen
Audiosysteem	Neen
Beeldscherm(en)	Neen
Rolstoeltoegankelijkheid	ja
Diefstal- brandbeveiliging	Neen
Bliksembeveiliging	Neen

Gsm-operatoren	Neen
-----------------------	------

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen	(en	neen
Regenwateropvang		neen
Dakisolatie		neen
Groendak		neen
Warmtepomp		neen
Warmtenet		neen
Windenergie		neen
Aquathermie		neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Neen
- Aanwezigheid andere dieren? Neen
- Aanwezige vliegopeningen? Neen
- Aanvliegroutes? Neen

Bouwfysische toestand

- Goed. De laatste inspectie dateert van 2021.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
s.d.	opsmukwerken

2.15.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kapel van Blauwput ligt in de kern van Kessel-Lo, in de zuidoostelijke hoek van het Baron August De Becker-Remyplein en aan de ingang van de Jozef Pierrestraat. Gezien van op het plein, ligt de kapel verscholen achter een monumentale linde. De kapel is goed bereikbaar te voet, met het openbaar vervoer (bushalte ter hoogte van het De Becker-Remyplein 5 en treinstation op 500 m), met de fiets (fietsenstalling op het plein) en met de wagen (parking op het plein).

2.15.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kapel is in gebruik voor gelegenheden, voornamelijk doopsels, en uitzonderlijk een uitvaart omwille van een persoonlijke band van de overledene/familie met de kapel...

Daarnaast kent de kerk een nevenbestemming in de tijd: ze wordt ingezet voor koorrepetities, muziekprojecten, concerten, tentoonstellingen, kunstprojecten, buurtactiviteiten.

2.16. Sint-Franciscus van Assisi, Heverlee

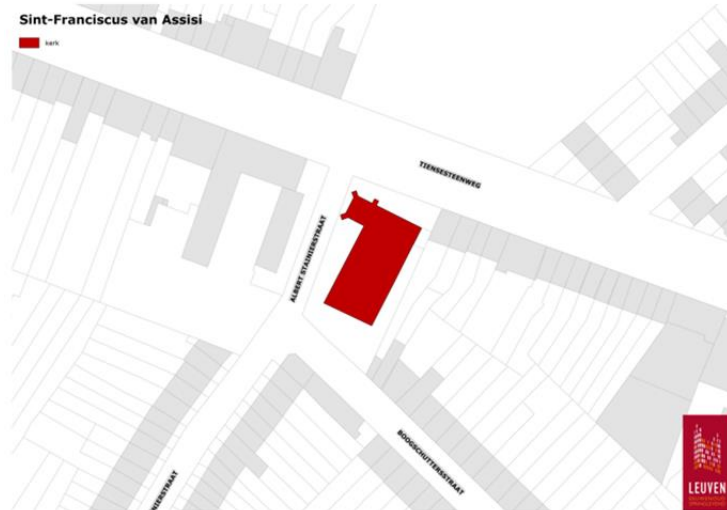

Foto: Driessen, Carolien, 20-03-2011, ©Vlaamse Gemeenschap

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.16.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Franciscus van Assisi te Leuven/Heverlee

Geografische ligging

- Tiensesteenweg 190 B, 3001 Heverlee
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Franciscus van Assisi

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Franciscus van Assisi

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd monument (orgel), K.B. 16.06.2009 - <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4627>
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - [Parochiekerk Sint-Franciscus | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.16.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: waardevol

Stijl: modern

Kerktype: zaalkerk

Bouwgeschiedenis:

In 1934 werden de eerste stappen gezet voor de bouw van de kerk, naar ontwerp van aannemer-architect A. Peynsaert (1893-1966). Recent onderzoek heeft uitgewezen dat het ontwerp heel waarschijnlijk toe te schrijven is aan de Nederlander Alexander Jacobus Kropholler (1881-1973).

Vanuit historisch oogpunt vormt de Sint-Franciscuskerk een betekenisvol exponent van de Liturgische Beweging die gericht was op een actieve deelname van de gelovigen aan de liturgie van de Rooms-katholieke Kerk. Met haar massieve, tot haar essentie herleide baksteenarchitectuur, haar brede hoofdbeuk en tot smalle zijgangen gereduceerde zijbeuken, haar in evidentie gestelde en goed zichtbare koorruimte, met op het altaar gefocuste lichtinval en dit in combinatie met een sfeervolle, ingetogen interieurafwerking illustreert de Sint-Franciscuskerk op treffende wijze deze vernieuwde liturgische gebruikseisen.

Enig Belgisch voorbeeld van een kerkgebouw gerealiseerd door de bekende Nederlandse architect A.J. Kropholler (1881-1973) die het “moderne” bouwprogramma op markante en eigenzinnige wijze wist te vertalen in een intimistische gebedsruimte, uitgevoerd in de hem typerende, moderne en tezelfdertijd traditionalistische baksteenarchitectuur van een sobere, tijdloze monumentaliteit getuigt.⁵

Beschrijving kerk:

Vrijwel volledig in baksteen opgetrokken kerk met een relatief kort maar breed schip, met zowel korte als smalle zijgangen opgevatte zijbeuken, vijfzijdig gesloten koor en door een forse, zijdelings geprojecteerde toren gemarkeerd gevelfront.

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: geen

---

⁵ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/201101>

Roerend erfgoed: Een belangrijk deel van het originele interieur uit de jaren 1930 is bewaard gebleven. Verder zijn vermeldenswaardig zijn de [obiits van Michotte](#) uit 1965 en een interessante collectie textiel uit de periode 1930-1960 van Hannart (Brussel), Algemeen Koophuis (Leuven) en De Dijle (Mechelen), aangevuld met latere representatieve stukken van de Zusters Clarissen (Kessel-Lo).

Inventaris: Opgemaakt in 2021-2022 in Erfgoedplus. Bestaat uit 251 items waarvan [228 openbaar](#). In de inventaris is ook een private collectie kazuifels met 18de-eeuwse weefsels opgenomen die in de nabijgelegen school bewaard worden.

KIK: niet

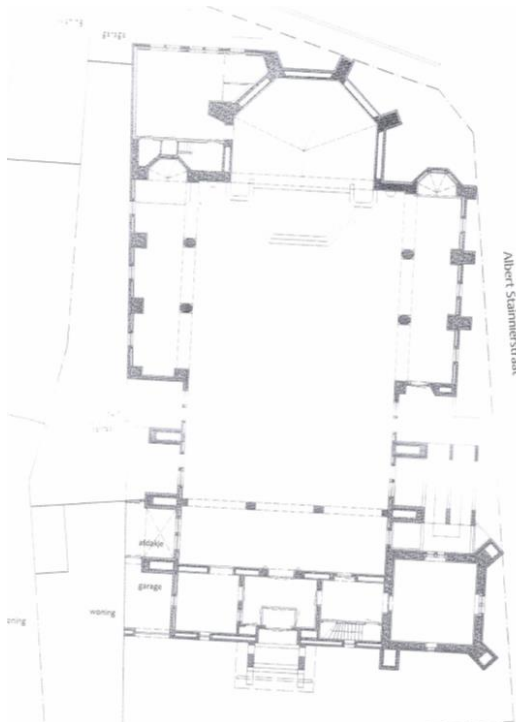
Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie 13 december 2019

Prioriteiten voor erfgoedzorg: geen

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 543,941 m²
- grondplan:

- vrije hoogte: 21,5 m (tot aan de spits 41 m)
- aantal zitplaatsen: standaard 262 stoelen; er kan uitgebreid worden tot 326. Op het hoogzaal zijn er nog 80 plaatsen.

Opbouw (optioneel)

Aantal en soort bijruimtes: achteraan rechts een kapel, achteraan links een bergruimte en achteraan boven een hoogzaal

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: te onderzoeken

Voorzieningen

Sanitair	Aanwezig in de sacristie
Verwarming	Aanpassing verluchting stookkanaal (2018), vervanging brander en ventilatoren van de warmeluchtketel (2022), keuring mazouttank (2022)
Verlichting	Soort binnenverlichting: LED op de grote spots na (4 opwarmlampen die maar deels gebruikt worden)
Keukenvoorzieningen	Enkel spoelbak
Audiosysteem	Aanwezig; werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	OK
Diefstal- brandbeveiliging	en Inbraakdetectie (2011) Branddetectie: aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Aanwezig

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en	/
Regenwateropvang		/
Dakisolatie		/
Groendak		/
Warmtepomp		/
Warmtenet		/
Windenergie		/
Aquathermie		/

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Geen dieren aanwezig

Bouwfysische toestand

- Goed
- Monumentenwacht: inspectierapport exterieur (2013) en interieur (2013)
- Uitgevoerde werken
  - 2016: restauratie dak in 3 fases is lopend, plat dak kreeg nieuw dakrandprofiel
  - 2018: verluchting stookkanaal aanpassen volgens geldende normen
  - 2019: ontroesten en schilderen van de metalen mazouttank
  - 2019: herstel en installatie van het Sint-Francisbeeld aan de ingang van de kerk
  - 2020: herstel en elektrische veiligheidswerken aan het orgel
  - 2022: vervangen van de brander en de ventilatoren van de warmeluchtketel
  - 2021: Dakaansluitingen verbeteren om waterinfiltratie te voorkomen, herstel steunberen en topbekroning, vernieuwing kitnaden aan het aluminium buitenschrijnwerk vernieuwen, herstel inkompartij (terugplaatsen van deksteen en armleuning verankeren)
  - 2022: keuring mazouttank
  - 2023: Reinigen van de mazouttank
  - Jaarlijkse inspectie bliksembeveiliging.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk

2.16.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Franciscuskerk is gelegen langs de Tiensesteenweg in Kessel-lo. De Tiensesteenweg heeft op het grondgebied van Leuven verschillende 'zones' met elk hun eigen karakteristieken en ontwikkelingsperspectieven. Om dit juridisch te verankeren, werd een Gemeentelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP) opgemaakt voor de Tiensesteenweg. De Sint-Franciscuskerk is gelegen binnen het deelgebied 'Stad en voorstad' van dit plan. De kerk en het park Michotte aan de overzijde van de Tiensesteenweg vormen samen een herkenbare centrale plek van het deelgebied 'Stad en voorstad'. De bebouwing bestaat er uit een aaneenschakeling van woningen in overwegend gesloten verband. De

kerk is teruggetrokken ten opzichte van de rooilijn zodat een, weliswaar klein, pleintje wordt gevormd voor de kerk.

Aan de overzijde van de Tiensesteenweg bevindt zich het park Michotte dat door zijn openheid en groen karakter een belangrijke verblijfs- en recreatieve functie heeft voor de dicht bebouwde omgeving.

Gelet op de ligging van de kerk langsheen de Tiensesteenweg is de bereikbaarheid vanuit de ruimere omgeving goed. De kerk is bereikbaar met de auto, hoewel er rekening moet gehouden worden met de verzadiging van de Tiensesteenweg. De parkeergelegenheid is beperkt.

Het aanbod openbaar vervoer op de Tiensesteenweg is goed.

De bereikbaarheid voor fietsers en voetgangers is goed, zeker gezien de ligging van het park Michotte aan de overzijde van de steenweg dat een ontsluitingsmogelijkheid is voor bewoners van de noordzijde van de Tiensesteenweg.

2.16.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk is in gebruik voor de eredienst en kent ongeveer 84 aanwezigen op de wekelijkse vieringen.

Daarnaast heeft de Sint-Franciscuskerk nevenbestemmingen in de tijd: de kerk wordt gebruikt voor de wekelijkse koorrepetities van Blij Rondeel. Sporadisch vinden er concerten plaats en activiteiten zoals toneel, bloemenworkshops,...

2.17. Sint-Joannes Bosco, Kessel-Lo

2.17.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Heilige Joannes Bosco

Geografische ligging

- Ortolanenstraat 4/6, 3010 Kessel-Lo
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Heilige Joannes Bosco

Eigenaar: Kerkfabriek Heilige Joannes Bosco

2.17.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: **waardevol**

Stijl: modern

Kerktype: huiskerk

Bouwgeschiedenis:

Het parochiecentrum Don Bosco is een ontwerp van vermaard architect Marc Dessauvage. In de jaren 1960 wordt hij een eminent kerkenbouwer. Hij realiseert een aantal opvallende parochiekerken, uitgewerkt volgens de nieuwe postconcliaire opvattingen. Zijn kerkontwerpen zijn gereduceerd tot de architectonische essentie waarbij de elementaire constructieve opbouw van vloer, dak, wand duidelijk leesbaar blijft. Hij noemt het zelf 'woonkerken' en zoekt in zijn ontwerpen naar een functionele organisatie waarbij de verhouding van de gelovigen tot het altaar erg belangrijk is. Voor de uitvoering maakt hij gebruik van 'natuurlijke' materialen zoals baksteen, zichtbeton en houten schrijnwerk. In de tweede helft van de jaren zestig verruimt Dessauvage zijn visie over het kerkgebouw als "woning voor de gemeenschap". Zijn kerkgebouwen krijgen een grotere diversiteit aan maatschappelijke functies en overschrijden het zuiver liturgische. Het worden polyvalente gemeenschapscentra, uitgewerkt binnen een stedenbouwkundige context. Het parochiecentrum is hier een belangrijk voorbeeld van.

(Bouw)geschiedenis van deze parochiekerk is reeds enkele malen het onderwerp geweest van onderzoek vanuit de architectuuropleidingen van K.U.L. (Sint Lukas Brussel en Gent)

Beschrijving kerk:

Het gebouw is een brutalistisch kerk- en gemeenschapscentrum, hoofdzakelijk éénlagig opgevat op nagenoeg vierkant (met verschillende uitsparingen) grondplan. Enkel in de zuidoostelijke hoek is een tweede bouwlaag waarin de pastorie gevestigd is (anno 2019 in gebruik door DJAPO). Het gebouw is opgetrokken uit grijze betonstenen onder een plat dak en heeft verticaal en horizontaal geplaatste vensteropeningen met betonnen lateien op verschillende hoogte in de gevels, die trachten op een sterk wisselende manier daglicht in het gebouw te brengen. Het schrijnwerk werd vernieuwd en vervangen door grijs aluminium ramen. Het gebouw vormt een synthese van landschap (architectuur als aanvulling op het landschap), vanzelfsprekendheid (de meest logische en eenvoudige oplossing), soberheid, vorm (vanuit het volume wordt het grondplan ontwikkeld) en materialiteit (ruwbouw is tegelijk afbouw).

De oostelijke gevel gericht naar de Ortolanenstraat fungeert als voorgevel en wordt gekenmerkt door sterk in en uitspringende volumes en twee toegangen. De hoofdingang is bereikbaar via een met betonplaten verharde toegang en een ommuurde en naar de straat toe springende patio. Links van de patio is een open carport voorzien met betonnen afdak, met eveneens een toegang tot het gebouw. In een muur, in grijze betonsteen, die het pad tot de carport langs de rechterzijde afsluit, werd een betonnen tegel ingewerkt met het opschrift "Want allen zijt ge één in kristus jesus, 1968". De carport vormt een terras, bereikbaar door middel van een deurvenster op de verdieping. Links van de carport wordt een binnentuin afgebakend door een ommuring eveneens van betonstenen. Verschillende grote, rechthoekige vensterpartijen, waaronder overhoekse, werken deze oostelijke gevel open. De boogvormige lichtschacht van de trap naar de verdieping priemt boven de dakrand uit. De zuidelijke gevel heeft centraal in de gevel een zijtoegang, bereikbaar door een verhard pad vanaf de Platte Lostraat dat het groene perceel doorsnijdt. Ook deze gevel wordt gekenmerkt door sterk in- en uitspringende volumes met een grote afwisseling in blinde muurvlakken en door middel van grote vensters sterk opengewerkte geveldelen. De zuidelijke gevel fungeert duidelijk als achtergevel; deze is minder dynamisch uitgewerkt en wordt gekenmerkt door meer blinde gevelvlakken. Enkele lichtstraten

werken deze gevel open voor een subtiele verlichting van de achterliggende liturgische ruimten met erg hoog plafond. De noordelijke gevel richt zich naar de chirolokalen en werd zoals de zuidelijke gevel eerder gesloten uitgewerkt vanwege de achterliggende kerkruimte. Enkele overhoekse vensters brengen voornamelijk licht in de vertrekken vanuit de hoogte wat een specifieke lichtinval oplevert voor de achterliggende vertrekken.

Interieur

Het interieur is sober en onbeschilderd; het interieur kreeg dezelfde functionele afwerking als de buitengevels door het gebruik van de betonstenen. Kenmerkend is verder het gebruik van zichtbeton voor de plafonds (in enkele vertrekken witgeschilderd), en ruwe bepleistering voor de gebogen muurvlakken. Het binnenschrijnwerk werd vernieuwd, opnieuw met gebruik van hout. De dubbele toegangsdeur (ingang Ortolanenstraat) leidt naar een ruime onthaalzone van waaruit verschillende functionele onderdelen van het complex toegankelijk zijn. Rechts bevindt zich de kleinere weekkapel met sacristie. In deze kapelruimte hangt een expressionistisch schilderij van Maurits Verbist (1913-1984) uit 1950, dat de graflegging weergeeft. Tussen ingang en carport bevinden zich een secretariaat, een spreekkamer en wachthoek. De zuidelijke zijde voorziet een dokterskabinet met omkleedcellen, sanitair en nog een wachtkamer. Recht tegenover de grote onthaalzone wordt de volledige westzijde ingenomen door een grote zaal voor kerkelijke diensten, tevens polyvalente ruimte. Dessauvage voorzag dat, afhankelijk van de capaciteit en de functie dat de zaal door middel van schuifbare wanden in drie opgedeeld kan worden (vernieuwd met behoud van het functionele principe). Deze ruimte is ook toegankelijk via een tweede ingang aan de zuidzijde (Platte Lostraat). Het derde segment van deze grote zaal werd ingericht voor diensten met grote opkomst. Het altaar op een verhoog in travertijn werd, net zoals het meubilair, vernieuwd naar modern ontwerp. Grote vensterpartijen werken de verschillende gevels open en zorgen voor een opvallend en mystieke lichtinval in de verschillende vertrekken.

De tweede bouwlaag, bereikbaar door middel van een smalle trapkoker met spiltrap en lichtschacht was oorspronkelijk opgedeeld in een studio voor de pastoor, een studio voor de kapelaan met daarnaast drie slaapkamers, een eetkamer, badkamer, keuken en berging. Aan de oost- en westzijde van de slaapkamers bevindt zich een terras. Deze vertrekken zijn erg lichtrijk vanwege de vele grote vensters.

- Stadsarchief Leuven, Modern Archief Kessel-Lo, Afdeling V, Gebouwen, uitrusting, Don Bosco (1959 – 1974), inventarisnr. 1720.
- Stadsarchief Leuven, Modern Archief, dossiernummer 1954/054 (bouwvergunning 27.03.1959), dossiernummer 1967/222 (bouwvergunning 12.10.1967).
- KOBIAK A. 2014: *Licht en sacraliteit in de moderne kerkenbouw. Een comparatieve case-study op basis van het oeuvre van Marc Dessauvage*, onuitgegeven masterthesis, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit ingenieurswetenschappen.
- Stad Leuven, 2017: *Kerkenbeleidsplan*, onuitgegeven studie, Stad Leuven.
- BALaT Kikirpa, object 87366
87366 [online], <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M185859&objnr=87366&nr=4> (geraadpleegd 17 juni 2019).

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: Het roerend erfgoed is van recente datum, wel zijn er nog verschillende stukken uit de periode van de noodkerk. Bijzonder zijn het [Schilderij Graflegging van Christus](#) van Maurits Verbist (1950) en verschillende meubels en liturgische objecten van Frans Wuytack (2007).

Inventaris: Opgemaakt in 2023 in Erfgoedplus. Bestaat uit 38 items waarvan [38 openbaar](#).

KIK: [1 item](#)

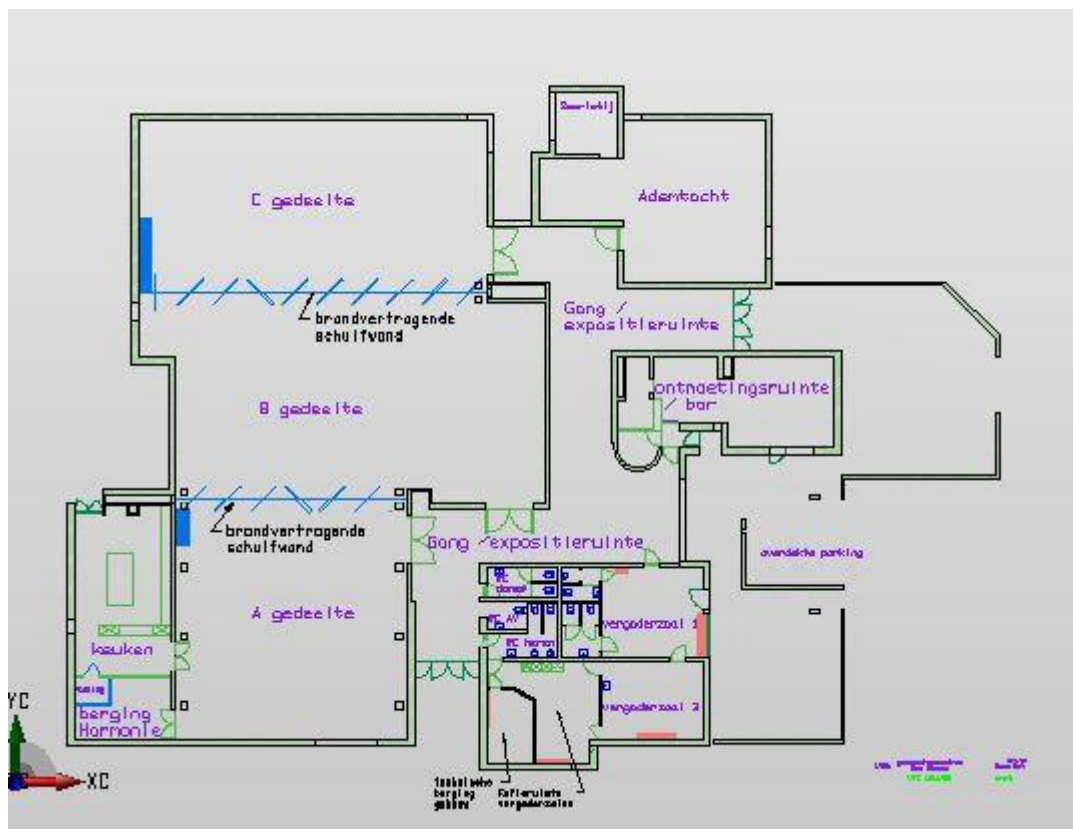
Interieurrapport Monumentenwacht: geen interieurinspectie

Prioriteiten voor erfgoedzorg: geen

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: ca. 1303 m²
- grondplan:

- vrije hoogte: 520 cm
- aantal zitplaatsen: 500 (in A+B+C), 100 plaatsen in de ademtocht (kapel)

Opbouw (optioneel)

De kerk is geconcipieerd volgens het type huiskerk: één ruimte zonder onderverdeling in beuken of koor.

- Pastorij (gebruiksovereenkomst Djapo)
- Sanitair
- Technische berging gebouw
- Koffieruimte vergaderzalen
- Vergaderzaal1
- Vergaderzaal2
- Ontmoetingsruimte (bar)
- Ademtocht (kapel)
- Sacristie
- Keuken met koeling (inloop koelkast)

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: niet van toepassing

Voorzieningen

Sanitair	Ok (heren, dames, mindervaliden – vernieuwd in 2014)
Verwarming	Gastoestellen, gesloten type, computergestuurd in cascade sinds 2013
Verlichting	Nieuw verlichtingssysteem sinds 2014 zalen : LED & halogeen & theaterspots op ...?) Spot en led in ademtocht, TL leds in de gangen en vergaderzalen en koffieruimte, spots in de bar
Keukenvoorzieningen	OK
Audiosysteem	Zaal A,B,C met bediening in de B zaal en in de ademtocht
Beeldscherm(en)	Beamer in zaal B Beamer in de ademtocht Beeldscherm in de vergaderzaal
Rolstoeltoegankelijkheid	OK, geen drempels
Diefstal- brandbeveiliging	en Brand- en inbraakdetectie (2022)
Bliksembeveiliging	Neen
Gsm-operatoren	Neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en	Onderzocht maar niet rendabel momenteel Opnieuw in onderzoek wegens noodzaak zes laadpalen voor auto's
Regenwateropvang		Niet gepland
Dakisolatie		Niet uitvoerbaar zonder de waarde van het gebouw als waardevol representatief voorbeeld van brutalistische postconciliere woonkerk aan te tasten
Groendak		Niet onderzocht Kan worden onderzocht naar passiefgroendak bij renovatie van dakbedekking
Warmtepomp		Niet onderzocht
Warmtenet		Niet onderzocht
Windenergie		Niet onderzocht
Aquathermie		Niet onderzocht

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Neen
- Aanwezigheid andere dieren? Neen
- Aanwezige vliegopeningen? Neen
- Aanvliegroutes? Neen

Bouwfysische toestand

- Goed
- Monumentenwacht: inspectie exterieur en interieur in 2024 (rapport in opmaak)
- Uitgevoerde restauratiewerken + jaar:
  - 2014: Vernieuwing zalen A/B/C voor dubbelgebruik als kerk en als zalen met aangepast sanitair en keukens. Gescheiden door verplaatsbare brandvertragende en geluidswerende wanden. Volledig gerealiseerd.
  - 2016: Gefaseerde update van de volledige elektrische installatie volgens de vigerende normen. Volledig gerealiseerd 2024
  - 2022: Plaatsen van brand- en inbraakdetectie met alarmcentrale

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
2026	verwijderen asbest in de kelder. Afkitten van de ramen. (zonnepanelen en laadpalen)
2031	gedeeltelijke vernieuwing van de dakbedekking door EPDM met eventueel passiefgroendak

2.17.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Joannes-Boscokerk is gelegen in Kessel-Lo, middenin het woonweefsel. Ze is door architect Marc Dessauvage ontworpen en werd geconcipieerd als een combinatie van kerk en gemeenschapscentrum zodat een polyvalent gebruik van de ruimte reeds bij aanvang vooropgesteld was.

Zij wordt niet ontsloten door een weginfrastructuur op bovenlokaal niveau. De bereikbaarheid met de auto is niet gericht op bovenlokaal niveau. Parkeergelegenheid is er op eigen terrein voor een 20-tal auto's. In de omgeving is er parkeermogelijkheid op het openbaar domein.

Op lokaal niveau kan de Bosco-site goed ontsloten worden via het Jan Vranckxpad voor fietsers en voetgangers. Dit pad vormt een verbinding doorheen Kessel-lo vanaf het park Belle-Vue tot aan de Diestsesteenweg. Alle functies, en in het bijzonder de site Bosco, gelegen aan het Jan Vranckxpad, zijn dan ook zeer goed met de fiets te bereiken voor bewoners van Kessel-lo. Er is ook een bushalte bij het Don Bosco gemeenschapscentrum.

2.17.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Zoals reeds beschreven maakte de architect Desauvage geen onderscheid meer tussen kerk en huis. Hij ontwierp de Sint-Johannes-Boscokerk als een plaats van ontmoeting. En dat kan religieus en/of profaan zijn. Het is dus een multifunctioneel gebouw. Daarom noemen wij het gebouw het Don Bosco gemeenschapscentrum. Geen enkele officiële, klassieke benadering (verwoording), ook in dit document, beantwoordt aan de functie van het gebouw. Zelfs na meer dan vijftig jaar vervult het Don Bosco gemeenschapscentrum zijn oorspronkelijke functie. Het is mee geëvolueerd met de maatschappelijke veranderingen.

De kerk is in gebruik voor rooms-katholieke erediensten. In 2024 kwamen ongeveer 30 personen tweewekelijks naar de viering. Deze hebben plaats in Ademtocht, een kleinere plaats (90 plaatsen capaciteit) die uitsluitend voor erediensten wordt gebruikt. Uitvaarten in intieme kring hebben ook in Ademtocht plaats. Voor uitvaarten met vele aanwezigen wordt het grote centrum gebruikt. Vele pastorale taken zoals catecheses, communies en vormsels zijn nu in een ruimere eenheid, de pastorale zone Kesselinde, opgenomen. Door de capaciteit van het Don Bosco gemeenschapscentrum blijft dit gebouw ook binnen de pastorale zone Kesselinde een belangrijke rol vervullen met onder andere vieringen voor de hele zone (zeven plaatselijke gemeenschappen). De scouts van Vlierbeek en de Chiro van Blauwput zijn ook regelmatige huurders. Voor hun grote activiteiten doen deze jeugdbewegingen beroep op het Don Bosco gemeenschapscentrum.

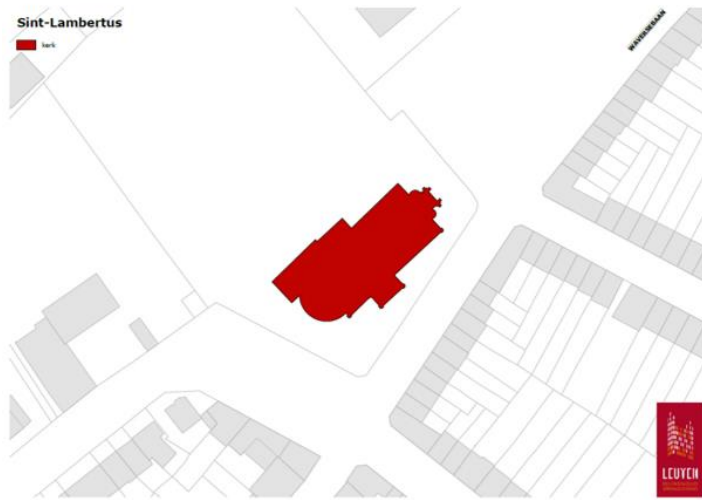
Naast de rooms-katholieke eredienst, komen in de kerk ook wekelijks de Christian Boanerges Gospel Ministry en de Calvary Methodist Church samen. De kerk is dus eveneens aangeduid voor medegebruik.

Daarnaast kent de kerk nevenbestemmingen in de tijd: ze wordt in belangrijke mate gebruikt als gemeenschapscentrum en feestzaal, zoals architect Marc Dessauvage het in zijn ontwerp van de kerk

met gemeenschapscentrum had voorzien.

Wekelijks wordt de ruimte gebruikt door de harmonie als repetitieruimte. Verschillende keren per jaar wordt de ruimte door het rode kruis als bloedinzamelplaats. Vanwege de modulaire indeling en zijn maximale capaciteit is dit een onmisbaar gebouw in de ruime omgeving. Verschillende keren per jaar wordt de ruimte door het rode kruis als bloedinzamelplaats. Vanwege de modulaire indeling en zijn maximale capaciteit is dit een onmisbaar gebouw in de ruime omgeving.

2.18. Sint-Lambertus, Heverlee

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.18.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Lambertus

Geografische ligging

- Waversebaan zonder nr., 3001 Heverlee
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Lambertus

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Lambertus

Bescherming(en)/vastgesteld

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - [Parochiekerk Sint-Jozef en Sint-Lambertus | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed, 2021 - [Orgels kerk Sint-Lambertus | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.18.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Waardering: waardevol

Stijl: neoromaans

Kerktype: basilica

Bouwgeschiedenis:

In 1877 werd gestart met de bouw van de neo-romaanse Sint-Lambertuskerk aan de Waversebaan, naar de plannen van architect L.A.F. Van Arenbergh. De kerk werd ingewijd op 4 oktober 1880.

In de periode 1963-1964 zorgde deken Gerard Verdee voor een grondige restauratie, een nieuwe sacristie, weekkapel en kooromgang werden bijgebouwd. Tevens werd de kerk aangepast aan de noden van de liturgie na het Tweede Vaticaans concilie. Zo werd een nieuw wit-marmeren altaarpodium geplaatst in het midden van de kerk.

De (bouw)geschiedenis van deze parochiekerk werd nog niet grondig onderzocht.

Beschrijving kerk:

De kerk, opgetrokken in baksteen in neoromaanse stijl, heeft de vorm van een Latijns kruis, met een groot schip, kruisbeuken en zijbeuk. Karakteristiek en uniek zijn de gewelven, gevormd door Philibertspanten (houten boogspanten ontwikkeld in 1561 door Philibert Delorme).

Orgels:

Doksaalorgel:

Het instrument is gesigneerd "*Orgue construit par L. Vandeplass facteur d'orgues et cleric-organiste de cette église 1882*". Deze zo goed als onbekende orgelbouwer herbruikte hierbij materiaal van het orgel uit de oude kerk, dat naar constructie-eigenschappen te oordelen mogelijks een werk was van de

orgelmakers Delhaye uit Antwerpen. De laatste herstellingswerken zijn van H. Van de Loo (Leuven), 1948. Het orgel, dat al van rond 1960 onbespeelbaar was, is na de ingebruikname van respectievelijk een electronium en een koororgel (1994, zie verder) op het doksaal blijven staan. Een gedeelte van de inhoud is verwijderd.

Koororgel:

Het orgel was in 1904 gebouwd door de Amsterdamse orgelbouwer P.J. Adema voor de (in 1986 afgebroken) kapel van het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis in Amsterdam. Het werd vervolgens als occasie-instrument verkocht en in 1994 door orgelbouwer S. de Wit (Nieuw-Vennep) in Heverlee geplaatst. Deken John Van Echelpoel zorgde in 1994 voor een **nieuw orgel** in de apsis van het vroegere koor. Het is een Adema-orgel, afkomstig van een afgebroken kapel in Amsterdam.

Roerend patrimonium:

Beschermde roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: De kerk bezit nog stukken afkomstig uit de vorige kerkgebouwen. Op de zolder staat veel van het preconcliair neogotische interieur. Diverse stukken hebben een link met de Arenbergfamilie. Vermeldenswaardig zijn [een 18de-eeuws kruisbeeld](#) een [19de eeuws beeld van OLV op de Maansikkel](#), [een 17de-eeuwse monstrans](#), [19de-eeuws liturgisch vaatwerk](#), [19de-eeuwse houtsnijwerken van Charles Geefs](#), 4 heiligenbeelden van Charles Geets, 19de-eeuwse preekstoel.

Inventaris: Opgemaakt in 2022 in Erfgoedplus. De inventaris beslaat zowel de kerk als de pastorie. Bestaat uit 207 items waarvan niets openbaar. Ook enkele stukken behorende tot de Poolse gemeenschap staan in deze inventaris.

KIK: [13 items](#)

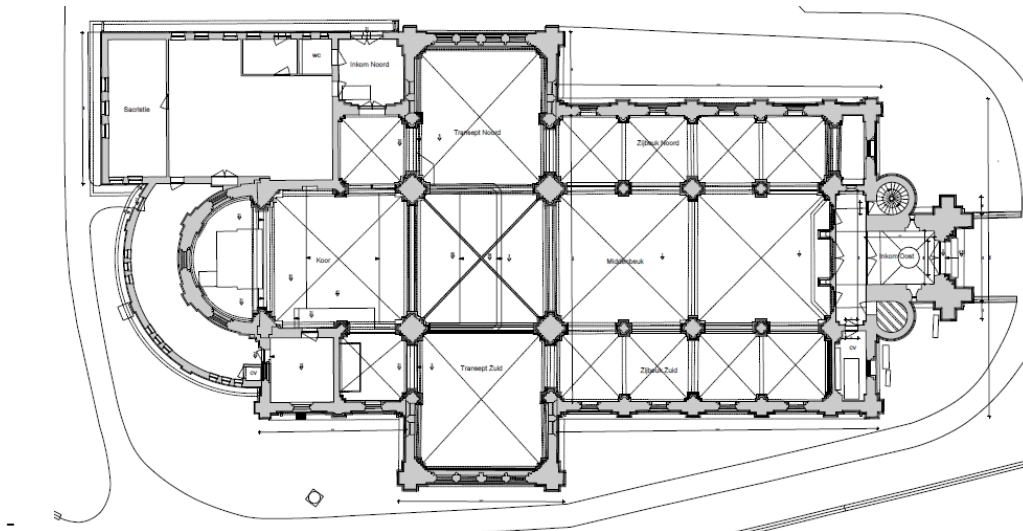
Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie 20 januari 2016

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Inventaris openbaar maken

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 988 m² (incl. sacristieën, rondgang, portalen, CV-lokaal en (trap)torentjes)

- noteer de vrije hoogte: schip & transept: ca. 14,70 m.; zijbeuken: ca. 7 m.
- aantal zitplaatsen: 410

Opbouw (optioneel)

Aantal en soort bijruimtes:

- Winter / weekkapel met afzonderlijke inkom, sacristie en kleine berging
- Rondgang, verbinding weekkapel – vroegere sacristie, in gebruik als berging
- Andersvalidentoilet (zijportaal)
- Lokaal verwarming achteraan in de kerk

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: te onderzoeken

- De weekkapel is afzonderlijk toegankelijk

Voorzieningen

Sanitair	ja, incl. mindervaliden
Verwarming	Vernieuwd in 2015
Verlichting	Vernieuwd in 2021
Keukenvoorzieningen	Niet aanwezig
Audiosysteem	OK (2021)
Beeldscherm(en)	OK (2021)

Rolstoeltoegankelijkheid	Rolstoeltoegankelijk via ingang zijportaal. Koorgedeelte niet rolstoeltoegankelijk
Diefstal- brandbeveiliging	en Branddetectie OK Inbraakpreventie niet aanwezig
Bliksembeveiliging	niet aanwezig; voorzien bij restauratiewerken toren
Gsm-operatoren	aanwezig

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en Neen
Regenwateropvang	Neen
Dakisolatie	Neen
Groendak	Neen
Warmtepomp	Neen
Warmtenet	Neen
Windenergie	Neen
Aquathermie	Neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? neen
- Aanwezigheid andere dieren? Jaarlijks koppel broedende slechtvalken (4 uitgevlogen jongen in 2024). Er werd een kramplaats geïnstalleerd boven in de toren
- Aanwezige vliegopeningen? /
- Aanvliegroutes? /

Bouwfysische toestand

Monumentenwacht is aangesteld voor periodieke inspecties van de kerk.

Sinds de laatste inspectie van het interieur in 2016 werd het interieur gerestaureerd en geschilderd. Het exterieur werd geïnspecteerd in 2021, de toren na stormschade in 2022.

- Exterieur :
  - Daken, in zeer goede toestand : vernieuwd in 2014 (uitgezonderd de toren)
  - Gevels, in matige toestand :
    - Verspreid aangetaste/verpoederde baksteen
    - Schade aan voegwerk

- Houten kroonlijsten, in goede toestand (vernieuwd in 2014), afwerkingslagen staan plaatselijk schraal
  - Glasramen
    - Roosraam toren, in zeer goede toestand : gerestaureerd in 2021.
    - Overige ramen zijn in slechte toestand : te conserveren / restaureren, en voorzetbeglazing te herbekijken
  - Toren : in slechte tot zeer slechte toestand (dossier in opmaak) :
    - De dakbedekking in natuurleien is verweerd door ouderdom, loden aansluiten zijn verschoven ;
    - De daken zijn niet voorzien van genormeerde ankerpunten en ladderhaken, waardoor inspecties en herstellingen (zonder hoogtewerker) niet mogelijk zijn ;
    - Het houten timmerwerk is aangetast ;
    - De torenzolder is vervuild (kadavers, zwammen, schimmels, houtborende Insecten) ;
    - De smeedijzeren topbekroning is verroest, de loden muts verweerd, vergulding van kroon en haan zijn verweerd ;
    - Natuurstenen elementen : vervuild, vertonen barsten en verschuivingen, er is uitgespoeld voegwerk,
    - Delen in baksteen : plaatselijk verpoederde / aangetaste stenen, en uitgespoeld voegwerk ;
    - Houten kroonlijsten : verweerde afwerkingslagen, plaatselijk ingerot ;
    - Bliksemafleiding : niet conform, te vernieuwen ;
- Interieur :
  - Algemeen : in zeer goede toestand (recent gerestaureerd)
  - Doksaalorgel doksaal : in slechte toestand (niet meer in gebruik)
  - Koororgel : in goede toestand
  - Klokkeninstallatie & torenuurwerk :
    - Klokkeninstallatie : in goede toestand, enkel roestbehandeling uit te voeren op metalen onderdelen van luidbruggen en luidwielen klokken
    - Torenuurwerk : het centraal motordrijfwerk is in goede toestand (vernieuwd in 2016), de stenen wijzerplaten en de wijzerverdeelwerken zijn in slechte toestand.
- Technische installaties :
  - Verwarming : in orde
  - Elektriciteit en verlichting, audio en beeldschermen : in orde
  - Branddetectie : in orde
  - Bliksemafleiding : te vernieuwen
  - Sanitair, in orde
- De stenen wijzerplaten en de wijzerverdeelwerken werden in die periode niet gerestaureerd. De toren stond niet in stelling. Het.

Uitgevoerde restauratiewerken + jaar :

- 2014 : Vernieuwing daken (uitgezonderd de toren), en restauratie timmerwerk zolders en gewelven
- 2015 : Vernieuwing verwarmingsinstallatie
- 2016 : Vernieuwing klokkeninstallatie
- 2021 : Restauratie / schilderwerken interieur :
  - Vernieuwing sanitair, aangepast voor andersvaliden
  - Vernieuwing vloer portalen
  - Vernieuwing verlaagd plafond weekkapel
  - Zichtbaar maken (verplaatsen) eerste steen
  - Herplaatsen epitaaf oorlogsslachtoffers 1914-1918
  - Restauratie roosvenster boven de hoofdingang, en restauratie zuiltjes boven hoofdingang,
- 2021 : Vernieuwen elektrische installatie :
  - Vernieuwen verlichtingsarmaturen
  - Vernieuwing audio
  - Plaatsing beeldschermen
  - Installatie branddetectie

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
2026	Restauratie toren Klokkeninstallatie : restauratie metalen onderdelen luidbruggen en luidwielen klokken Torenuurwerk : restauratie stenen wijzerplaten Vernieuwen bliksemafleiding
Te bepalen	Restauratie gevels

2.18.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Lambertuskerk is gelegen in Heverlee. De omgeving van de kerk omvat een aantal voorzieningen zoals het voormalig deelgemeentehuis (dat vermoedelijk een herbestemming zal krijgen als gemeenschapsvoorziening), een basisschool, wijkcommissariaat van de politie. In het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Leuven wordt deze omgeving beschreven als een te versterken zone voor gemeenschapsvoorzieningen van lokaal belang.

De ontsluiting van deze locatie is goed met de auto. Er is parkeergelegenheid voor de kerk en op het Van Arenbergplein (op wandelafstand van ongeveer 150m). Op zondag is er markt in Heverlee zodat de

kerk niet langs de voorzijde te bereiken is met de auto. De parkings zijn dan ook niet beschikbaar want ingenomen door de markt.

Voor fietsers is er momenteel geen aangepaste infrastructuur voorzien. De omgeving van de Naamsesteenweg bijvoorbeeld zou nog veel veiliger moeten worden ingericht of een alternatieve route worden voorzien om de fietsbereikbaarheid te optimaliseren.

Aan de noordzijde van de kerk is het Arenbergpark gelegen met campussen van KU Leuven, recreatiemogelijkheden. Het hoogteverschil tussen de Sint-Lambertuskerk en de Kardinaal Mercierlaan waar het park op aansluit, bedraagt ongeveer 6m. Momenteel is er trap om voor voetgangers dit hoogteverschil te overbruggen. Een verbetering van deze infrastructuur zou de ontsluiting van de site van de kerk voor fietsers en voetgangers zeer sterk kunnen verbeteren.

Op een afstand van ongeveer 200m bevindt zich een bushalte en het treinstation van Heverlee

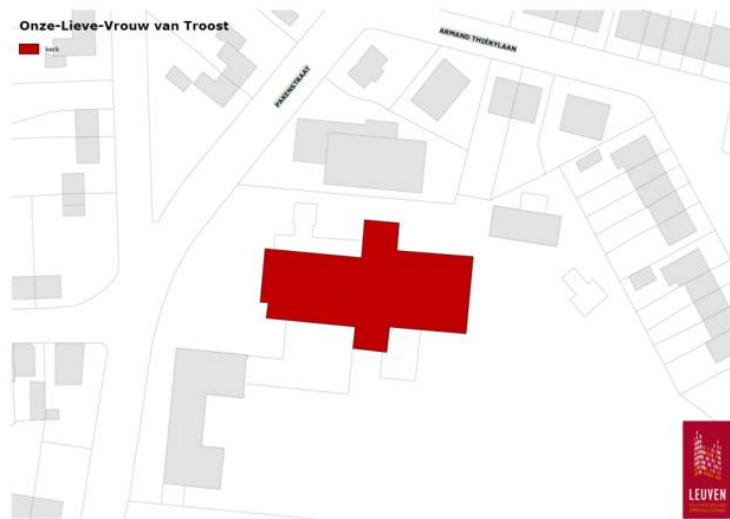
2.18.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Lambertuskerk is in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst en kent gemiddeld 310 aanwezigen op de wekelijkse vieringen. De hoge aantallen zijn het gevolg van de aanwezigheid van de Poolse Gemeenschap.

In 2024 bedroeg het jaarlijks aantal huwelijken 3, doopsels 9 en uitvaarten 8.

De Sint-Lambertuskerk heeft nevenbestemmingen in de tijd: de kerk wordt gebruikt als repetitieruimte voor kerkkoren, voor concerten en beperkt ook voor andere culturele evenementen.

2.19. Onze-Lieve-Vrouw van Troost, Heverlee

2.19.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw van Troost Heverlee

Geografische ligging

- Pakenstraat 65 B, 3001 Heverlee
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Onze-Lieve-Vrouw van Troost

Eigenaar: Vereniging Paters Augustijnen

2.19.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: **waardevol**

Stijl: neoromaans

Kerktype: basilica

Bouwgeschiedenis en beschrijving:

(zie ook de publicatie “Onze-Lieve-Vrouw van Troost 1957 Heverlee 2007”):

In 1946 beslisten de Augustijnen een klooster op te richten in Heverlee, ter vervanging van het Leuvense klooster dat tijdens de Franse Revolutie werd opgeheven. In 1949 nam de gemeente Heverlee het initiatief om twee woonwijken te laten bouwen in de omgeving van het te bouwen klooster. Daar lagen naast een oefenterrein van de kazerne voornamelijk weiden en akkerland. Er zijn geen geschreven sporen gevonden voor afspraken voor de oprichting van een parochie, maar de feiten tonen aan dat de bouw van de twee wijken tussen 1951 en 1954 onmiddellijk gevolgd werd door de bouw van de kerk tussen 1954 en 1957 die voldoende groot werd opgevat om als parochiekerk te worden gebruikt. De kerk werd ontworpen door architect Karel Van Cauwenberghe uit Eeklo. Het klooster werd gebouwd tussen 1955 en 1958. De parochie werd op 4 maart 1957 door het aartsbisdom officieel erkend.

Van 3/1/1955 tot 21/3/1955 lag de bouw stil vanwege de strenge winter. Dit belette pater Leo Coppens echter niet om op 26/1/1955 te beginnen met het schilderen van de gewelven. Hij gebruikt de stellingen van de metselaars en stukadoors. Telkens als een gewelf bouwkundig klaar was, beklom hij de stellingen om de gewelven te voorzien van een schildering. Het geheel van de schildering is één beweging vanuit de vier zijden van de kerk naar het centrale gewelf: het hemelse Jeruzalem met de kroning van Maria. De schilderingen worden gedetailleerd beschreven in de publicatie “Onze-Lieve-Vrouw van Troost 1957 Heverlee 2007”.

De glas-in-loodramen werden vervaardigd tussen 1957 en 1968 naar ontwerp van Frans Cox. Ze stellen naast de vier evangelisten en diverse heiligen, grotendeels heiligen en zaligen van de Orde der augustijnen voor. De glasramen worden in dezelfde bovenstaande publicatie beschreven.

In de kooromgang is een kruisweg in gebakken klei in de zijmuren ingemetseld. Deze kruisweg is van de hand van pater Leo Coppens.

Op 22/12/1955 wordt de nog niet afgewerkte kerk ingewijd. In 1956 werd de klok, gegoten door de firma Sergeys uit Leuven, ingewijd.

Het orgel uit 1958 werd gebouwd door Henry Laureys uit Ledeberg op basis van een uniek concept. Alle registers kunnen op elk klavier onafhankelijk gebruikt worden via een “elektronisch brein”, een voor die tijd technisch hoogstandje.

Orgel:

Orgelbouwer:	H. Laureys en zonen (Gent)
Bouwjaar of periode:	1958
Tractuur:	electronisch
Restauratie:	Pels-D’Hondt, ca. 1998
Historische waarde:	nihil
Bestemming:	Liturgie, concerten, orgelstudie
Varia:	Een uitgebreid unit-orgel. Daardoor weinig artistieke waarde. Wel erg functioneel voor de liturgie en voor orgelstudie.

Roerend patrimonium:

Beschermde roerend erfgoed: Geen

Roerend erfgoed: Het erfgoed dateert van de 20ste eeuw en heeft een sterke link met de Augustijnen.

Inventaris: Opgemaakt in 2022 in Erfgoedplus, behalve de sacristie. Bestaat uit 157 items waarvan enkel de klok openbaar. Stukken eigendom van de Paters Augustijnen.

KIK: Niet

Interieurrapport Monumentenwacht: Interieurinspectie 3 oktober 2018.

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Houten meubilair controleren op schimmel en ongedierte en reinigen.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 3427,855 m²
- vrije hoogte: 22,5 m.
- aantal zitplaatsen: 600 + 200 extra mogelijk

Opbouw (optioneel)

Aantal en soort bijruimtes:

- winterkapel, bestemd voor eucharistievieringen met beperkt aantal bezoekers en voor koorrepetities.
- een grote gang, ruimte, als zijgang in de kerk en gebruikt als vergaderruimte, catechese, andere bijeenkomsten.
- Sint Ritakapel in aparte ruimte

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: te onderzoeken

Voorzieningen

Sanitair	Ja, naast de winterkapel
Verwarming	Verwarming met warme lucht (Verwarming op gas is in behandeling). Is dringend aan vervanging toe en kan hopelijk in orde gesteld worden met een nieuwe brander. Installatie staat in de kelder
Verlichting	Vernieuwd 2015
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	Ja: werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Ja: 1

Rolstoeltoegankelijkheid	Ja: buiten is een schans aanwezig aan de inkomtrap om de kerk binnen te komen (dit is er een metalen loopbrug). In de kerk is er een metalen mobiele loopbrug die ook kan gebruikt worden voor de toegang tot het klooster. Bewoners van het klooster of bezoekers kunnen ook via de kerk en de catechesegang met een rolstoel in het klooster geraken.
Diefstal- brandbeveiliging	en De deur van de kerk en deze van de verbindingsgang naar het klooster zijn beveiligd met een veiligheidsleutel. Er is geen detectiesysteem.
Bliksembeveiliging	Ja op de kerktoren en via Heleblitz jaarlijks gecontroleerd
Gsm-operatoren	Ja: Mobistar, maar misschien ook nog andere.

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en	Neen
Regenwateropvang		Neen
Dakisolatie		Neen
Groendak		Neen
Warmtepomp		Neen
Warmtenet		Neen
Windenergie		Neen
Aquathermie		Neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Neen
- Aanwezigheid andere dieren? Neen
- Aanwezige vliegopeningen? Neen
- Aanvliegroutes? Neen

Bouwfysische toestand

- Samenvatting rapport Monumentenwacht
- Uitgevoerde restauratiewerken + jaar:
  - Verwijderen en vervangen van radioactieve bliksemafleider.
  - Plaatsen van ladderhaken over het volledig dak
  - Vervangen van leien waar nodig
  - Vervangen van dakgoten en schilderen van de dakgoten

- Vervangen van zink boven de kooromgang
- Vervangen van afvoerbuizen
- Twee toegangsladder van boven de gewelven naar de dwarsbeuken
- Twee dakvenster op het hoogste dat die toegang geven tot het volledig dak
- Plaatsen van een loopbrug boven de viering (verbinding boven de gewelven van de loopbrug boven het schip en deze boven het priesterkoor.
- Loopvlak op de trappen voor rolwagens
- Herstelling trappen
- Schilderen van venster (in- en uitwendig) en deuren van de kerk.
Werken in eigen beheer:
- Plaatsen van leuning langs de loopbrug boven de gewelven en boven de zijbeuken.
- Plaatsen van verlichting boven de gewelven, de zijbeuken en in de spits van de toren.
- Plaatsen van ladders die toegang geven tot de torenspits
- Vervangen van houten vloer boven de Ritakapel (Wordt beëindigd mei 2017)
- Plaatsen van verlichting op diverse plaatsen. Al dan niet met een naderingsdetector om energie te sparen.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
2025	goed functioneren van de verwarming
Lange termijn	daken

2.19.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De parochiekerk van de parochiale gemeenschap Onze-Lieve-Vrouw van Troost is samen met het ten zuiden aanpalende augustijnenklooster Sint-Thomas van Villanova gelegen langs de Pakenstraat en situeert zich op het hoogste punt van deze steil oplopende straat. De bouw van de kerk begon in 1952, toen ook de naastgelegen woonwijken Groenhof en Withof werden gebouwd in opdracht van het gemeentebestuur. Ten zuiden van de kerk bevindt zich het militair domein, ingesloten door de Kerspelstraat, De Milseweg, de Ondernemingenweg en de Hertogstraat.

De kerk is vlot bereikbaar: te voet, met het openbaar vervoer (bushalte), met de fiets en de wagen. Bij de kerk is beperkt parking voor wagens en fietsen voorzien.

2.19.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk is in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst door de paters augustijnen, de parochiale en de Filipijnse gemeenschap. In de kerk vinden eucharistievieringen plaats op de weekdays (paters augustijnen), op zaterdagavond en op zon- en feestdagen. De Filipijnse gemeenschap gebruikt de kerk elke eerste zondag van de maand.

Het aantal aanwezigen op de wekelijkse vieringen bedraagt 65 personen volgens de telling van 2024. Op Kerstmis 2024 waren 244 mensen aanwezig.

In 2024 vonden in de kerk 6 dopen en 5 uitvaarten plaats. Er waren geen huwelijken.

Daarnaast heeft de Onze-Lieve-Vrouw van Troostkerk nevenbestemmingen in de tijd:

- Wekelijks vinden er 4 repetities van zangkoren plaats.
- Het aantal concerten is in stijgende lijn: Augustinusconcert, concerten door de lokale koren en andere initiatieven, zoals Leuven-Orgelstad
- De kerk wordt eveneens gebruikt voor orgellessen door leerlingen die muziekopleiding volgen.

2.20. Onbevlekt Hart van Maria, Terbank/Heverlee

2.20.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Onbevlekt Hart van Maria

Geografische ligging

- Tervuursesteenweg 92B-3001 Terbank
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Parochie Terbank Heverlee

Eigenaar: Kerkfabriek Onbevlekt Hart van Maria

Bescherming(en)/vastgesteld

- Bouwkundig erfgoed: [Parochiekerk Onbevlekt Hart Van Maria | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.20.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: te onderzoeken

Stijl: regionalisme

Kerktype: zaalkerk

Bouwgeschiedenis:

In 1943 werd door kapelaan Victor De Vadder (1901-1992) de hulpparochie Onbevlekt Hart van Maria in Terbank (Heverlee) opgericht. Een jaar later werd een noodkerk ingericht in een schuur langs de Tervuursesteenweg (vandaag nummer 97 A), toen in eigendom van de familie De Coster. In opdracht van Victor De Vadder en naar ontwerp van architect Frans Vandendael werd in 1953 de bouw van de nieuwe kerk aangevangen. Op 24 juli 1955 werd het voltooid gebouw consacreerd. In 1975 bouwde Bernard Pels-D'Hondt een mechanisch orgel voor de kerk.

De parochiekerk in regionalistische stijl met neogotische reminiscenties werd in 1953 gebouwd in opdracht van pastoor Victor De Vadder, die slechts 10 jaar eerder de hulpparochie Onbevlekt Hart van Maria had opgericht in Terbank (Heverlee). De bakstenen kerk met lichtbeuk, zijbeuken en vierkante klokkentoren heeft een rechthoekig, noordelijke georiënteerd koor. Het ontwerp voor de kerk is van de hand van Frans Vandendael. Vandendael was een erg actief als architect in Heverlee, alsook in de lokale politiek. Hij is gekend als ontwerper van burgerhuizen en voornamelijk van grote naoorlogse woonwijken in Heverlee (Park en Terbank). De kerk Onbevlekt Hart van Maria is een typerend voorbeeld van de regionalistische strekking in de vroege naoorlogse kerkenbouw, en sluit wat betreft het interieur in een versoberde vorm aan bij het baksteenexpressionisme van het late interbellum.

Beschrijving kerk:

De parochiekerk uit 1953 is ingeplant achter de rooilijn van de Tervuursesteenweg. Een half rond plein tussen lage bakstenen muurtjes met ezelsrug leidt via een breed trappenbord naar het rechthoekige plein voor de kerk, dat centraal is ingelegd met een kruisteken uit grijze steen. Het driebeukige gebouw samengesteld uit een brede hoge middenbeuk en smalle lage zijbeuken van zeven traveeën, heeft een rechthoekig koor dat naar het noorden gericht is. De middenbeuk en het koor zijn afgedekt met hoge, leien zadeldaken. De lichtbeuk is in elke travee geopend door een spitsboogvormig tweelicht. Aan de straatzijde rust de zuidelijk georiënteerde, bakstenen voorgevel op een natuurstenen plint. Het centrale spitsboogportaal wordt geflankeerd door twee kleinere spitsboogvormige zijportalen, die alle toegang geven tot de middenbeuk. De opgeklampte houten deuren hebben versierde zwarte smeedijzeren gehengen. Twee kleine spitsboogvensters met een natuurstenen lekdrempel in de uiterste traveeën verlichten telkens de zijbeuken. De bovengleding van de puntgevel is opengewerkt door een spitsboogvormig vijflicht met natuurstenen lekdrempels, en de top door een rond venster. De nok wordt bekroond door een natuurstenen kruis. Boven de westelijke zijbeuk rijst een vierkante klokkentoren op onder een leien tentdak, aan drie zijden geopend met spitsboogvormige lancetvensters met een bakstenen lekdrempel. De topgeleding is aan elke zijde opengewerkt door drie spitsboogvormige galmgaten met elk drie galmborden en een natuurstenen lekdrempel. Het tentdak is getopt met een windroos met windhaan op een bol. De toren doet sinds 2004 dienst als zendmast. De antennes worden gecamoufleerd door kunststof omhulsels in imitatiebaksteen.

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: Geen

Roerend erfgoed: Het erfgoed dateert uit de jaren 1950 en later. Bijzonder zijn de kruisweg uit Maredsous uit 1955, 19de eeuwse preekstoel uit het voormalig Dominicanessenklooster Tabor, Miskelk met apostelen met meestertekens, Kelkset gemaakt door Hubert Caers uit 1944.

Inventaris: Opgemaakt in 2017 in Erfgoedplus. Bestaat uit 254 items waarvan 3 openbaar.

KIK: [Enkel kerk zelf](#)

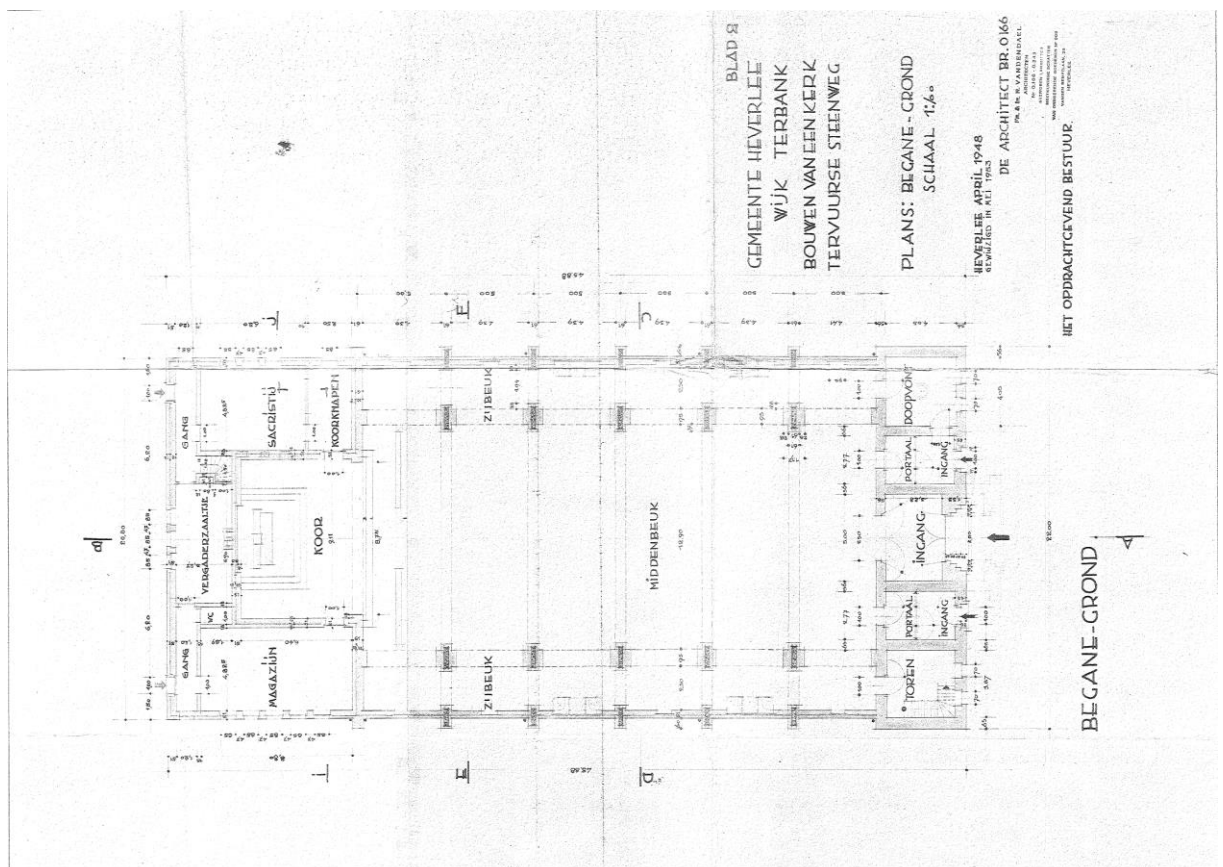
Interieurrapport Monumentenwacht: geen interieurinspectie

Prioriteiten voor erfgoedzorg: Interieurscan, erfgoedinventaris openbaar maken.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 803,175 m²
- grondplan:

- vrije hoogte: 9,65 m
- aantal zitplaatsen: 350

Opbouw (optioneel)

Aantal en soort bijruimtes:

- doopkapel, nu kastenhoek met afwasbak en babysitruimte
- weekkapel links van het koor
- sacristie rechts van het koor
- vrije ruimte achter het koor
- Doksaal
- Zolderruimte
- Kelder

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: opdeelbaarheid te onderzoeken. Er is een achterliggende koer + achterliggende grond.

Voorzieningen

Sanitair	Ja, 1 aan de ingang en 1 achteraan – geen andersvalidetoiletten
Verwarming	Volledig vernieuwd (2021)- aardgas
Verlichting	Volledig vernieuwd (2021)(LED)
Keukenvoorzieningen	ja, in de doopkapel- enkel afwasbak – geen keukentoeestellen
Audiosysteem	Ja; werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Neen
Rolstoeltoegankelijkheid	OK via hellend vlak van aan de straat rechts opzij en om het gebouw binnen te gaan aan de linkeringang. Koorgedeelte kan toegankelijk gemaakt worden met hellende vlakken opzij, momenteel niet aanwezig.
Diefstal- brandbeveiliging	en geïnstalleerde camera's aan de ingang, brandalarm met verschillende detectoren in de kerk bewegingslichtdetectoren aan de voorgevel
Bliksembeveiliging	Vernieuwd sinds 2024
Gsm-operatoren	Ja: Proximus & Orange. Onderhandelingen met Telenet lopen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen)	(en studie is gebeurd. Te weinig gebruik van de kerk momenteel. Enkel zaterdagavond en zondagochtend en occasioneel voor concerten
Regenwateropvang	Neen
Dakisolatie	Gewelfisolatie aangebracht in 2023

Groendak	Neen
Warmtepomp	Neen
Warmtenet	Neen
Windenergie	Neen
Aquathermie	Neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Neen
- Aanwezigheid andere dieren? Neen
- Aanwezige vliegopeningen? Neen
- Aanvliegroutes? Neen

Bouwfysische toestand

- Goed
- Monumentenwacht: inspectierapport exterieur (2022)
- Recent uitgevoerde werken;
  - Aanpassing bliksemafleiding.
  - Aanpassing toegankelijkheid toren voor onderhoudswerken op aanbeveling van Monumentenwacht.
  - Nieuwe geluidsinstallatie (2019)
  - Nieuwe elektriciteit, verlichting en verwarming sinds 2021-2022.
  - Verzakte rioolbuizen werden gelijktijdig aangepakt. (2020-2021)
  - Herstel niet-structurele barsten in metselwerk zowel binnen als buiten (2024)
  - Installatie keukenblok (afwas en kasten) in de vroegere doopkapel (2023)
  - Renovatie orgel (2022)
  - Nieuw aangelegde achterkoer (2022)
  - Isolatie zoldervloer (2023)
  - Dakwerken (2024) met aandacht voor de aanbevelingen van Monumentenwacht

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
s.d.	Regelmatig geplande onderhoudswerken zowel van groen als andere onderhoudscontracten van verwarming en beveiliging

2.20.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk Onbevlekt Hart van Maria is gelegen op de Tervuursesteenweg in Heverlee. Het gedeelte van de steenweg waar de kerk zich bevindt heeft een erg smal gabariet, met smalle voetpaden. Er zijn fietssuggestie-stroken aangelegd sinds 2021 en de snelheid is beperkt tot 30km/uur (regelmatige monitoring is vereist voor de handhaving). De bebouwing bestaat er uit een aaneenschakeling van woningen, gebouwd op de rooilijn. De algemene woonkwaliteit van deze woningen is er eerder gering. Een herinrichting van de bebouwing aan de noordzijde van de Tervuursesteenweg (aansluitend bij de kerk), zou de ruimtelijke kwaliteit sterk kunnen verbeteren en de beschikbare groene ruimte beleefbaar maken.

Aan de zuidzijde van de Tervuursesteenweg bevindt zich het openruimtegebied 'Groenveld' waar, volgens het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Leuven, voorzieningen zouden kunnen ingeplant worden.

De kerk zelf is verder van de rooilijn gebouwd zodat er een open ruimte ontstaat die als 'pleintje' kan fungeren. De bereikbaarheid van de site van de kerk via de Tervuursesteenweg met de auto is goed. De parkeerdruk in de omgeving is evenwel hoog en het aanbod beperkt, zodat parkeren steeds problematisch is.

De fietsontsluiting is gevaarlijk. De Tervuursesteenweg biedt, door het smalle gabariet, geen veilige omgeving voor de fietser. In het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Leuven wordt aangegeven dat een alternatief tracé voor de gevaarlijke Tervuursesteenweg voor de fietser moeten worden gezocht.

De smalle fietspaden en de drukke Tervuursesteenweg maken het bereiken van de kerk voor voetgangers ook niet makkelijk en veilig.

2.20.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk is liturgische ruimte voor 2 gemeenschappen:

- **voor Rooms-katholieke erediensten** met wekelijkse eucharistie op zaterdag (in 2024 gemiddeld 25 aanwezigen) en vieringen op de liturgische hoogdagen (125 aanwezigen op Kerst en 100 bij Pasen).

In 2023 waren er 5 doopsels en 1 huwelijk. Er waren 14 communicanten en 16 vormelingen in 2023. Het aantal uitvaarten is sterk teruggelopen sinds corona én beperkt door de werken in 2020 en 2021 waardoor het voorplein door een kraan werd ingenomen en lijkwagens niet konden voorrijden.

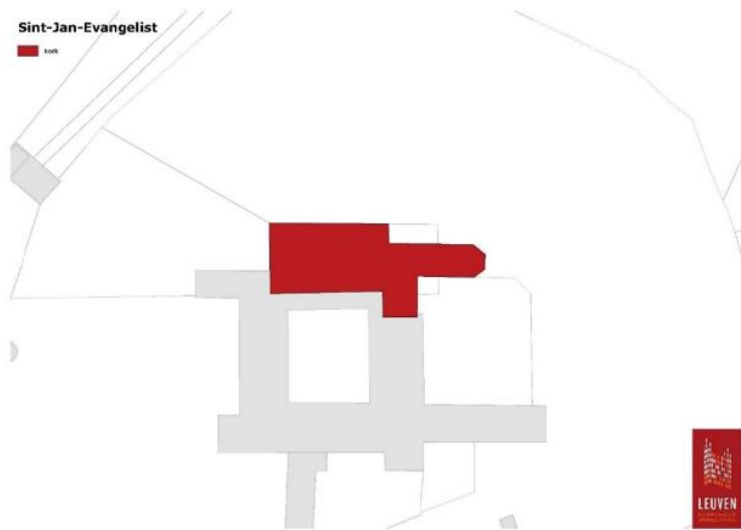
Schoolvieringen voor de scholen van Terbank en Don Bosco (lagere scholen en secundair) met Kerstmis en Pasen.

- **Protestantse erediensten** van ICEL (International Church of Evangelicals Leuven), wekelijkse op zondag van 10u tot 12u. Het gemiddeld aantal aanwezigen bedraagt 110 personen en is in stijgende lijn sinds corona.

De kerk is in medegebruik met de officieel erkende protestantse gemeenschap ICEL (International Church of Evangelicals Leuven): gemiddelde aanwezigen bij hun wekelijkse zondagdiensten is 110 personen, in stijgende lijn na COVID.

Daarnaast kent de kerk nevenbestemmingen in de tijd: de kerk wordt gebruikt voor repetities en optredens van verschillende koren: Adelante (koor van de parochie: tweewekelijks repetitie en opluistering van de diensten), Don Bosco school, PATI PATI solidariteitskoor, Het Leuvens Meisjeskoor en CD-opnames (Sybrand Maertens). De akoestiek wordt op prijs gesteld.

2.21. Sint-Jan-Evangelist, Heverlee

2.21.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Jan Evangelist

Geografische ligging

- Abdij van Park z. nr., 3000 Leuven
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Sint-Jan Evangelist

Eigenaar: Abdij van 't Park vzw

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd monument, K.B. 08.03.1940 - [Oude gebouwen abdij van het Park, parochiekerk Sint-Michiels, kasteel, gemeentehuis, parochiekerk Sint-Martinus en De Beuken | Besluiten | Onroerend Erfgoed](#)
- Beschermd cultuurhistorisch landschap: B.S.G. 03.07.1942 [Gebouwen en landschap in Vlaanderen | Besluiten | Onroerend Erfgoed](#)
- bouwkundig erfgoed, 2021 - [Norbertijnenabdij van Park | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

2.21.2. Beschrijving**a) Cultuurhistorische waarde**

Waardering: uiterst waardevol

Stijl: romaans-classicistisch

Kerktype: basilica

Bouwgeschiedenis:

De kerk werd ingewijd in 1228, maar pas voltooid in 1280-1296. Nadien werd de kerk nog grondig aangepast, vooral tijdens de 17de en de 18de eeuw. Het koor werd verbouwd in 1626 en ingericht in 1729. In 1728 werden de noordelijke kruisbeuk en 6 rechthoekige kapellen afgebroken. Op de zolder zijn sporen van de romaanse kerk terug te vinden. De toren werd opgetrokken naar ontwerp van A. Thys in 1729 en bekroond met een van een kleine, van een veelzijdige lantaarn voorziene spits; vlakke gevel geflankeerd door voluten en zwaar, arduinen portiek (circa 1750).

Beschrijving kerk:

De ruime kerk is gelegen op de verhevenheid van het kerkhof, en ten dele door de kloostervleugel en het 1718 gedateerde locutorium omsloten.

Tweede kerk der premonstratenzerabdij; geen enkel overblijfsel van de eerste, vermoedelijk voorlopige bidplaats. Gewijd in 1228, doch pas voltooid circa 1280-1296, later grondig gewijzigd. De plattegrond ontplooit een lang koor van drie traveeën voor een vijfzijdige koorsluiting, een zuidkruisarm en drie beuken van vijf onregelmatige traveeën, heden uitlopend op een zware toren boven een Toscaans portiek. Ensemble gemerkt door aanpassingen tijdens de 17de en 18de eeuw.

Lang koor opnieuw ingericht in 1729 (jaartal op de triomfboog); oorspronkelijke rechte koorsluiting sinds 1626 vervangen door een veelzijdige apsis van zandsteen; muurversiering van ijzerzandsteen en boogfriezen onder de goot langs de koormuren; vensteropeningen uit de 17de eeuw en wanden met steunberen versterkt tijdens de 18de eeuw.

Bewaarde noordarcade en zuidkruisarm (sacristie) niettegenstaande de afbraak in 1728 van de noordkruisarm en de zes rechthoekige kapellen die ongeveer naar cisterciënzerwijze geënt en in verbinding waren met de romaanse kruisarmen (opgravingen).

Beuken met vrij banale stucversiering bekleed in 1729; twee pijlers afgebroken aan elke zijde. Oorspronkelijke houten zoldering boven de vijf oude traveeën (bewaarde arcades in de eerste travee) en bovenlichten verstopt door de dakkap sinds de 18de eeuw. Overblijfselen van de romaanse buitenmuurversiering: rondboogvensters tussen lisenen bekroond met boogfriezen op rijk geprofileerde kraagstenen. Classicistische wanden en ramen van 1728-1729.

Brede toren van zandsteen, opgetrokken naar ontwerp van A. Thys in 1729 en bekroond met een van een kleine, van een veelzijdige lantaarn voorziene spits; vlakke gevel geflankeerd door volutes en zwaar, arduinen portiek (circa 1750).

Binnenin, brede en stevige vierkante travee van het schip, voltooid circa 1280 en overkluisd zoals de twee kleine aanpalende traveeën aan de noord- en zuidkant (kruisgewelven); gebonden stelsel, overgenomen uit de tweede helft van de 12de eeuw; men veronderstelt dat afgezien werd van de oprichting van een westtoren voor deze van een klokkentoren (naar cisterciënzerwijze); doorleven en vermenging van rondbogen en spitsbogen van gotische oorsprong (overgangsstijl); weggehakte basementen en kraagstenen. Van de originele romaanse gevel resten: in het midden, achter het classicistische, het grote romaanse portaal met onversierd boogveld en diepe dagkant verfraaid met colonetten voorzien van schachtringen, palmettenkapitelen en basementen met hoekbladeren; in de zuidzijbeuken, een kleiner gelijksoortig portaal en een oculus dat de muur doorbrak zoals het groot roosvenster van de hoofdgevel

Orgel

Orgelbouwer:	Merklin-Schütze (Brussel)
Bouwjaar of periode:	1853
Tractuur:	Mechanisch
Restauratie:	Project in ontwikkeling
Historische waarde:	Uiterst waardevol klinkend erfgoed.
Bestemming:	Liturgie, concerten

Het orgel is onbespeelbaar.

Roerend patrimonium

Beschermd roerend erfgoed: Als onderdeel van [Abdij van Park](#).

Roerend erfgoed: In het koor, schilderijen van P.J. Verhaghen 1771 -1782. Classicistisch meubilair met Lodewijk XVI-inslag onder meer de biechtstoelen achteraan in de zijbeuken en de cenotaaf der abten in het koor (J. Berge, 1729).

Inventaris: Opgemaakt en beheerd door Parcum.

KIK: [785 items](#) als onderdeel van Abdij van Park

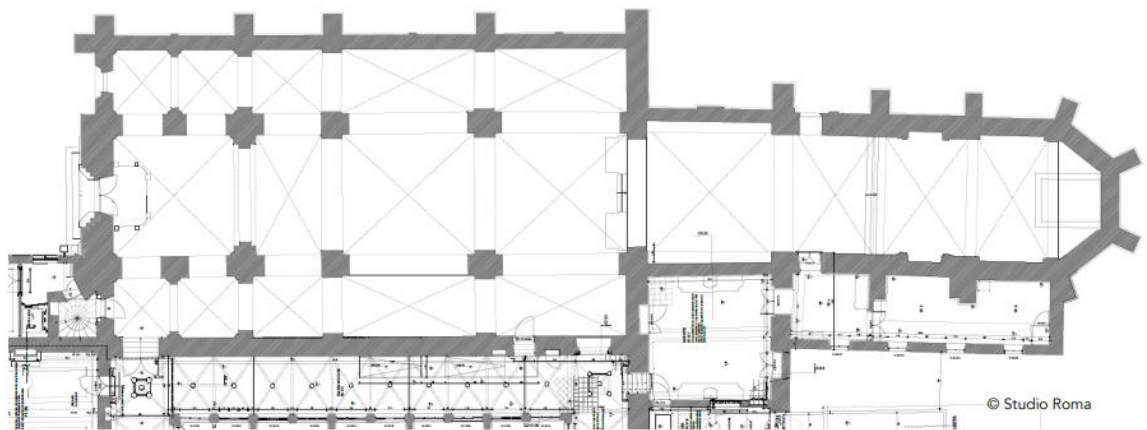
Interieurrapport Monumentenwacht: 2022, t.a.v. EAP

Prioriteiten voor erfgoedzorg: De erfgoedzorg van deze kerk wordt opgevolgd door EAP bv. en Parcum vzw.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 1034,008 m²
- grondplan:

- aantal zitplaatsen: ca. 200

Opbouw (optioneel)

Aantal en soort bijruimtes: sacristie en kleine technische ruimtes aan zuidzijde

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: geen, hangt vast aan claustrum van de abdij

Voorzieningen

Sanitair	1 toilet in kerk, toiletten bij EAP
Verwarming	Mahr-systeem, condenserende gasketel
Verlichting	grotendeels LED
Keukenvoorzieningen	neen, wel bij EAP
Audiosysteem	Ja, maar enkel voor vieringen (niet geschikt voor concerten)
Beeldscherm(en)	nee

Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, met tijdelijke helling aan voordeur; koorgedeelte niet
Diefstal- brandbeveiliging en	Neen en neen
Bliksembeveiliging	Ja, op de toren
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen) (en	neen
Regenwateropvang	neen
Dakisolatie	neen
Groendak	neen
Warmtepomp	neen
Warmtenet	Voorzien om verwarming van kerk te koppelen aan warmtepomp van de abdij
Windenergie	neen
Aquathermie	neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Ja, op de zolder. Regionaal landschap Dijleland en natuurland inspecteren dit jaarlijks.
- Aanwezigheid andere dieren? neen
- Aanwezige vliegopeningen? Ja, onder dakvoet
- Aanvliegroutes? neen

Bouwfysische toestand

Monumentenwacht inspecteerde de kerk in februari en maart 2024. Het verbeteren van de brandveiligheid van het gebouw, vernieuwen van de dakbedekking, herstel van dakkapellen en hemelwaterafvoeren, behandeling van de dakstructuur tegen aantasting door grote klopper en scheurvorming in het muurwerk en de gewelven zijn aandachtspunten die dringend moeten aangepakt worden.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk
-------------	-----------------------------------

2025	Fase 0: inkomportaal beschermen + stabiliteit doksaal controleren
2026?	Fase 1: dringende werken aan dak van toren

2.21.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Jan Evangelistkerk maakt deel uit van de abdij van Park. De gehele site van de abdij van Park heeft een zeer grote erfgoedwaarde waar veel bezoekers op afkomen, reeds vandaag, maar zeker in de toekomst.

In de jaren '90 heeft een uitgebreide vergadering met als leden de paters Norbertijnen, verschillende diensten van de stad Leuven, de provincie, het CRKC en onroerend erfgoed een masterplan voor de site opgemaakt waarin de nodige aandacht werd besteed aan de ontsluiting van de site, de herbestemming van de verschillende gebouwen en waarbij een restauratieconcept voor zowel de gebouwen als het landschap, beiden geklasseerd als monument, werd ontwikkeld.

Het masterplan kende een eerste verwezenlijking wanneer in 2003 de stad Leuven de landschappen en de gebouwen (behalve de zone binnen de binnenste abdijmuren) in erfpacht genomen heeft. In deze eerste fase werd onder andere de mariapoort gerestaureerd en de bezoekersparking aangelegd.

De verwezenlijking van het masterplan trad in september 2011 in een tweede fase wanneer de paters Norbertijnen de gehele site (behalve het kerkhof) in erfpacht gaven aan de stad Leuven. Minister Bourgeois keurde op hetzelfde moment een restauratie-enveloppe goed van 25.000.000 euro voor de restauratie van alle gebouwen van de abdij en de nodige herwaarderingsprojecten voor de beschermde landschappen van de site. Sindsdien worden , onderverdeeld in 5 fasen, de restauratiewerken uitgevoerd.

De verschillende gebouwen op de site worden of zijn ondertussen gerestaureerd en herbestemd: huis van de polyfonie (Mariapoort), brasserie (watermolen en st-janspoort), kerk in nood (wagenhuis – behoort niet tot de erfpacht), stallingen en tiendenschuur (boerderij stadslandbouw), burelen (provisorenhuis en gastenkwartier). Parcum heeft haar burelen in de westvleugel van de abdij en het spreekhuis, westvleugel en zolder van de oostvleugel is ingericht als museum voor religieuze kunst. De site zal eveneens nog steeds bewoond worden door de paters en (priester)studenten van de KUL.

De omgevende landschappen werden geherwaardeerd als historische moestuin, weide en hooivelden (via concessie aan een boer gegeven), natuurpark (voetbal- en tennisterreinen verwijderd), herstel van het waterbeheerssysteem op de vijvers en herwaarderung van de historische tuinen in en rond het claustrum.

Gelijklopend aan deze restauratieprojecten werkte de stad Leuven, in nauw overleg met Toerisme Vlaanderen, een concreet toeristisch ontsluitingplan uit met een gevarieerd aanbod voor zowel de Leuenaar als de internationale bezoeker van de site. De dienst onderwijs biedt , in samenwerking met de doe-boerderij, een aangepast leerpakket aan voor de Leuvense scholieren die de site bezoeken.

De kerk blijft dienst doen als parochiekerk en als abdijskerk. Op geregelde tijdstip vinden in de kerk eveneens concerten (door o.a. Alamire Foundation) of lezingen plaats. Sinds 2016 wordt de kerk in het toeristisch seizoen ook dagelijks open gesteld voor de bezoeker (met supposten van de stad Leuven). In 2018 werd in de toren van de abdijskerk een 'vredesbeiaard' geïnstalleerd.

De abdijsite, en de Sint-Jan Evangelistkerk in het bijzonder is bereikbaar met de auto via de Geldenaaksebaan. De bereikbaarheid kan evenwel bemoeilijkt worden door het vele verkeer op deze as. Aan de ingang van de abdij van Park is een parking voorzien. Een alternatieve parking (zeker voor bussen) is de parking op de Philipssite die op wandelafstand van de abdij gelegen is. Het verbeteren van de zichtbaarheid en toegankelijkheid van de site is een van de projecten waar de stad Leuven aan werkt.

Voor fietsers en voetgangers is de site langs verschillende wegen bereikbaar. De site bevindt zich op verschillende uitgewerkte fietsersrouten van oa de Provincie. Op een wandelafstand van ongeveer 700m is een bushalte aanwezig.

2.21.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk van Sint-Jan Evangelist is in gebruik voor de eredienst en kent gemiddeld 90 aanwezigen tijdens de wekelijkse zondagsvieringen. In 2024 vonden er 2 huwelijken, 2 dopen en 35 uitvaarten plaats. De kerk wordt ook meermaals per dag gebruikt door de Norbertijnen die gehuisvest zijn in de abdij.

Daarnaast kent de Sint-Jan Evangelist nevenbestemmingen in de tijd - voornamelijk concerten en culturele activiteiten – en verschillende vormen van valorisatie die voornamelijk gekoppeld zijn aan de activiteiten op de abdijsite. Tijdens de zomermaanden is de kerk dagelijks opengesteld voor bezoekers met gemiddeld 60 personen per dag (van april tot en met september 2024 telde men 9652 bezoekers). Volgens Visit Leuven ontving de kerk van Sint-Jan Evangelist van 2021 tot 2024 jaarlijks respectievelijk 8316, 10100, 11595 en 10499 bezoekers.

2.22. Sint-Michiel & Sint-Reneldis

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.21.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Michiel & Sint-Reneldis

Geografische ligging

- Sint-Reneldisplein 23, 3001 Heverlee
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Leuven
- Parochie: Parochie Sint-Michiel en Sint-Renelde

Eigenaar: Stad Leuven

2.21.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Waardering: niet waardevol

Stijl: modern

Kerktype: zaalkerk

Bouwgeschiedenis:

Moderne kerk die in 1969 werd opgetrokken samen met en als hart van een nieuwe woonwijk is sobere utilitaire stijl.

Beschrijving kerk:

Zaalkerk, opgetrokken in baksteen, beton en glas, met een nagenoeg rechthoekig grondplan, zichtmetselwerk in het interieur en omlopende lichtpartijen onder de randen van het platte dak met centrale pseudo-koepel.

Roerend patrimonium:

Beschermd roerend erfgoed: geen

Roerend erfgoed: Het roerend erfgoed komt uit de 20ste eeuw, wel zijn er nog verschillende stukken uit de periode van de kapel. Bijzonder zijn het [Schilderij Brevierende monnik](#) van Alfred Delanois (begin 20ste eeuw), beeld van Sint-Reneldis (c. 1500), Jezus aan het kruis (16de eeuw), [een 19de -eeuwse kelk](#), [kandelaar uit c.1700](#), [kandelaar uit c. 1800](#).

Inventaris: Opgemaakt in 2021 in Erfgoedplus. Bestaat uit 98 items waarvan [94 openbaar](#). Ook de religieus erfgoedobjecten in het bezit van Radio Maria en aanwezig in de studio zijn opgenomen in deze inventaris.

KIK: [6 items](#)

Interieurrapport Monumentenwacht: niet aangesloten

Prioriteiten voor erfgoedzorg: aansluiten bij monumentenwacht, herbestemmingsvraag religieus textiel

b) *Gebouw en architecturale mogelijkheden*

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 402,689 m²

- voeg grondplan toe
- vrije hoogte: ongeveer 4 m
- aantal zitplaatsen: ca. 140

Opbouw (optioneel)

De kerk is geconcipeerd volgens het type huiskerk: één ruimte zonder onderverdeling in beuken of koor.

Aantal en soort bijruimtes: inrichting met radio studio's van Radio Maria sinds 2011

Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw: inrichting met radio studio's van Radio Maria sinds 2011. Er bestaat een voornemen tot verder gebruik van de kerk door Radio Maria.

Voorzieningen

Sanitair	Ja (2011) – 2 toiletten
Verwarming	Condensatieketel op gas (2005) e, studio's elektrisch verwarmd en warmtepomp
Verlichting	Vernieuwd in 2005 - gloeilampen
Keukenvoorzieningen	Kitchenette met spoelbak en kookplaat
Audiosysteem	Aanwezig; zeer goede geluidskwaliteit
Beeldscherm(en)	neen
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, behalve het koor
Diefstal- brandbeveiliging	en Vernieuwd in 2011
Bliksembeveiliging	neen
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen batterijen	(en) neen
Regenwateropvang	neen
Dakisolatie	Ja: 15 cm
Groendak	neen

Warmtepomp	Basis verwarming in de studio's RM gebeurt met warmte pomp/airco; elektrisch bij verwarmd (weerstanden)
Warmtenet	neen
Windenergie	neen
Aquathermie	neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen aanwezig? Waar? Neen
- Aanwezigheid andere dieren? Neen
- Aanwezige vliegopeningen? Neen
- Aanvliegroutes? Neen
- Aan de ingang van de kerk zijn er aardsterren waargenomen

Bouwfysische toestand

- Goed. Jaarlijkse controle van het dak voorzien.

Geplande werken

Jaar	Werken aan de parochiekerk

2.21.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk Sint-Michiel & Sint-Reneldis bevindt zich in Egenhoven, een kleine woonkern in de Voervallei met vrijwel uitsluitend grondgebonden woningen en bijgevolg een relatief lage dichtheid. Deze woonkern is gelegen in de oksel van de E40 en de E314, in de zuidwestelijke hoek van het grondgebied Leuven. Het voorzieningenniveau in Egenhoven is beperkt tot de basisvoorzieningen. Voor de overige voorzieningen zijn de bewoners aangewezen op andere woonkernen.

De kerk bevindt zich op een centrale plaats in de woonkern. Zoals blijkt uit het situeringsplannetje, is de kerk centraal ingeplant op een perceel met een grillige vorm. Hierdoor is er nogal wat restruimte die niet optimaal benut wordt.

Egenhoven, en in het bijzonder de kerk, zijn goed bereikbaar met de auto. In de omgeving is ook parkeergelegenheid voorzien. De bereikbaarheid voor fietsers en voetgangers is goed. Ook het openbaar vervoer maakt het mogelijk om deze plek te bereiken; er is een bushalte aan de kerk.

2.21.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk is in gebruik voor de eredienst. Wekelijks zijn er een 40-tal personen aanwezig in de viering en kent een groot aantal aanwezigen op de wekelijkse vieringen op zondagochtend. In 2024 vonden er 2 uitvaartplechtigheden plaats.

Daarnaast heeft de kerk een nevenbestemming in de ruimte: sinds 26 juni 2011 is de kerk als van Sint-Michiel & Sint-Reneldis de thuisbasis van Radio Maria. Ongeveer de helft van de kerk is omgevormd tot zendstation.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Parochiale zone Leuven aan de Dijle		
Leuven	Sint-Pieter	Hoofdkerk PZ Leuven aan de Dijle eredienst valorisatie nevenbestemming in tijd en ruimte
Leuven	Sint-Jozef	eredienst valorisatie nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Leuven	Sint-Jacob (huidig)	Eredienst Nevenbestemming Herbestemming, mogelijk sloop - korte termijn
Leuven	Sint-Jacob (oude)	Voorstellen verlenging erfpacht Stad Leuven Herbestemming of Zeer ruime nevenbestemming met beperkt gebruik voor de eredienst. -
Leuven	Sint-Michiel	eredienst, valorisatie medegebruik (Spaanse gemeenschap en Vredeskerk) nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Leuven	Sint-Kwinten	eredienst valorisatie medegebruik (Engelstalige gemeenschap) nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Leuven	Sint-Geertrui	eredienst valorisatie nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie

Wilsele-Putkapel	Sint-Agantha	eredienst valorisatie nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Wijgmaal	Sint-Hadrianus	eredienst valorisatie nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Wilsele	Sint-Martinus	eredienst, valorisatie, nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Parochiale zone Kessel-Linde		
Kessel-Lo	Onze-Lieve-Vrouw Vlierbeek	Hoofdkerk PZ Kessel-Linde eredienst valorisatie nevenbestemming in de tijd
Kessel-Lo, Boven-Lo	Heilige Familie	eredienst valorisatie nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Heverlee	Sint-Antonius van Padua	eredienst valorisatie nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Kessel-Lo, Blauwput	Heilig Hart	eredienst valorisatie medegebruik (aanverwante godsdiensten) nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Kessel-Lo, Blauwput	Heilige Drievuldigheidskapel	eredienst valorisatie nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Heverlee	Sint-Franciscus van Assisi	eredienst valorisatie nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Kessel-Lo	Sint-Joannes Bosco	eredienst, valorisatie, nevenbestemming in de tijd (gemeenschaps- centrum) herbestemming op termijn denkbaar
Parochiale zone Heverlee		
Heverlee	Sint-Lambertus	Hoofdkerk PZ Sint-Lambertus eredienst valorisatie medegebruik (Poolse gemeenschap) nevenbestemming in de tijd
Heverlee	Onze-Lieve-Vrouw van Troost	eredienst valorisatie medegebruik (Filippijnse gemeenschap) nevenbestemming in tijd en ruimte herbestemming op termijn denkbaar
Heverlee, Terbank	Onbevlekt Hart van Maria	eredienst valorisatie nevenbestemming in de tijd herbestemming op termijn denkbaar
Heverlee	Sint-Jan Evangelist	eredienst, valorisatie, medegebruik (paters Norbertijnen) nevenbestemming in de tijd
Heverlee, Egenhoven	Sint-Michiel en Sint-Reneldis	eredienst nevenbestemming in de ruimte (Radio Maria) herbestemming op termijn denkbaar

Tijdens de denkoefening die voorafging aan de totstandkoming van dit kerkenbeleidsplan werd de pastorale visie van het Kerkenbeleidsplan 2017 voor het dekenaat Leuven onder de loep genomen. Vanuit het principe dat parochiekerken voor de eredienst bestemd blijven zolang de pastorale werking gewaarborgd bleef en er voldoende helpende handen waren, werd toen voor elke parochiekerk in het dekenaat Leuven het gebruik voor de rooms-katholieke eredienst opgenomen. Opmerkelijk daarbij is het aanzienlijke aantal Leuvense kerken dat door anderstalige gemeenschappen gebruikt wordt voor de rooms-katholieke eredienst; allicht te verklaren door de vele nationaliteiten die de Leuvense Universiteit aantrekt. Daarnaast was in het Kerkenbeleidsplan 2017 voor alle Leuvense kerken een gebruik voor andere - veelal culturele – doeleinden vooropgesteld. Voor een aantal kerken werd opgenomen dat een herbestemming op termijn denkbaar is. **Omdat de visie van het Kerkenbeleidsplan 2017 nog steeds actueel blijkt, wordt deze visie aangehouden** (zie bovenstaand overzicht). Gezien geen enkele kerk in Leuven uitsluitend voor de eredienst bestemd is en nagenoeg alle kerken minstens een nevenbestemming in de tijd kennen, is dat voorgestelde gebruik gerechtvaardigd.

Tegelijk groeit echter ook het besef dat het **behoud van alle parochiekerken voor de eredienst op (middel)lange termijn geen duurzaam toekomstscenario** is. Vooral het teruglopend aantal kerkgangers en het tekort aan priesters maar ook het steeds meer gespecialiseerde takenpakket voor kerkraden met een tanend aantal leden, nopen tot grondige reflectie. Het opnemen van meer verantwoordelijkheden (in bv. kerkfabrieken) of een andere vorm van medebeheer door de anderstalige gemeenschappen of andere christelijke denominaties kan in bepaalde parochies op dat vlak al taakverlichtend zijn.

Omdat men de pastorale werking, de beste zorg voor en een goed gebruik van de parochiekerken wil blijven garanderen in de toekomst, startten al denkoefeningen in de verschillende pastorale zones en federaties. Daarbij wordt **onderzocht of krachten kunnen gebundeld worden door een fusie van parochies**. Deze pistes bevinden zich echter nog in een heel pril stadium en kennen op dit moment nog geen tijdshorizon.

Bij wijze van besluit kan gesteld worden dat het uitgangspunt van dit kerkenbeleidsplan is dat alle kerken behouden blijven voor de eredienst met nevenbestemmingen, zolang er voldoende helpende handen zijn om de pastorale en bestuurlijke werking van de parochie te garanderen. Vandaag wordt nog aan deze voorwaarde voldaan maar dat kan in de loop van de komende jaren echter voor één of meerdere kerken plots wijzigen. Daarom wordt enerzijds een **jaarlijks evaluatiemoment** ingebouwd voor de kerkfabrieken en wordt anderzijds een rudimentair **stappenplan** aangereikt voor situaties waarin gedacht wordt aan een ingrijpende nevenbestemming in de ruimte of een herbestemming.

3.2. Plan van aanpak: jaarlijks evaluatiemoment en stappenplan bij ingrijpende nevenbestemming en herbestemming

3.2.1. Jaarlijks evaluatiemoment door de kerkraad en de parochieploeg

De Leuvense parochies kennen momenteel nog voldoende kerkgangers en vrijwilligers voor een goede (pastorale) werking. Dat kan echter snel veranderen. Om die reden wordt een evaluatiemoment vooropgesteld, waarop onder meer het aantal kerkgangers, het aantal vieringen, de beschikbare vrijwilligers en hun werklast worden geëvalueerd. Het evaluatiemoment wordt jaarlijks door de kerkraad in samenspraak met de parochieploeg georganiseerd. Dit gebeurt bij voorkeur in juni, wanneer de jaarrekeningen gemaakt zijn. Een verslag van de evaluatie wordt aan het Centraal Kerkbestuur en aan het stadsbestuur bezorgd.

Als uit de evaluatie blijkt dat bepaalde factoren kritiek worden - bijvoorbeeld als er onvoldoende vrijwilligers dreigen te zijn om een goede (pastorale) werking te garanderen - kan proactief en samen met het Centraal Kerkbestuur naar alternatieven gezocht worden. Daarbij kan de opmaak van een [bestemmingsprofiel](#) voor de kerk verhelderend zijn en een leidraad vormen om een toekomstkeuze te maken voor de parochie en de kerk.

3.2.2. Stappenplan bij overweging tot ingrijpende nevenbestemming of herbestemming

Wanneer een ingrijpende nevenbestemming in de ruimte overwogen wordt of de pastorale werking in een parochie dermate in het gedrang komt dat gedacht wordt over een herbestemming van de kerk, dan is een goede documentatie en voorbereiding essentieel. Volgende stappen zijn daarbij belangrijk:

- Stel een **werkgroep** samen met brede vertegenwoordiging van betrokkenen en belanghebbenden: de kerkraad, de parochiale ploeg, het centraal kerkbestuur, parochianen en buurtbewoners, het bisdom en vicariaat, desgevallend de fusieparochie, een vertegenwoordiger van de gemeente⁶,...
- Overweeg of het een meerwaarde kan zijn om je project te laten **begeleiden door een externe partij**, bijvoorbeeld het Platform Toekomst Parochiekerken of een zelfstandig expert.
- Maak met de werkgroep een **bestemmingsprofiel** op voor de kerk. Dat gebeurt best tijdens een interactieve werksessie waarbij eerst de bouwkundige aspecten en de eventuele erfgoedwaarde van de kerk worden toegelicht, daarna de kerk in groep wordt bezocht en vervolgens de fiche gezamenlijk verder wordt aangevuld. Het bestemmingsprofiel, dat meteen wordt gegenereerd, vormt een eerste aanzet tot inspiratie en discussie. Meer info over het bestemmingsprofiel, het draaiboek, de invulfiches, een bezoekwijzer en modelpresentaties

---

⁶ Dat is in eerste lijn een vertegenwoordiger van de dienst onroerend erfgoed, volgens de noden bijgestaan door een vertegenwoordiger van de erfgoedcel, de studiedienst gebouwen, de dienst financiën,...

voor de werksessies is te vinden op <https://www.onroenderfgoed.be/opmaak-bestemmingsprofiel-voor-kerken>

- Ga verder aan de slag met het bestemmingsprofiel in één of meerdere **werksessies** en selecteer haalbare programma's voor een duurzame toekomst van kerk en parochie.
- Bevraag de (parochiale) gemeenschap en betrek hen op strategische momenten tijdens het proces. Dat kan via **participatiemomenten** aan het begin, tijdens en aan het einde van een herbestemmingstraject.
- Start een **waarderingstraject voor de roerende en de onroerende goederen** die zich in de kerk bevinden. In eerste instantie kunnen Parcum, de erfgoedcel Leuven en de dienst onroerend erfgoed van de Stad Leuven hierin ondersteuning bieden. Betrek zeker ook de werkgroep in dit waarderingstraject.
- Maak een **tijdslijn** op waarin de verschillende stappen in een traject naar herbestemming zijn opgenomen en een doorlooptermijn wordt bepaald. Stel daarbij duidelijke maar realistische deadlines en bepaal een horizon waarbinnen bovenstaande denkoefeningen moeten uitgevoerd zijn.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maanden van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.

Bijlage 1 : Officiële goedkeuringen Kerkenbeleidsplan Leuven 2025

Aartsbisdom Mechelen - Brussel

VERENIGING ZONDER WINSTOOGMERK

CKB
Centraal Kerkbestuur Leuven
Amerikalaan 29
3000 LEUVEN

Mechelen, 8 mei 2025
Onze ref.: KBP2025/ABM/VBM/GCis

Geachte mevrouw,
Geachte heer,

Onderwerp: goedkeuring kerkenbeleidsplan 2025

Wij danken U voor het kerkenbeleidsplan voor de stad Leuven, dat wij in goede orde mochten ontvangen.

Gelet op de stukken ons overgemaakt in dit dossier, na gunstig advies van het Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen, hebben wij, namens de Aartsbisschop, de eer in te stemmen met het ons voorliggend kerkenbeleidsplan 2025 .

Met de meeste hoogachting,

Geert Cloet
Dienst kerkfabrieken & VPW's

Derek de Wilde
Bisschoppelijk Afgevaardigde

Gemeenteraad

zitting van 26 mei 2025

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Ruimte en Onroerend Erfgoed

Besluit

Goedgekeurd

Kerkenbeleidsplan Leuven 2025 - Definitieve versie - Goedkeuring (2025_GR_00278)

SAMENSTELLING

Aanwezig:

Carl Devlies, voorzitter van de gemeenteraad;

Mohamed Ridouani, burgemeester; Dirk Vansina, schepen; Lalynn Wadera, schepen; Thomas Van Oppens, schepen; Bieke Verlinden, schepen; Bert Cornillie, schepen; Karin Brouwers, schepen; Lothe Ramakers, schepen; Christophe Stockman, schepen; Lies Corneillie, schepen; Anna Roos Brimco Melotte, raadslid; Aynur Tasdemir, raadslid; Bart Meulemans, raadslid; Britt Huybrechts, raadslid; Daisy Kaerts, raadslid; Debby Appermans, raadslid; Els Van Hoof, raadslid; Frieda Aerts, raadslid; Frouke Wouters, raadslid; Hannes De Geest, raadslid; Irma De Wolf, raadslid; Jasmien Beckers, raadslid; Karine Op de Beeck, raadslid; Katelijne Dedeurwaerder, raadslid; Katja Hermans, raadslid; Katrien Vermijlen, raadslid; Lies Verlinden, raadslid; Liesbeth Vandermeeren, raadslid; Mauro Michielsens, raadslid; Natalie Haine, raadslid; Pieterjan Vangerven, raadslid; Sarah Mohamed Khalif, raadslid; Surya Dhakal, raadslid; Yu-Chun Liao, raadslid; Zeger Debyser, raadslid

Geertrui Vanloo, algemeen directeur

Afwezig bij dit punt:

David Dessers, raadslid; Jan Thomas Roefs, raadslid; Karen Van Herck, raadslid; Lisa Jiroflee, raadslid; Ruben Geleyns, raadslid

Verontschuldigd:

Ann Li, raadslid; Anton Nilis, raadslid; Bruno Tobback, raadslid; Daniela El-Kadi, raadslid; Myriam Welkenhuysen, raadslid; Veerte Bovyn, raadslid

STATUS

Goedgekeurd bij elektronische stemming met:

- 28 stem(men) voor: Jasmien Beckers; Anna Roos Brimco Melotte; Karin Brouwers; Lies Corneillie; Bert Cornillie; Hannes De Geest; Irma De Wolf; Carl Devlies; Surya Dhakal; Natalie Haine; Katja Hermans; Daisy Kaerts; Yu-Chun Liao; Bart Meulemans; Mauro Michielsens; Sarah Mohamed Khalif; Lothe Ramakers; Mohamed Ridouani; Christophe Stockman; Aynur Tasdemir; Els Van Hoof; Thomas Van Oppens; Liesbeth Vandermeeren; Dirk Vansina; Bieke Verlinden; Katrien Vermijlen; Lalynn Wadera; Frouke Wouters

- 8 onthouding(en): Frieda Aerts; Debby Appermans; Zeger Debyser; Katelijne Dedeurwaerder; Britt Huybrechts; Karine Op de Beeck; Pieterjan Vangerven; Lies Verlinden

BESCHRIJVING

Beknopte samenvatting

Het Eredienstendecreet van 8 mei 2004 bepaalt dat elke gemeente vanaf 1 januari 2025 een kerkenbeleidsplan moet hebben. Een kerkenbeleidsplan is een schriftelijk document dat de langetermijnvisie voor alle parochiekerken op het grondgebied van een gemeente bevat. Het plan moet ondertekend worden door het gemeentebestuur en de bisschop en mag niet ouder zijn dan zes maanden wanneer het meerjarenplan wordt ingediend. Dit betekent dat het Kerkenbeleidsplan Leuven moet goedgekeurd zijn op zondag 1 juni 2025.

Juridische grond

- het besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013
- het decreet houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst van 12 juli 2013

Fasering

Na de verkregen goedkeuring door het bisdom op 7 mei 2025 zijn de goedkeuring door het CBS, presentatie in commissie 3 (ruimtelijke planning, openbare werken, monumenten en onroerend erfgoed) en goedkeuring door de gemeenteraad de laatste stappen in de procedure.

Argumentatie

De lokale kerkelijke en gemeentelijke overheden hebben van de Vlaamse overheid de opdracht gekregen om samen een globaal kerkenbeleidsplan op te maken voor de gemeente. Het door het bisdom en de gemeenteraad goedgekeurde kerkenbeleidsplan moet ten laatste op zondag 1 juni 2025 goedgekeurd zijn en is noodzakelijk om aanspraak te kunnen maken op verhoogde restauratiepremies en premies van binnenlands bestuur voor kerken die voor de erediensten in gebruik zijn.

Naast het bestaan van een lokaal kerkenbeleidsplan als voorwaarde voor het verkrijgen van erfgoedpremies en subsidies, zijn er nog andere redenen waarom het aanbevolen is een plan op te stellen. De toekomst van de parochiekerken is een dermate gevoelig thema dat noopt tot eensgezindheid. Die eensgezindheid kan er enkel komen als resultaat van doorgedreven lokaal overleg in een sfeer van respect en vertrouwen. Een parochiekerkenplan kan dienen in allerlei beleids- en beheersplannen. Het kan een objectief beeld geven over het gebruik van de parochiekerken en alle gunstige en minder gunstige gevolgen die daaraan verbonden zijn.

De opmaak van voorliggend geactualiseerd kerkenbeleidsplan kent een voortraject waarin de stad Leuven, het Centraal Kerkbestuur Leuven en de pastorale ploeg nauw samenwerkten.

Het definitief kerkenbeleidsplan werd op 8 mei 2025 goedgekeurd door het bisdom.

BESLUIT

Artikel 1

Het geactualiseerde Kerkenbeleidsplan 2025 van de stad Leuven goed te keuren.

BIJLAGEN

1. Kerkenbeleidsplan_Leuven_2025_definitief.pdf
2. Kerkenbeleidsplan Leuven 2025_principiele goedkeuring bisdom.pdf
3. Goedk_bissch_KBP_Leuven_20250513.pdf

Getekend door